

ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ

ΗΡΩΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

Συντεθέντων ὑπό Γ.Α.Κ.

Κατὰ διαφόρους ἐποχὰς

τοῦ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

1832

ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Γενικά Αρχεία του Κράτους, Αρχεία Νομού Σάμου.

ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ: Εργαστήριο Υπολογιστικών Μαθηματικών, Μαθηματικού Λογισμικού και Ψηφιακής Τυπογραφίας. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τμήμα Μαθηματικών.

Σάμος 2011

Απαγορεύεται η μεταβολή του παρόντος καθ' οιονδήποτε τρόπο, καθώς και η επαναδιανομή του από άλλες ιστοσελίδες.

Ευχαριστούμε τα Γ.Α.Κ. Αρχεία Νομού Σάμου και τον Χρίστο Λάνδρος για την παραχώρηση του πρωτοτύπου.

Υπεύθυνος ψηφιακής έκδοσης: Α. Τσολομύτης, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Μαθηματικών.

Στοιχεία ψηφιοποίησης: Η ψηφιοποίηση έγινε με φωτογραφική αναπαραγωγή στα 15 Mpixels. Η επεξεργασία των αρχείων έγινε σε GNU/Linux 2.6.32.

Modification of this file in any way or redistribution from web pages other than <http://myria.math.aegean.gr/labs/dt/> are all strictly forbidden.

We thank the General State Archives of Samos and Christos Landros for providing the original book.

Digitally published by A. Tsolomitis, University of the Aegean, Department of Mathematics.

The book was photographically reproduced at 15 Mpixels. The files were processed on GNU/Linux 2.6.32.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ ΚΑΙ Ο Γ. Α. ΚΛΕΑΝΘΗΣ

Το τυπογραφείο του 1832

Παρόλο που ο Επ. Σταματιάδης αναφέρει με βεβαιότητα ότι για πρώτη φορά λειτούργησε τυπογραφείο στη Σάμο το 1828, εντούτοις έχει αποδειχθεί ότι το πρώτο τυπογραφείο εγκαταστάθηκε στο Καρλόβασι κατά το δεύτερο εξάμηνο του 1831 και άρχισε την εκδοτική του δραστηριότητα από το 1832, για μικρό πάντως χρονικό διάστημα, μέχρι τα μέσα του ιδίου έτους. Ο Σταματιάδης διασώζει την πληροφορία ότι το τυπογραφείο πουλήθηκε στη Σύρο από τον Μανουήλ Γαρουφαλή στον Ιωάννη Λεκάτη, ο οποίος το μετέφερε στο Καρλόβασι. Ο Λεκάτης συνεργάστηκε με τους Γεώργιο Κλεάνθη και Ιωάννη Μ. Γαρουφαλή, γι' αυτό και η εταιρία που συγκρότησε έφερε τον τίτλο «Τυπογραφία Ι. Σ. Ποθητού Λεκάτου, Ι. Μ. Γαρουφαλή, και Γ. Α. Κλεάνθους».

Ο Ι. Λεκάτης ήταν μια πολύ σημαντική προσωπικότητα της Σάμου στη διάρκεια της επανάστασης. Διετέλεσε επαρχιακός δημογέρων, γενικός αστυνόμος της Σάμου κατά τη διάρκεια της καποδιστριακής περιόδου (1828–1830), ήταν αξιόλογος λόγιος, αρχαιομαθής, γλωσσομαθής και με πολύ προοδευτικές ιδέες για την εποχή του, επηρεασμένος από τις ιδέες του Διαφωτισμού. Είχε φιλικές σχέσεις με τον ηγέτη της σαμιακής επανάστασης Λογοθέτη Λυκούργου, και αλληλογραφούσε με τον γυναικάδελφο του Λυκούργου Αντώνιο Γεωργιάδη, ο οποίος επίσης ήταν εξαιρετος λόγιος.

Σύμφωνα με την πληροφορία του ηγουμένου της Πάτμου, ο Λεκάτης είχε εγκαταστήσει το τυπογραφείο σε παλιό ελαιοτριβείο της Μονής που είχε ο ίδιος ενοικιάσει. Το πρώτο βιβλίο που τυπώθηκε σ' αυτό το τυπογραφείο ήταν το σαμίων Πρεσβεία ή Πρακτικά Σάμου, εκδοθέντα παρά του Β. Μαθιουδάκη. Εν Καρλοβασίους Σάμου 1832. Ακολούθησαν ένα θεατρικό έργο και επιλογή των ποιημάτων του Γεωργίου Κλεάνθη με τίτλο Πατριωτικόν δράμα Χαρίδημος ο Σάμιος και Απάνθισμα ηρωϊκών ασμάτων συντεθέντων υπό Γ. Α. Κ., μια μετάφραση έργου του Βολταίρου που έκαμε η Φωτεινή Θ. Σπάθη, κόρη του προξένου της Αγγλίας στη Σάμο Θεοδώρου Σπάθη με τίτλο Ο Φανατισμός ή ο προφήτης Μωάμεθ, και μια μετάφραση της Φαίδρας του Ρακίνα, σύμφωνα με πληροφορία του Ν. Σταματιάδη, η οποία δεν έχει βιβλιογραφηθεί. Μια ακόμη μετάφραση φαίνεται πως τυπώθηκε στο τυπογραφείο Καρλοβασίων, που θεωρείται ότι φιλοτέχνησε ο Ι. Λεκάτης, με τίτλο Περί τύπου Εκ του Μιραβώ, πρωτότυπον λαβόντως εις την ύλην ταύτην τον Μίλτωνα. Μεταφράσθη περί το 1831. Εν Ναυπλία. Ο Μ. Βουρλιώτης έχει δείξει ότι και το έργο αυτό είχε τυπωθεί στο τυπογραφείο του Καρλοβάσου.

Περίπου σε ένα εξάμηνο εκτείνονται οι εργασίες του τυπογραφείου στη Σάμο και στη συνέχεια από τα μέσα του 1832 μεταφέρεται ξανά στη Σύρο όπου από τον Αύγουστο του 1832 περιέρχεται στην κυριότητα ενός άλλου λογίου της σαμιακής επανάστασης του Ιωάννη Σφοίνη από τον Μαραθόκαμπο, ο οποίος είχε διατελέσει γραμματέας του Γενικού Διοικητηρίου Σάμου, ελληνοδιδάσκαλος και επαρχιακός δημογέρων.

Ο ποιητής Γεώργιος Κλεάνθης

Ο Γεώργιος Αναγνώστης Κλεάνθης (Γ.Α.Κ.) υπήρξε επαναστάτης ποιητής, μαζί με το Λεκάτη «ανήκε στην αδιάλλακτη πτέρυγα των Καρμανιόλων», αγνός ιδεολόγος, αναδείχθηκε σε ηγετική φυσιογνωμία του ενωτικού κινήματος της Σάμου κατά το διάστημα 1830–34. Γεννήθηκε στο Καρλόβασι το 1801, το πραγματικό του όνομα ήταν Γεώργιος Διακογεωργίου, το Κλεάνθης ήταν το συνωμοτικό ψευδώνυμο που έλαβε όταν μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία. Το Αναγνώστης προήλθε από το αντίστοιχο εκκλησιαστικό αξίωμα που φαίνεται πως απέκτησε. Είχε έφεση στα γράμματα, την ποίηση και τη μουσική. Σπούδασε στην Ελληνική Σχολή Καρλοβάσου (Πορφυριάδα) και στην Ευαγγελική Σχολή της Σμύρνης. Καθώς ήταν ανεψιός του Λογοθέτη Λυκούργου, διέμεινε για κάποιο διάστημα μαζί του στη Σμύρνη, όπου μυήθηκε στη Φιλική Εταιρία και με την έκρηξη της επανάστασης ήλθε στη Σάμο και υπηρέτησε ως γραμματέας στην «επαναστατική καγκελαρία», στο Διοικητήριο της Σάμου. Από νωρίς έδειξε το ταλέντο του στην ποίηση, συνθέτοντας ποιήματα πατριωτικά και ενθουσιαστικά, τα οποία μελοποιούσε. Για το λόγο αυτό ο Λυκούργος πολλές φορές τον διευκόλυνε ώστε «να καταγίνεται με την μουσικήν». Τα τραγούδια του Κλεάνθη, «τα ηρωικά άσματα» ενθουσίαζαν τους αγωνιζόμενους Σαμιώτες της εποχής του και τραγουδήθηκαν όχι μόνον τότε, στη διάρκεια της επανάστασης, αλλά και αργότερα σ' όλον το 19^ο αιώνα ακόμα και μέχρι το 2^ο παγκόσμιο πόλεμο, όχι μόνο στη Σάμο αλλά και σε άλλα μέρη του ελλαδικού χώρου.

Ο Κλεάνθης πρωταγωνίστησε και στην πολιτική, ιδιαίτερα στο διάστημα 1830–34, κατά το οποίο αναδείχθηκε σε ηγετική φυσιογνωμία και αγωνίστηκε για την ένωση της Σάμου με την Ελλάδα, απορρίπτοντας κάθε ιδέα υποταγής, ακόμα και τη λύση της αυτόνομης Ηγεμονίας. Ο Κλεάνθης εκλέχθηκε πρόεδρος της τελευταίας επαναστατικής επιτροπής και μάλιστα αυτός υπήρξε ο συντάκτης δυο επιστολών εκ μέρους του απλού λαού της Σάμου προς τον Χασάν Μπέη που είχε αναλάβει να εγκαταστήσει της ηγεμονικές αρχές στο νησί. Με διαψευσμένες τις ελπίδες ο Κλεάνθης ακολουθήσε το

δρόμο της εξορίας, μεταναστεύοντας μαζί με άλλους Σαμιώτες στην ελεύθερη Ελλάδα, τον Ιούλιο του 1834.

Ο Κλεάνθης ερωτεύθηκε και παντρεύτηκε την κόρη του οπλαρχηγού της σαμιακής επανάστασης καπετάν Σταμάτη Γεωργιάδη από τον Μαραθόκαμπο, Κλεοπάτρα, την οποία όμως έχασε όταν μετά από ταλαιπωρίες έφτασαν στην Εύβοια. Η Κλεοπάτρα πέθανε την ώρα του τοκετού στην Κάρυστο και ο ποιητής μαζί με την πατρίδα του έχασε και την αγαπημένη του σύζυγο. Ο ίδιος πέθανε ύστερα από πέντε χρόνια μακριά από τη Σάμο το 1839.

Στο διάστημα που βρισκόταν στη Σάμο και συμμετείχε στη λειτουργία του τυπογραφείου με τον Λεκάτη εξέδωσε την ποιητική συλλογή των ηρωϊκών ασμάτων, το πατριωτικό δράμα Χαρίδημος και μερικούς μύθους του Αισώπου.

Ο τόμος που ψηφιοποιήθηκε από εργαστήριο του πανεπιστημίου Αιγαίου περιλαμβάνει και τις τρεις αυτές κατηγορίες κειμένων. Είχε εντοπισθεί στο Δημοτικό Σχολείο της Χώρας και παραδόθηκε στα ΓΑΚ, προ εικοσαετίας.

Η προσωπικότητα του Κλεάνθη και το έργο του έχουν απασχολήσει αρκετούς νεότερους μελετητές, ιδιαίτερα τον αείμνηστο Κώστα Καραθανάση, εκδότη του περιοδικού Σαμιακή Επιθεώρηση, ο οποίος πρωτοστάτησε ώστε να οργανωθεί και να πραγματοποιηθεί ειδικό συνέδριο για τον ποιητή την άνοιξη του 1990 στο Καρλόβασι με τίτλο «Ο Γεώργιος Κλεάνθης και η εποχή του». Τα άπαντα του ποιητή εκδόθηκαν το 1995 από το Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου «Ν. Δημητρίου» με επιμέλεια του Μ. Γ. Βαρβούνη, καθηγητή της Λαογραφίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Ακόμα και στο πρόσφατο συνέδριο για το 1821 στη Σάμο υπήρχε εισήγηση για το θεατρικό έργο του Κλεάνθη.

Η ψηφιοποίηση που έγινε από τον κ. Αντώνη Τσολομύτη διασώζει σε ψηφιακή μορφή μια πολύ σπάνια έκδοση του πρώτου τυπογραφείου της Σάμου και πιστεύω πως θα συμβάλει στη μελέτη του έργου του Κλεάνθη, αλλά και της εκδοτικής δραστηριότητας του τυπογραφείου.

Χρίστος Λάνδρος
Φιλολόγος-Αρχειονόμος
Παρασκευή, 20 Μαΐου 2011

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ: Βαρβούνης Μ. Γ. (επιμ.) Γεωργίου Αναγνώστη Κλεάνθη Άπαντα, έκδ. Πνευματικό Ίδρυμα Σάμου «Ν. Δημητρίου», Αθήνα 1995. Βουρλιώτης Μανόλης Α., Καρμανιόλοι και βι-

βλίο (1800-1839), έκδ. Αδελφότητα Σαμίων Αθηνών, Αθήνα 1990.
Κουρέρης Γ. Βουρλιώτης Μ., Συμβολή στην σαμιακή βιβλιογραφία: αυτοτελή δημοσιεύματα 1555-1920, Αθήνα 1991. Σεβαστάκης Αλέξης, Οι Καρμανιόλοι στην επανάσταση της Σάμου. Ιωάννης Λεκάτης, Αθήνα 1980. Σεβαστάκης Αλέξης, Σαμιακή Πολιτεία 1830-1834 Λογοθέτης Λυκούργος, Αθήνα 1985. Σταματιάδης Επαμεινώνδας, Σαμιακά ήτοι ιστορία της νήσου Σάμου από των παναρχαίων χρόνων μέχρι των καθ'Α ημάς, Εν Σάμω 1881- 1887 τόμ. 2 και 4 Σταματιάδης Νικόλαος, Σαμιακά, τόμ. Β', Εν Σάμω 1900.

Ο Γ. Κλεάνθης και η εποχή του, Πρακτικά συνεδρίου, έκδ. Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Σάμου, Σάμος 1991. Συμπόσιο Σαμιακής Λογοτεχνίας Πρακτικά, έκδ. Συλλόγου Δασκάλων και Νηπιαγωγών Σάμου, Αθήνα 1989.

2
2

Επίσης το βιβλίο αυτό, το
πρώτο βιβλίο, το οποίο, το
πρώτο, το πρώτο, το πρώτο, το πρώτο
βιβλίο

##

2

2

Ημερολόγιο

Α Π Α Ν Θ Ι Σ Μ Α

ΗΡΩΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

Συντεθέντων ὑπὸ Γ. Α. Κ.

Κατὰ διαφόρους ἐποχάς

τοῦ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΓΩΝΟΣ.

1 9 3 2.

Ἐνόσω ζῆ ἢ Κτίσις,
Καὶ διανέμ' ἡ φύσις
Τὰ δίκαια ἐπίσης,
Τυράννων αἰ ἀλύσεις
Ἄραχνης εἶν' ἱστός.

Ο ΕΛΛΗΝ ΕΝΘΟΥΣΙΩΝ,

ΦΩΝΗ τοῦ "Αρεως μ' ἐνθουσιάζει.
Τὸ αἷμά μου σκιρτᾷ καὶ ἀναβράζει.
Στὸν Τύρανν' ἐπανασατῶ.
Ζυγὸν συντρίβω καὶ πατῶ.

Νὰ ἀποθάνω μέλλω!
'Ελευθερίαν θέλω!

~~~~~*

"Ω Οὐρανὲ! τί τρέχει σὸ κορμί μου;
Βοῖζει, μυρμηδιζ' ἡ κεφαλὴ μου.
Βροντῆ, ἀλλόκοτος σεισμός,
Καρδιακὸς παροξυσμός
'Ανάπτει μου τὸ σῶμα.
Καπνοὺς πετᾷ τὸ σῶμα.

~~~~~*

Τὸν "Ελληνα ποῦ τὸν πρόσάζ' ἡ φύσις
Νὰ κόπτη τὰ δεσμὰ καὶ τὰς ἀλύσεις,
Ποῦ Γῆ δὲν εἶδε δεύτερον
'Ὡς τοῦτον φιλελεύθερον,
Ποῖος ζυγὸς θὰ φθάσῃ
Νὰ τὸν καταδαμάσῃ;

~~~~~*

Θυμὸς, χαρὰ, ἐλπίς καὶ ἀπελπισία,
Πατρίδος ἔρος καὶ φιλοτιμία,
Ψυχὴν ταραττοῦσι καὶ νοῦν,
Εἰς μάχην μὲ παρακινοῦν.
Λοιπὸν εἰ ἀγαπητὰ μοῖ.
"Ἄς τρέξω ἄρματα μου!

Κριμμένα εἰς τὰ σπήλαια καὶ δάση,
 Τοῦρκος ὁ βέβηλος μὴ σᾶς ἀρπάσῃ·
 Πολυπαθῆ μου ἄρματα,
 Πολύτιμά μου πράγματα,
 Φανῆτε τῶρα πλέον,
 Νὰ δῆτε φῶς ὄραϊον!

Λυγνὴ καλοζωσμένη δέξου, Μέση,
 Αὐτὸ τὸ ἐκλεκτὸν σου ὄπλοθέσι·
 Πισόλια δύο ζευγαρωτά,
 Ὡς δύο τόξα τορνευτά,
 Κι' ὡς ἄλλην βελοθήκη·
 Διπλὴν πυριτοθήκην.

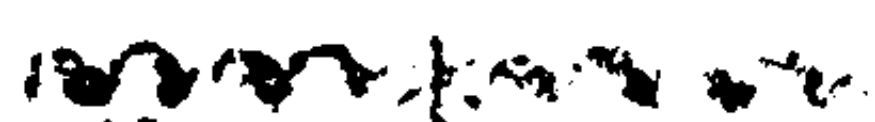
Σπαθί μου, ἐπιδέξιον Σπαθί μου,
 Ἐλπίς ὕσερινὴ κι' ἀπαντοχὴ μου,
 Τὴν μέσῃν μοι περίζωσε,
 Πισὸν γὰρ ἦσ' ὀρκίζωσε,
 Πισὸν εἰς τὴν ὀρμὴν μου,
 Τὴν ὀλοσερινὴν μου,

Βραχίονες, ἀδράξτε τὸ Τουφέκι,
 Ποῦ πέμπει βροντηρὸν ἀσροπελέκι·
 Ἡ δεξιὰ μου αὕτη χεὶρ
 Εὐσόχως ἄς ἀνόπτῃ πῦρ,
 Νὰ τρέχῃ κατ' εὐθείαν
 Στοῦ Τούρκου τὴν καρδίαν.

Ἡ Θέμις τὸν σκοπὸν μου δικαιώνει·
 Κ' ἡ Νέμεσις εὐθὺς με ὀρματόνει·
 Ὁ Ποσειδῶν καὶ ὁ Ἑρμῆς
 Σινηγροῦν ὑπὲρ τιμῆς·
 Κ' ἐγὼ ὡς παληκάρι
 Ὡ' ἀκολουθῶ τὸν Ἄρη,

Ἐμβαίνω εἰς τὸ σάδιόν μου πλέον·
Ἐροβάλλω σῆθος, καὶ ψυχῆς γενναῖον·
Δὲν θὰ κυττάζω λάφυρα,
Ὅσον λαμπρὰ καὶ ἄπειρα,
Ἐμπρὸς σὴν αἰωνίαν
Δόξαν μου κ' εὐτυχίαν.

Ὡς ἄνθρωπος ζητῶ τ' ἀνθρώπινά μου,
Ὡς Ἕλληνα δίκαια τὰ ἔθνικά μου·
Ἕλληνα καὶ Τούρκου θὰ σαθοῦν
Ἐμπρὸς σὸν Ἄρην νὰ κριθοῦν,
Κι' αὐτὸ τὸ νέον δράμα
Θὰ γίνῃ Κόσμου θαῦμα.

Ὁ Ἕρως ὁ ἐνθουσιῶν ἀφρίζει,
Ὄρμα ὡς Λέων καὶ τὰ δόντια τρίζει,
Τὸ ποποπὸ ὡς ἀρχινᾶ,
Ἦχοῦν κοιλάδες καὶ βουνά,
Μὲ τὸ Σπαθὶ σὸ σῆθος
Χυμᾶ μέσα σὸ πλῆθος.

Ζωὴ θνητὴ σὸν Ἕρῳα δὲν πρέπει·
Στὸν θάνατον ἀθανασίαν βλέπει,
Ζῆ ἢ ψυχὴ τοῦ σὸς ψυχᾶς·
Ὅλων ὀκούει τὰς εὐχᾶς·
Ἰαντοῦ τὸν ἐκθειάζουν·
Αἰῶνες τὸν δοξάζουν.

Εἰς τὴν φιλτάτην μου λοιπὸν Πατρίδα,
Ὄπου τὸν Ἥλιον ἀρχῆθεν εἶδα,
Τὰ ἄρματα ὀποῦ φορῶ
Μὲ ὄρκον τὰ καθιερω,
Καὶ μάρτυς τοῦ ἅς γένῃ
Ἡμεῖς ἢ Οἰκουμένη.

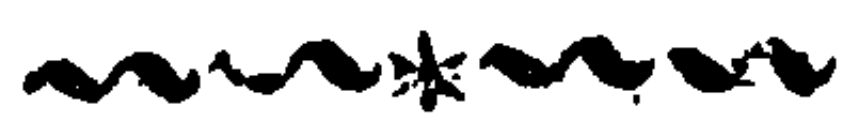

• **Ἡ** ὄψις ἀποθάνω μὲ αὐτὰ ἐντίμως,
Παρὰ νὰ ζῶ δοῦλος Τουρκῶν ἀτίμως,
• **Ἡ** εἰς τὴν γῆν ὅπου πατῶ
• **Ἐλεύθερος** νὰ περπατῶ,
Καὶ ἐλεύθερος γάνους
• **Ν'** ἀφήσω ἀπογόνους.

• **Ἐμπρὸς** σ' ἐσένα, ὦ σεπτὴ Πατρίς μου,
Ζωὴν, παιδιὰ, γυναῖκα, ἢ γονεῖς μου,
Τὰ βλέπω ὡς μηδενικὰ.
• **Ὁ** ἔρωσ σου μ' ὑπερνικᾷ.
Σὺ εἶσαι βασιλὶς μου
Στὸν θρόνον τῆς ψυχῆς μου.

• **Τ'** ἀλλὰ αἵματα τῶν ἀδελφῶν μου
• **Ἀκόρ** ἀχνίζουσι πρὸ τῶν ποδῶν μου.
Τὴ θεωρία τρομερὰ!
• **Ἐυδίκησις** λοιπὸν σκληρὰ!
Σπαθὶ ζοῦς Μοσουλμάνους!
Φωτιὰ εἰς τοὺς τυράννους!

• **Ποῦ** χρόνος; ποῦ σφαγὴ νὰ ἐκδικήσῃ
• **Τὸ** αἷμα ὅπου ἔφθασε νὰ χύσῃ
• **Ὁ** βάρβαρος Ὀθωμανός;
Διῶνες καὶ Ὀκεανός
Νὰ τρέξουν εἶναι χρεῖα
Νὰ 'κδικηθ' ἡ Γραικία.

• **Τὸ** λέγω, καὶ σεισμὸς ἐξαίφνης ἄλλος,
• **Στὴν** κεφαλὴν μου καὶ καρδίαν μεγάλος
• **Κλονίζει** ὅλο μ' τὸ κορμί,
• **Καὶ** ἀτακτοῦσιν οἱ σφυγμοί,
Θαμπόνηται τὸ φῶς μου,
• **Καὶ** δὲν θωρῶ ἐμπρὸς μου.

Τὰ δίκαιά μου, Ἀθηναῖ, τὰ βλέπεις;
 Ἄπ' τὸν σκοπὸν μου μὴ μὲ ἀποτρέπεις;
 Ὁ Τούρκος ὅπου κι' ἂν φανῆ
 Θυσία μου δὲ νὰ γενῆ.
 "Ὅτ' εἶν' διπλοῦς ἐχθρὸς μου ἡ
 Πατρίδος, Πίσεώς μου.

Ναί! μὰ τὴν ἀδικὸν σφαγὴν τοῦ Θεοῦ,
 Τοῦ Πατριάρχου μας τοῦ Γρηγορίου!
 Ἐνόσω πόδες μου πατοῦν,
 Τὰ μάτια μου ὑγρὸν βασῶν,
 Θὰ καίω, καὶ θὰ σφάζω
 Τὰ ὅπλα δὲν ἐβγάζω!

ΔΣΜΑ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΟΝ

ΣΤΑ ὅπλα, σὰ ὅπλα, καλοὶ Πατριῶται!
 Τελείωσαν ὅλα ἔμπρὸς τό λοιπὸν!
 Τοῦ Πέλοπος τέκνα, καὶ σεῖς Ἡπειρῶται,
 Μαζῆ ὅλοι μ' ἕνα κινῆσε σκοπὸν.

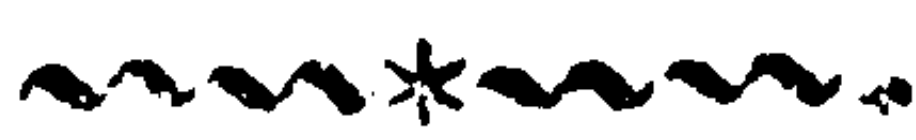
Καὶ σὰς τὰ παιδιά κλεινοῦ Πυθαγόρου
 Ἄς φρίξ' ἡ Ἀσία Τυράννων ὄφρ' ἴσ.
 Σκληρὰ Τυραννίᾳ σὸν Ἀθην ἄς πέσῃ,
 Νὰ ζήσ' ἡ γλυκεία Ἑλλάς ἡ Πατρίς!

Τὸ φῶς ἄς φωτίσῃ Σταυροῦ τὴν σημαίαν·
 Ἄηρ ἄς ἀνοίξῃ μὲ σέβας αὐτὴν·
 Ἦχώ ἄς ἠχήσῃ Τουρκώλεθρον μέλος·
 Παντοῦ ἄς ἐοίσῃ τὴν μόχλιν φρικτὴν.

Στὸν ὦμον ἄς λόμψῃ πυρφόρον κοντάρι,
 Νὰ πλήξῃ νὰ καύσῃ Βαρβάρων στρατόν·
 Ἄς ἔβῃ ἀπ' τὴν θύκην σπαθὶ Τουρκοφάγον,
 Νὰ πνείσῃ τὴν φρίκην ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Τὰ ὄπλα ἐροντῆσε, τὰ πόδια κτυπήσε·
 Πετοῖσεν ὄρμησε ὡσάν Ἄετοί·
 Σαροῦς Μουσουλμάνων ὁ Ἕλληγν δέν φρίττει·
 Στιβάδας κοιλῶν θαρρῆει καὶ πατεῖ.

Καθὼς τὴν ἀράχην ἀτὶρ διαλύει,
 Καὶ κόμπου τὴν πάχνην Ἡλίου ἀκτὶς,
 Ὅρμη κατασρέφει ὁ Ἕλληγν τὰ πλήθη·
 Καὶ πάλ' ἐπισρέφει λαμπρὸς νικητής.

Ἰδραῖοι, Πετσιῶται, καὶ σεῖς Ψαρρῆιανοί μου,
 Ὀμοῦ Νησιῶται καὶ σεῖς οἱ λοιποί·
 Φωτιά σου Τυρόννου τὰ ξύλινα τείχη,
 Νὰ πέσουν τοῦ πλάνου θηρὸς οἱ σκοποί.

Ἦ ζω, ἢ πεθαίνω ἐξίσου μὲ μέλλει·
 Στὸ σύνθημα μένω, σὸν ὄρκον πιστός·
 Ἦ οὔτως, ἢ ἄλλως σὴν γῆν τὲ νὰ πέσω·
 Σκοπὸς ὁ μέγας ἄς γίνῃ γνωστός.

Μυστήριον νέον ἄς μάθουν τὰ ἔθνη,
 Μουλὶ ἀναπνέον αἰῶνας νεκρόν,
 Τοῦ θύματος Κῆρυξ πετᾶ εἰς τὴν μέσην·
 Ὁ νέος ὁ Φοῖνιξ κρατῶν τὸν Σταυρόν.

Ὄρι'ετ' ὁ Λέων ν' ἀρπάσῃ νά πύξῃ
 Τῆς Γῆς τὸ ὄρατον κί ἀθῶον, ποίλι,
 Ἄλλ' ἄφρασον θαῦμά δέν γίνεται μάτην
 Τελεῖται σὸ πρᾶγμα Ἰψίσου βουλή.

Τὰ δάση καὶ ὄρη, ἐχθροὶ τῶν Τυράννων,
 Θεῶν σεπτοὶ χῶροι σκιρτοῦν μὲ γάρν.
 Ὀλύμπου ὁ θρόνος, Ταῦγετος, Κέρκης,
 Βουνὰ Ἐλικῶνος, κροτοῦντα σειρόν.

Ἡ Νίκη δαφνώδεις ἐκεῖ ἐτοιμάζει
 Στεφάνους ἀνθώδεις ἀνδρῶν Νικητῶν.
 Ἐμπρὸς Ματριῶται! σπαθὶ καὶ τουφέκι!
 Σφαγὴν καὶ πῦρ δότε παντοῦ δυνατόν.

Τουρκία νά πέσῃ, Ἑλλάς νά ὑπαρῆῃ
 Λαμπρὸν νά φορέσῃ τῆς δόξης σολὴν.
 Νά ψάλλουν αἱ Μοῦσαι γλυκεῖαν εἰρήνην,
 Ἐλαίαν φοροῦσαι καὶ δάφνην καλήν.

ΕΤΕΡΟΝ.

Ὡ γενναῖοι Ἕλλητες, φίλοι Πατρίδος,
 Ἔως πότε εἶσανα τῆς τυραννίδος;
 Ἔως πότε ἀθλιοὶ, καὶ ὑπὸ τὸν ζυγόν;
 Τῆς ἐλευθερίας μας ἦλθεν ἡ ὥρα.
 Σάλπιγξ τοῦ Ἄρεως φωνάζει τώρα,
 Δεῦτε φιλελεύθεροι ὀρμαῖτε κατ' ἐχθρῶν.
 Ἡ δόξα τὸ κράτος ἀγρίων Τυράννων
 Ἄς πέσῃ, ἄς σβύσῃ τὸ γένος αὐτῶν.

Ἔως πότε Τύραννοι νὰ βασιλεύουν,
 Καὶ τὴν Πατρίδα μας νὰ κυριεύουν,
 Καὶ νὰ βασανίζωσιν ἡμᾶς ἀνηλεῶς;
 Φθάνουν ὅσα πάσχομεν εἰς τόσους χρόνους,
 Πάθη ἀσφρήτα, θλίψεις καὶ πόνους.
 Τὴνλευθερίαν μας ἠυδόκησ' ὁ Θεός.
 Ἄς λάβωμεν ὅπλα, καὶ ἄγωμεν, φίλοι,
 Καὶ πλέον δὲν εἶναι καιρὸς ἀνοχῆς.

Δράμωμεν ὡς Ἥρωες, ἐκδικηθῶμεν.
 Ἕλληνες εἴμεθα, μὴ φοβηθῶμεν.
 Οἱ ἐχθροὶ μας πίπτουσι μὲ φόβον πανικόν.
 Χαῦνοι καὶ δειλόκαρδοι πῶς ἠμποροῦσιν.
 Ἄνδρείους Ἕλληνας ν' ἀντισταθούσιν,
 Ὅπου ἡ ἀνδρεία των εἶν' δῶρον θεϊκόν;
 Σπαθὴ καὶ τόφεικι Τυράννους ἄς κρίνουν.
 Αὐτὰ εἶν' τὰ τέλη Τυράννων σκληρῶν.

Αἱ Σκιαὶ ἀγάλλονται τῶν προπατόρων,
 Θρηναδίαν ἔπαυσαν σεναγμοφορον,
 Εὐλογοῦν τὰ ὅπλα μας μὲ δάκρυα χαρᾶς.
 Μιλτιάδαι σπεύδουσι εἰς τὰς πεδιάδας,
 Λεωνίδαί τρέχουσιν εἰς τὰς σενάδας,
 Νὰ ἀνακαλέσωσι τὰς νίκας τὰς λαμπράς.
 εἰς πότε ἀχρεῖον καὶ βάρβαρον γένος,
 Τὴν γῆν τὴν πατρῶαν ἡμῶν νὰ πατῆ;

Ὅμηρε, ἀνάστηθι εἰς τὴν Ἑλλάδα,
 Καὶ ψάλε δεῦτερον τὴν Ἰλιάδα.
 Μὲ τὸν πρῶτον ζῆλον σου καὶ ἐνθουσιασμόν.
 Ζῶασον, ἐμψύχασον ὅλους εἰς αὐτόν.
 Μὲ τὴν ἀμίμητον ποιητικὴν σου,
 Δείξον ζωηρώτατα τὸν πατριωτισμόν.
 Ἄς μάθουν τὰ Ἕθνη πῶς ζῆ εἰς τὸν κόσμον,
 Καὶ πάλιν θὰ λάμψῃ ὡς πρὶν ἡ Ἑλλάς.

~*~

Ῥήτωρ Δημοσθένη μου, καὶ σὺ Σωκράτη,
ἄνδρες φιλοπάτριδες ζῆλον γεμάτοι,
Σύμβουλοι ἀθάνατοι ἀπάντων τῶν Ἐθνῶν,
Ἄρισεῖδη δίκαιε, ψυχὴ γενναία,
Σὺ μὲ τὸν ἀτρόμητον Θεμιστοκλέα,
Εἰς τὸ νέον σάδιον φανῆτε τὸ κλεινόν.
Ὡς ἄπιστοι Τούρκοι, ἐπάρατον γένος,
Τὸ τέλος σας ἦλθε, γινᾶσθε λοιπόν.

~*~

Ποῦ εἶσαι γλυκύτετε σὺ Πατριῶτα,
Τῆς Σπάρτης γέννημα καὶ Νομοδότα;
Εὐπνα, γενναϊότατε Λυκοῦργε Θαυμαστέ,
Ἡ Πατρίς, τὰ τέκνα σου σὲ προσκαλοῦσι,
Ῥεῖνους τοὺς νόμους σου ἀναζητοῦσιν,
Ὅπου ἐνθουσίαζον τοὺς Ἕλληνας ποτέ,
Ἐλλάς ἢ Πατρίς μας ἐκδίκησιν κράζει
Μὲ αἷμα σὸ αἷμα, μὲ πῦρ εἰς τὸ πῦρ!

~*~

Τὶ λοιπὸν βραδύνομεν; τί καρτεροῦμεν;
Ἕλληνες, ταχύτερα ἄς προχωροῦμεν
Ὅλοι μὲ ὁμόνοιαν καὶ μὲ ἠρωϊσμόν,
Ὅλοι μὲ ἀπόφασιν ἄς κινήσωμεν,
Ἡ νὰ νικήσωμεν, ἢ νὰ χαθῶμεν,
Νίκην τὴν σωτήριον, ἢ ἐνδοξὸν χαμόν.
Γενναῖοι ὀπλίται, μαζὴ πολεμεῖτε,
Τοὺς Τούρκους φωνεῖτε σικτίρ πουραδά.

~*~

Γένος ἀσεβέστατον, κατηραμένον,
Τόσον ἀπάνθρωπον καὶ κομπασμένον,
Πῶς τὸ ὑποφέρομεν οἱ Ἕλληνες ἡμεῖς;
Ἄνδρες φιλελεύθεροι, δούλοι ὡς ποτέ,
Καὶ τὰ ἀνδράποδα ἡμῶν δεσπότηαι;
Τοῦτο δὲν εἶν' ἴδιον Ἑλλήνων τῆς τιμῆς!
Οἱ Τύραννοι φρίττουν, τρομάζουν καὶ πίπτουν,
Τὸ θ' αἶψι, φωνάζουν, μπιζέμε χαρτιμά.

Διμοβόρε Τύραννε, Σουλτάν χαπάπη,
Πού είσαι τῶν φίλων σου ἢ τῆς ἀγάπης;
"Ἐσβυσέν ἡ δόξα σοι σχεδὸν ὀλοτελῶς.
"Ἐφθασεν ἡ πτώσις σου ἀπὸ τῶν θρόνων,
Δὲν ἔχεις δύναμιν, δὲν ἔχεις τόνον.
Θεῖα εἶν' ἀπόφρασις νὰ πέσης παντελῶς.
Λοιπὸν ἀδελφοί μου, μὲ θάρρος, μὲ σῆθος,
Ὅρματε, κτυπάτε, νικάτε λαμπρῶς.

"Ἄς ἐπαναλάβωμεν καθέ φροντίδα
Νὰ ἐλευθερώσωμεν φίλην πατρίδα,
Καὶ νὰ ἀνακτήσωμεν τὴν γῆν τὴν πατρικὴν.
Πόλεις ν' ἀνορθώσωμεν τὰς πρὶν πεσούσας,
Νέας νὰ προσθέσωμεν εἰς τὰς παρούσας,
Δόξαν ν' ἀπολαύσωμεν τὴν προπατορικὴν.
Λοιπὸν ἀδελφοί μου, ἔμπρός, ὄπλα, σῆθος,
Ὅρματε! κτυπάτε! Θεὸς μεθ' ἡμῶν!

ΝΕΚΡΑΝΑΣΤΑΣΙΣ.

Ραβδί! τί τοῦτο, Θεά μου,
Τοῦ μυστηρίου τὸ εἶδος;
"Ὀνειρο βλέπω σιμά μου;
"Ἡ μ' ἐκυρίευσε πάθος;

"Ὁ μυστηρίου μεγάλου!
"Ἡ ἔκστασις μὲ κατέχει,
Καὶ γίνωμ' ὄψος ἐξ' ἄλλου
Στὸ θάϊμα τοῦτ' ὅπου τρέχει.

Ψεισμός συμβαίνει τρομώδης,
 Ἡ Γῆ κλονίζεται ὅλη,
 Ἠχοῦσιν ἦχοι βροντώδεις,
 Καὶ ἀντηχοῦσιν οἱ πόλοι.

~~~~*

Στὰ Ἱερά τὰ ἐδάσθη
 Ἐἰς τὰς κοιλάδας τῶν θρήνων,
 Ἀνακαλύπτονται τάροι
 Σεπτῶν προγόνων Ἑλλήνων.

~~~~*

Ἀλλὰ τί ἐλέπω εὐθέως;
 Νεκρῶν ἀνάσσεις θεία!
 Ἀναπηδοῦσι γενναίως
 Νεκροὶ ἀπὸ τὰ μνημεῖα.

~~~~*

Ἀρπάζουν τόξα, φαρέτρας,
 Ὀρμοῦν, κτυποῦν Μουσουλμάνους,
 Καὶ ἄλλοι μόνον μὲ πέτρας
 Πετροβολοῦν τοὺς Τυράννους.

~~~~*

Ποῖος θὰ δῆ χωρὶς φρίκην
 Τοιοῦτον θέημα ξένον,
 Νεκροὺς μὲ ἔνδξον νίκην,
 Καὶ τὸν ἐχθρὸν νικημένον;

~~~~*

Ἐἰς τὰς κλεινάς πεδιλάδας
 Βλέπω τὰς τᾶεις Ἡρώων
 Ἡὼς τῶν ἐχθρῶν μυριάδας
 Κατασπαράττουσιν ἀθρόων.

~~~~*

Ὅποῖαν σύγκρισιν ἔχουν
 Πρὸς τῶν βαρβάρων τὰ πλήθη;
 Ἀλλὰ νικοῦν καὶ προτρέχουν,
 Τὰ ἔργα φαίνοντ' ὡς μῦθοι.

~~~~*

Ἀνακαθοῦνται συγχρόνως
 Αἱ παλαιαὶ Ναυμαχίαι,
 Θεμισοκλέους ὁ χρόνος,
 Καὶ αἱ λαμπραὶ ἀριστεῖαι.

Στόλους τριπλοῦς φυγαδεύουν
 Ἐμπληκτικὴ θεωρία!
 Κι ὡς κάμπου λόγγους θαμνεύουν
 Τρία σιτέμπορα πλοῖα.

Σ' ἓνα τοιοῦτον ἀγῶνα
 Οὔτε φιλία συντρέχει.
 Μὲ τὰ παιδιά της μόνα
 Πτωχὴ Ἑλλάς τὸν κατέχει.

Κλαίει, θρηνεῖ καὶ ξενάζει,
 Σχεδὸν τὰ δένδρα μαραίνει.
 Θεοὶ Πατέρες, φωνάζει,
 Καὶ σεῖς φιλόανθρωπα Γένη.

Δὲν ἐνθυμεῖσαι, Εὐρώπη,
 "Ὅτ' εἶμ' ἐγὼ ἡ ἰδία,
 Καὶ τῶν Μουσῶν μου οἱ τόποι
 Τοῦ φωτισμοῦ σου αἰτία;

Εὐεργεσίαι μου τόσαι
 Στὴν ὑψηλὴν ἀκοήν σου,
 Τόσους αἰῶνας βροντῶσαι,
 Δὲν ἐκκεντρῶν τὴν ψυχὴν σου.

Σὲ ἐλεοῦν τέλος πάντων,
 Θάρρει Πατρίς μου ἀθλία!
 Τῶν ἀθανάτων ἀπάντων,
 Κι Ἐθνῶν σοφῶν ἡ χορεία.

Καὶ ἐπὶ τούτου σὲ σέλλουν
 Τρεῖς ἀητήτους, Σωτήρας,
 Νὰ σὲ λυτρώσῃσι μέλλουν
 Γιγαντιαίας μὲ χεῖρας.

Ω" ἐποχὴ τῆς εὐχῆς μου
 Ἑπταδικὸν ἔτος νέον!
 Χαῖρε, φιλτάτη Πατρίς μου,
 Ἐλευθερόνεσαι πλέον.

ΑΣΜΑ ΠΟΛΕΜΙΣΤΗΡΙΟΝ.

ΤΡΕΞΑΤΕ ὅλοι, Πατρίς φωνάζει,
 Εἰς ὅσων φλέβας τὸ αἷμα βράζει.
 Ὅσοι αἰσθάνεσθε ποῦ καλεῖσθε,
 Ποίων πατέρων παιδία εἶσθε,
 Εἰς ποῖον ζῆτε χρυσοῦν αἰῶνα,
 Καὶ ποῖον τρέχετε τὸν ἀγῶνα,
 Ὅποίαν δόξαν σᾶς ἐτοιμάζει
 Ὁ Κόσμος ὅλος ποῦ σᾶς κυττάζει.
 Τίς Ἕλλην γνήσιος ὑπομένει
 Αὐτὴν τὴν ὥραν πίσω νὰ μένη;
 Ἐμπρὸς, ὦ ἄνδρες θαλασσομάχοι,
 Καὶ σεῖς ὦ ἥρωες παιζομάχοι.
 Νέας κροτήσατε συλλοχίας,
 Πεζομαχίας, καὶ ναυμαχίας.
 Καὶ νὰ ἡ Νίκη! μὲ δάφνας σέκει,
 Τῶν κορυφῶν σας σεφάνους πλέκει.
 Σαλπύγγων ἦχος τῶν βροντοφύγων
 Αὐτὸ σημεῖναι μὲ μέγαν τόνον.

"Ἕλληνας πλέον μὴν τὸ δεχθῆτε
 Βαρβάρους τούρκους νὰ προσκυνῆτε
 Ἐνόσω Τούρκοι τὰ ἱεραῖά σας
 Καταπατοῦσι τὰ ἱερά σας,
 Ποτὲ εἰρήνην μὴ φαντασθῆτε,
 Ἄλλὰ κτυπᾶτε, καὶ προχωρεῖτε!

Μόττην κομπάζετε, Μουσουλμάνοι,
 εἰς τοῦ Σουλτάνου σας τὸ Διεάνι.
 Μόττην τὰ πλῆθη, τὰ φροῦριά σας
 Κι' αὐτὰ τὰ ἀνανδρα τακτικά σας.
 Ἴτι κοιθαλιῖτε παχυξυλείας
 εἰς τῶν Ἑλλήνων τῆς πυρεσίας;
 Μήπως θ' ἄρρεῖτε ξύλα, καὶ πλ' ἄθι;
 Χεῖρες νικᾶσι κι' αὐτὰ τὰς ἄθι!

"Ἄγριος Ἡφαισὸς πῦρ γογγύζει,
 Ἀβύσσους τάφους σᾶς ἐτοιμᾶζει.
 Στὸν Ἄδην Τύραννοι, κρῖς ὁ Χάρων,
 Στὰ σκοτὴ πέσετε τῶν Ταρτέρων,
 Καὶ ἐκειμέσα τὴν κατ' ἀξίαν
 Κληρονομήσατε τιμωρίαν
 Μετὰ τῶν εἰλῶν σας διαόλων,
 Μακρὸν τῆς δόξης Θεοῦ τῶν ὄλων.

Μάθετε, Τύραννοι, τελοσπάντων,
 Ὅτι μαχόμεθα ὑπὲρ πάντων.
 Μὴ φαντασθῆτε πλέον, Ἀνάδες,
 Ἕλληνας ἀνδρὸς διὰ ραγιαδες.
 Τὴν γῆν ζητοῦμεν τὴν πατρικὴν μας,
 Καὶ πολεμοῦμεν μ' ἀπόφασίν μας,
 ἢ νὰ τὴν λώθωμεν, ὡς ζητοῦμεν,
 ἢ ὡσὰν ἴρως δὲ χαθοῦμεν.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ.

ΠΑΤΡΙΣ Ἡρώων ὦ Ἑλλάς,
 Ὅπου ὁ θάρβυρος Φελλᾶς
 Πατεῖ μ' ἀναισχυντίαν·
 Παῦσαι, ὦ Μήτηρ, νὰ θρηνηῖς·
 Τῆς δόξης σου τῆς ποθεινῆς
 Ἴδε τὴν παρουσίαν.

Εὐαγγελίζου τὴν χαρὰν·
 Αἰθρίαν φέρουσι λαμπρὰν
 Εἰς τὸν Ὀρίζοντά σου
 Φωστῆρες τρεῖς ἑσπερινοί,
 Χειμῶνες δὲ οἱ σκοτεινοί
 Ἀφίνου τὰ Βουνά σου.

Μὲ θαυμασμὸν τοὺς θεωρεῖ
 Ὁ Κόσμος ὅλος κ' ἀπορεῖ
 Τὸ πρᾶγμα τί σημαίνει·
 Σοφοὶ δὲ Ἀστρονομικοὶ
 Φιλονικοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ
 Περὶ τοῦ τί θὰ γένη.

Ἄλλ' ὅμως θάρσει, ὦ Ἑλλάς·
 Θεὸς νὰ ἰδῆς πολλὰ καλὰς
 Καὶ εὐτυχεῖς ἡμέρας·
 Ὁ Οὐρανὸς σὲ εὐλογεῖ,
 Καὶ ὅλ' ἡ Οἰκουμένη Γῆ
 Ἐώας κ' Ἐσπέρας.

Ἕλληνας, χαίρετε λοιπόν.
Καὶ σπείδετε εἰς τὸν σκοπὸν
τῆς ἀνεξαρτησίας.
Ἔως νὰ μάθῃ ὁ ἐχθρὸς
Σιδήρου σας καὶ τοῦ πυρός
τὰς ἀρχικὰς αἰτίαις.

Ο Μ. ΒΟΤΣΑΡΗΣ.

Τὶ θέλω νὰ ἀνασκαλίσω
τάφους Ἡρώων παλαιῶν,
Μόνους αὐτοὺς νὰ μακαρίζω,
Καὶ τὰς Σκιὰς των νὰ συγχίζω
Μὲ κρότους ἀνευφημιῶν;

Εἶναι καὶ τῶρα Λεωνίδαι
Μὲ ἀκατάπληκτον ψυχὴν·
Τυραννοφθόροι Πελοπίδαι,
Ὁ Κόσμος φανερὰ τὸ εἶδε,
Ζῶσι καὶ τῶρα κατ' εὐχὴν·

Νέας καὶ ἤδη βλέπ' Ἀθίνας
Καὶ Σπάρτην ἄλλην τρεμερὰν,
Καὶ Μαραθῶνας, Σαλαμίνας,
Καὶ μάχας, νίκας, ὡς ἐκείνας,
Βλέπω μὲ ἄκραν μου χορὰν·

Τὰς Θερμοπύλας ὅμως μόναις
Στὸ Μεσολόγγι μας αὐτοῦ
Τὰς ἀπαντῶ εἰς τοὺς ἀγῶνας,

Τῶν ἀρετῶν λαμπρὰς εἰκόνας
Τοῦ Μάρκου Βότσαρη αὐτοῦ·

Ἐκείθεν ὡς ἀναδενδράδας
Λυγῶν τὰ τεῖχη καὶ πηδῶν,
Ὡς Ἄετός τις πεδ.άδας,
Ὁ Μάρκος Τούρκων μυριάδας
Βροντᾶ σὴν γῆν ἀσραπηδόν.

Ὅπότεν δὲ εἰς Καρπενῆσι
Ὁ Σκόνδρας ὁ τρομακτικός
Μὲ τόσα πλήθη εἶχ' ὀρμήσει
Ἑλλάδος γῆν νὰ κατακλύσει·
Ὡς χεῖμαρρος ὀρμητικός·

Ὁ Βότσαρης ὡς Λεωνίδας
Μετὰ ὀλίγων ὀπαδῶν,
Τοῦ Σερασκέρη τὰς παγίδας,
Τὰ σχέδια καὶ τὰς ἐλπίδας,
Ὅλ' ἀνατρέπων ῥιζκδόν,

Ὅρμα καὶ φρίκην ἐπιφέρει
Μὲ λεωντώδη του φωνῆν,
Σπαθὶ καὶ πῦρ ὀλέθρου φέρει
Ἔως αὐτοῦ τοῦ Σερασκέρη
Τὴν ὑπερήφανον σκηνην·

Κ' ἐν μέσῳ σμήνους πολεμίων
Πίπτει ἐνδόξως πληγωθείς·
Ἀξίως ὄθεν σέφος θεῖον
Τῆς Νίκης φέρει τὸ βραβεῖον
Ὁ Ἥρωσ ἀθανατισθείς·

Χ' ἢ μὲν ψυχὴ του ἐνδυμένη
Τῆς δόξης ἀφθαρτον σοκῆν,

Ἀπῆλθεν ἀγαλλιωμένη,
Ἀπ' Ἡρώας προπεμπομένη,
Εἰς τῶν Μακάρων τὴν αὐλήν.

Ἡ γῆ δὲ τοῦ Μεσολογγίου
τὰ λείψανα περικρατεῖ
Μάρκου προμάχου τῆς τοῦ Θεοῦ,
Κ' Ἑρωϊκοῦ του μαρτυρίου
τὰ ἄσματα ἐπικροτεῖ.

Χαῖρε, Πατρίδος πρωτομάρτυς.
Τὸν ὕμνον δέ μου τὸν λιτὸν
Προσδέχθητι, ὡς πρωτοσάτης
Ἡρώων νέων γῆς φιλτάτης
Εἰς τὰς Σκηνάς τῶν ἐκλεκτῶν.

Ο Γ. Κ Α Ρ Λ Ι Σ Κ Α Κ Η Σ .

Ἡ Νίκη τρέχουσα μὲ σφάνους
τὰς πεδιάδας τῆς Ἀττικῆς,
Ἀνάνδρους φεύγουσα Μουσουλμάνους,
Ἄνδρας ἐξήτει μισοτιράννους
καὶ φίλους δόξης ἠρωϊκῆς.

Ἡχοῦ μὲ θίαν κατερχομένη
Ἀπὸ τοὺς λόφους τοὺς ἱερούς,
Τῆς ἀναγγέλλει τὸ τί συμβαίνει,
Ἡὶ ὅτι ὁ Ἡρως τὴν ἀναμένει
Ἐκραισκάκης πτυπῶν ἐχθρούς.

Ἡ Νίκη φθάνει σὸν προμαχῶνα,
 Ὅπου ὁ Ἥρωσ μάχην κροτεῖ,
 Κι' ὡς Μιλτιάδης σὸν Μαραθῶνα
 Μὲ τοὺς ἀφροὺς εἰς τὴν σιαγῶνα
 Τοὺς νέρους Πέρσας καταπατεῖ.

Τότε ἡ Νίκη ἀγαλλιῶσα
 Παρουσιάζεται μὲ σπουδὴν,
 Κι' ἀπ' τὴν χαρὰν τῆς ὄλη σκιρτῶσα,
 Τὴν Καλλιόπην κινεῖ βοῶσα,
 Εἰς ἐπινίκιον τὴν ᾠδὴν.

Ἄξιως ὕμνησον, ὦ Θεά μου,
 Τὸν ἀριστεὰ καὶ νικητὴν.
 Μὴν ἀδικήσης τὸν ἥρωά μου
 Καραϊσκάκην τὸ καύχημά μου,
 Πατρίδος φίλης τὸν ζηλωτήν.

Μόλις ἡ Μοῦσα ἀνοίγει στόμα,
 καὶ διχκόπτεται λυπηρῶς,
 Ἰδοῦσα αἴφνης νὰ πέσῃ πτώμα
 Τοῦ Ἥρωός μας αὐτὸ τὸ σῶμα,
 Τοῦ ἀτρομήτου κείνου ἀνδρός.

Ἄλλ' ἀναπαύου, Τυράννων φρίκη,
 Καραϊσκάκη μου θαυμασέ!
 Διπλοῦν τὸν ζέφανον τῶρ' ἡ Νίκη
 Σὲ τὸν προσφέρει, ὅπως σ' ἀνήκει.
 Εὐγε σου, κρῆζει, φίλε πιεσέ!

Ἡ μὲ Πατρίς σου σὲ ἐξερήθη,
 Καὶ θρηνηδοῦσα πενθηφορεῖ.
 Σοῦ δὲ τὸ ὄνομα' ἀθανχτίστη,
 Καραϊσκάκης ἐνεθρονίσθη
 Τῶν ἀθανάτων ὅπου χαροί.

Ο Φ. ΑΣΤΙΓΕ.

ΜΕ ποῖον ζῶμα νὰ ἀργινύσω
 Φραγκίσκον Ἀσιγγά νὰ ὑμνήσω,
 Ἐνῶ ἡ γλῶσσα μου τόσον ἔνθους,
 Καταδεσμενέτ' ὑπὸ τοῦ πένθους;
 Ἄλλ' ὅμως θάρρει, φυγὴ θλιμμένη.
 Ποτὲ ὁ Ἥρωσ δὲν ἀποθαίνει!

Ἀπὸ τοὺς κόλπους λαμπρᾶς Ἀγγλίας,
 Ἐκ μέσου πάσης εὐδαιμονίας,
 Τὸν Ἀσιγγά μου φέρει ἐγκαίρως
 Φιλανθρωπίας ὁ μέγας ἔρωσ
 Εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ πολεμήσῃ,
 Καὶ ὑπὲρ ταύτης ζῶν νὰ θύσῃ.

Στὴν γῆν τοῦ Πέλοπος, ὅπου πρῶτον
 Ὁ Ἄρης ἤψε τὸ πῦρ μὲ κρότον,
 Ὁ μέγας Ἀσιγῆ τρέχει ἐν πρώτοις,
 Ἀπλοῦσ καθίσταται στρατιώτης,
 Καὶ κακουχεῖται πάσχωμ μυρίας
 Ὑπὲρ Ἑλλήνων ταλαιπωρίας.

Ἐδραμεν ἔπειτα εἰς τὴν Κρήτην.
 Κρηῖτες τὸν εἶδαν πισὸν ὀπλίτην.
 Παντοῦ ἐσήμαινε τ' ὄνομά του,
 Τὸ εἰς τὰς μάχας προτέρημά του,
 Καὶ κάθε Ἑλληὴν δὲν τὰ ἀρνεῖται;
 Ποῖος ὁ Ἀσιγῆ ἐκεῖ θρυλλεῖται!

Ἄλλ' ἄρες, Μοῦσα, τῆς γῆς τοὺς ἄθλους •
 Καὶ τῆς θαλάσσης εἶπέ τοὺς ἄλλους
 Ἀγῶνας, νίκας καὶ πρόπαιά του •
 Μνημεῖα δόξης ἐπώνυμά του •
 Ὅπου ὁ Ἥρωσ χαρακτηρίσθη •
 Καὶ κατ' ἐξαίρετον διεκρίθη •

Τρέχει ὁ Ἄσιγξ εἰς τὴν Ἀγγλίαν •
 Φέρει ἐκεῖθεν τὴν Καρτερίαν •
 Καὶ ποντοπόρος πῦρ ἀποπνέων •
 Βροντᾶ, ἀσράπτει εἰς τὸ Αἰγχιῶν •
 Ὅπου ἦ νίκη τὰς ἀρετὰς του •
 Νὰ σέψη ἔμελλε τὰς λαμπράς του •

Στὸν Φαληρέα καὶ κόλπον Βώλου •
 Ὁ Ἄσιγξ, θαῦμα τοῦ Κόσμου ὅλου •
 Ὀρμᾶ, διώκει ὡς ἐξ ἀμάξης
 Τῶν ἐναντίων τὰς παρατάξεις •
 Καὶ κατασρέφει πλοῖα καὶ τείχη •
 Σωροὺς Βαρβάρων καὶ ὅτι τύχη •

Τὸ περιέοητον Βασιλάδι
 Ἀνδραγαθίας πολλὰς του εἶδει •
 Τὸ δὲ περίδοξον Μεσολόγγι •
 Ὀμοῦ καὶ ὅλοι οἱ πέριξ λόγγοι •
 Περικυκλοῦσι τὰ πρόπαιά του •
 Κι' ἀνευφημοῦσι τὸ ὄνομά του •

Ἄλλ' ὅμως φεῦ! τ' Ἀνατολικόν μας •
 Κλαίει τὸν Ἄσιγγα τὸν κλεινόν μας •
 Θαρρῶ νὰ ἦναι ἐκεῖν' ἡ ὥρα •
 Ὅτε τὸν εἶδε θανατηφόρα
 Τραυματισμένον πρὸ ὀφθαλμῶν του
 Αὐτὸν τὸν μέγαν ὑπέρμαχόν του •

Ἄλλὰ θαρσεῖτε! νὰ ἡ Σκιά του
 Ἀκολουθοῦσα τὰ λείψανά του,
 Στέφανωμένη δάφνας, μυρσῖνας,
 Δορυφορεῖται εἰς τὰς Ἀθήνας.
 Ἑλλάς μου, χαῖρε ἡ τεθλιμμένη·
 Ποτὲ ὁ Ἥρωσ δὲν ἀποθαίνει!

Ο ΣΚΕΠΤΟΜΕΝΟΣ ἙΛΛΗΝ.

ΣΤΟΜΑ ποῦ πνέεις ἐλευθερίαν,
 Καὶ καταπτύεις τὴν τυρανίαν,
 Στόμα ποῦ ψάλλεις Ἡρώων ἕμνους·
 Ὅκτὼ καὶ πλέον χρόνους ἐκείνους,
 Τί ἔχεις τώρα καὶ σιωπᾶς;
 Στέκω ὀλίγον νὰ ἀνασάνω,
 Κι' ἀρχὴν ἀμέσως δευτέραν κάμνω
 Νέαν νὰ ψάλλω πολεμωδίαν,
 Ὅτ' εἶν' ἀνάγκη τὴν ἀδικίαν
 Νέος ἀγὼν νὰ ἐκδικηθῇ.

Ὅρματα ὅμοια τῆς Ἀσπίδος,
 Ποῦ μ' ἓνα ἐλέμμα κι' ἄγριον εἶδος,
 Γίγαντας Τούρκους θυρία τῖσα
 Ἐθ' ἀνατόνετε ὡς με τούξα,
 Ἦ' σοβαρότης σας τί δηλοῖ;
 Τὸ σοβαρὸν μας αὐτὸ τὸ ἦθος
 Εἰς τῶν δεινῶν μας τὸ τόσον πλήθος
 Ἀψηφισίαν δηλοῖ τελείαν·
 Κι' ἂν θολοθῶμεν μ' ἀπελπισίαν,
 Θὰ δῆ ὁ Κόσμος νέαν μορφὴν.

Στήθος ποῦ σήθης ὡς προμαχῶν μου
 Τυμνὸν ἀπτόητον σὸν ἐχθρὸν μου,
 Ὡσάν νὰ ἦσουν ἀδάμας λίθος,
 Τὸ καταδέχεσαι τέτοιοι Στήθος
 Νὰ δείξης Νῶτα εἰς τὸν ἐχθρὸν;
 "Ὡ! καὶ καλήτερα νὰ μὴν ἦμαι,
 Σκληρῶν θυρίων τροφή νὰ κεῖμαι,
 Παρὰ τὰ Νῶτα ν' ἀποκοτήσουν
 Προδότηι Στήθους νὰ καταντήσουν,
 Στήθους γενναίου καὶ σιβαροῦ!

Χέρια ποῦ χαίρεσθε θείαν χάριν
 Κ' εὐχὴν τῶντι ἀπὸ τὸν Ἄρην,
 Μονογροθιάς τὴν ζωὴν τοῦ Τούρκου
 Νὰ ἀφαιρῆτε τοῦ Μαμαλούκου,
 Μὲ ποῖον εἶσθε τώρα σκοπὸν;
 Καὶ μὲ τοὺς γρόθους, καὶ μὲ τὰ ὅπλα
 Τὰ κοπτερά μας καὶ πυροβόλα,
 Μὲ νύχια, δόντια, μὲ κάθε τρόπον,
 Τυράννων σάρκας τῶν ἀπανθρώπων
 Θὰ κατασγίζωμεν τιγρηδόν.

Πόδι' ἀνυπόδητα τόσους χρόνους,
 Ποῦ δοκιμάσετε τόσους πόνους,
 Ἐκουρασθήκετε τάχα πλέον,
 Καὶ δὲν θὰ τρέξετε ἄλλο νέον
 Σταδίου ἔνδοξον καὶ λαμπρόν;
 "Ὁχι! μὰ 'κεῖνον τὸν μέγαν Ἄρην!
 Ποτὲ τοῦ Ἑλληνος τὸ ποδάρι
 Δὲν ἀποκάμνει ὅποταν τρέχη,
 Ὅτι συνείθησε νὰ ἀντέχη
 Ὑπὲρ τὸν σίδηρον καὶ χαλκόν.

Καρδία σὺ ποῦ ἐσπαρταροῦσες,
 Κ' ἐλευθερίαν πάντα διψοῦσες,
 Δ

Ὅπου τὸ Στήθος μου ἐρυπούσες,
 Καὶ νὰ πετάξης σχεδὸν ζητούσες,
 Τί λέγεις τώρα, καὶ τί φρονεῖς;
 Φρονῶ τὰ ἴδια ὡς καὶ πρῶτον,
 Παντοῦ ὁ Ἕλλην νὰ δώσῃ κρότον·
 Κι' ἀνάπτω ὅλη αἰτὴν τὴν ὥραν·
 Πειθῶ, ἢ εἴα δὲν ἔχουν χεῖραν
 Εἰς περιστάσεις ἀπελπισμοῦ.

Ἀπροσπόλητοι βοήθοί μου
 Νὰ ζῆτε, στόμα καὶ ὀφθαλμοί μου,
 Στήθος μου, Χέρια, Πόδια, Καρδία,
 Ἐμπιστευμένη μου συνοδία,
 Κι' ἀπελπισίας μου ἢ ἐλπίς.
 Θεὲ τῶν ὅλων! τί μένει πλέον;
 Νὰ ἀποθάνω; δὲν εἶναι νέον·
 Πλὴν ν' ἀποθάνω δεδοξασμένος
 ὡς Ἕλλην γνήσιος εἰς τὸ Γένος,
 Παρὰ νὰ ζήσω Σκύθης, ἢ Βλάξ!

Ο ΑΠΕΛΠΙΣΜΕΝΟΣ ΕΛΛΗΝ

ΤΡΕΧΟΥΝ θηρία ὡς ἀφρισμένα,
 Τὸν ναυαγοῦντα νὰ καταπνίξουν,
 Τάφον τὴν ἄβυσσον νὰ τ' ἀνοίξουν,
 Βουνοῖδη κύματα φουσκωμένα.
 Σύρομ' ἀθλίως κ' ἐγὼ σὰ θάθη
 Τῆς παντελοῦς μου ἀπελπισίας
 Μετὰ φρικώδεις τύσας θυσίας,
 Καὶ τότεν χρόνων ἕπειρα πύθη!

"Αγ! καὶ νᾶ ἤμουν ὡς ἄλλος Στέντωρ,
 Μὲ τὰς φωνάς μου νᾶ ἤμπορέσω,
 Νεκροὺς καὶ ζῶντας νᾶ προσκλέτω
 Σ' ὅ,τι ματαίως φωνάζ' ὁ Μέντωρ!
 Πρὶν ὅμως κλείσω τὰ ὄμματά μου
 Σ' ὀρκίζω, Φῆμη, σῶμα ν' ἀνοίξης,
 Παντοῦ τὰ πάθη μου νᾶ κηρύξης,
 Πέτραι νᾶ κλαύσουν εἰς τὰ δευρά μου!
 Ἄπο τὸν Τύραννον σερημένος
 Τῆς γλυκυτάτης ἐλευθερίας,
 Τιμῆς, ζωῆς, ἰδιοκτησίας,
 Αἰῶνας τέσσαρας δουλωμένος.
 Βιάσθην τέλος ν' ἀποτολήσω
 Τὴν τρομερὰν ἐπανάστασίν μου,
 Καὶ νᾶ κηρύξω μ' ἀπορασίαν μου
 ἢ ν' ἀποθάνω, ἢ ν' ἀναζήσω.
 Ἄφου ἡ πείνα, ψύχρα, γυμνότης
 Μ' ἐταλαιπώρησαν τόσους χρόνους,
 Ἄφου δοκίμησα τόσους πόνους,
 Φίλης πατρίδος μου στρατιώτης.
 Ἄφου τὰ βέλη τὰ τῶν ἐχθρῶν μου
 Κατεσιγμάτισαν τὸ κορμί μου,
 Καὶ τόσοι ἔξωθεν πειρασμοὶ μου
 Διενεργοῦσαν τὸν ὀλεθρόν μου.
 Ἄφου τὸ αἷμα κατεζυμώθη.
 Μὲ τῆς πατρίδος αὐτὸ τὸ χῶμα,
 Ὅπου ἀχνίζει σχεδὸν ἀκόμα,
 Ἢ κατοικία μου ἐρημώθη.
 Ἄφου μοῦ ἤρπασε τελευταῖον
 Ἡ σκληροτάτη Αἰχμηλωσίη
 Κι' αὐτὰ τὰ σπλάγχνα μου τὰ παιδιά,
 Καὶ δὲν μὲ μένει τίποτε πλέον.
 Μὲ ποιάν, Θεέ μου, μὲ ποιάν καρδίαν
 Ἕλλην ἐλεύθερος νᾶ θελήσω
 Τὸν ὀλεθρόν μου νᾶ προσκυνήσω;

Μὲ φανερὰν μου ἀνοησίαν;
 Ἐὰν σὰς φλέβας μου κύκλον φέρῃ·
 Ἕλληνας αἶμα μισοτυράννου,
 Κι' αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Τυράννου
 Ἡ' ἀκοή μου δὲν ὑποφέρει!
 Αἰδῶς καὶ Φόβος, σταθῆτ' ὀπίσω!
 Αἰῶνας εἴκοσι τυρανιοῦμαι!
 Τὴν ἐντροπήν μου; τίνα φοβοῦμαι,
 Τὰ δίκαιά μου νὰ σιωπήσω;
 Ἐγὼ ἔμ' αὐτόχθων τῆς γῆς ἐκείνης,
 Ὅπουθεν ἔθνη νέα καὶ πρῶτα
 Ἐλευθερίας εἶδον τὰ ρῶτα,
 Καὶ τῆς σοφίας τῆς ἀνθρωπίνης·
 Ἐμὲ ἐτρόμαζεν ἡ Ἀσία,
 Ἡ' Ἀφρική μὲ φρίκην θωροῦσε,
 Καὶ ἡ Εὐρώπη παρεχωροῦσε
 Σ' ἐμὲ τὸν Ἕλληνα τὰ πρῶτα·
 Ἐμὲ ἐθαύμασαν οἱ αἰῶνες,
 Ὅτι καὶ ζῶντος ὑπὸ δουλείαν
 Δὲν μοῦ ἠλλοίωσαν τὴν καρδίαν
 Τυράννων τόσων οἱ λεγεῶνες·
 Καὶ τ' ἀναντίρρητα δίκαιά μου,
 Ὅπου μοῦ ἤρπασ' ἡ Τυραννία,
 Καὶ ἡ παγκόσμιος μαρτυρία
 εἶναι προσάτρια φανερὰ μου,
 Θὰ μὴν κηρύξω σὺν Κόσμον ὅλον,
 Ὡς νὰ φρίξῃ ἡ Οἰκουμένη
 Στὴν ἀδικίαν ποῦ μ' ἀναμένει
 Θεσιασθέντα διὰ τὸ ὅλον;
 Ὡς ἡ ψυχὴ μου θὰ ὑποφέρει
 Ἕλληνα νὰ κλίνω τὴν κεφαλὴν μου
 Στὸν Τοῦρκον πεῦτρεμε τὴν φωνήν μου;
 Καὶ νὰ τὸν θλέπω γελῶν νὰ χαίρῃ;
 Ὡς ἡ ψυχὴ μου θὰ ὑποφέρει
 Καὶ τὸ ἀφορητὸν κείνο τ' ἄλλος·

Ἕλληνα ζωήλυτρον νὰ ἐμβάλλω
 Στὸ μαιφόνον Βαρβάρου χέρι ;
 ὦ ! καὶ καλήτερα νὰ ἀνοίξῃ
 Αὐτὴ ἢ γῆ νὰ μὲ καταχώσῃ ,
 Παρὰ ἡμέρα νὰ ξημερώσῃ ,
 Σκηνὴν τοιαύτην εἰς Πᾶν νὰ δείξῃ !
 Θεέ , εἰς ὄρκον μου ἐπιμένω !
 Κάλλιον ῥῆξε τοὺς κεραυνούς σου
 Στὴν κεφαλὴν μου τοὺς θεϊκούς σου ,
 Παρὰ ἐπίορκος ν' ἀπογένω !
 Πειθῶ δὲν πείθει τὸν πεπεισμένον .
 Βία εἰς βίαν ἄλλην βιάζει ,
 Ἀπελπισία ὅταν προσάζῃ
 Ἕλληνα ἄνδρα καθωπλισμένον .
 Ναὶ ! μὰ τὰ αἵματα ποῦ σηκώνει
 Αὐτὸ τὸ ἔδαφος τὰ ἀθῶα !
 Τὰ δίκαιά μ' ἂν δὲν λάθω σῶα ,
 Θάνατος μόνον μ' ἐξαρματόνει !
 Ἄναψα , τρέμω ἀπ' τὸν θυμὸν μου !
 Ἄλλος ἐξ ἄλλου ἔγεινα τώρα !
 Βράζει τὸ αἷμα μ' αὐτῇ τῇ ὥρᾳ !
 Τὸ φῶς σκοτίσθη τῶν ὀφθαλμῶν μου !
 Ὅλα τὰ πάθη μου νεκρωμένα
 Ἐν μόνον πάθος τὰ κυριεύει .
 Τὰ ὄρη ἐλέπω πῆλινα σκεύη
 Παρὰ τοὺς πόδας μου τεθειμένα .
 Γῆϊνα πλέον δὲν συλλογοῦμαι ,
 Οὐδὲ κινουσί μου τὰς αἰσθήσεις .
 Μοῦ ἠλλοιωῖθη πλέον ἢ φύσις .
 Τοῦ ἑαυτοῦ μου ἔξω κινουμαι .
 Οὐδὲ φαντάζομαι προλαβόντα ,
 Οὐδ' ἐξετάζω περὶ μελλόντων ,
 Οὐδ' ὅτι εἶμαι ἐν μέσῳ ζώντων ,
 Οὐδὲ μὲ μέλλει διὰ παρόντα .
 Ὁ νοῦς μου ὄρια ὑπερβάλλον ,

Ἄνεστρέφωθι ὑπὲρ τὰ ὄντα,
 Τὸ κύκλωθ' ἐν μου καὶ τὰ ἀπόντα,
 Καὶ Κόσμον τρέχει νὰ εὕρη ἄλλον.
 Ἐχε ὑγείαν, Πατρίς μου φίλη!
 Ἐχετ' ὑγείαν, Κόσμου φροντίδες,
 Ἐχετ' ὑγείαν, ὅλ' αἱ Ἐλπίδες!
 Ἐχετ' ὑγείαν, Λαοί μου φίλοι!
 Σὺ δὲ ὦ Ἥλιε μὴν ἀργήσῃς,
 Μ' αἱματωμένον τὸ φόρεμά σου
 Νὰ ἀναγγείλῃς εἰς τὰς Δυσμᾶς σου
 Τοῦ Ἑλληγος σου ποία ἦ κρίσις!!!

ΩΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ,

ΤΙ ἀεραπαὶ εἴην Δίῃσιν καὶ ἔρονται! τί τρομερὰ
 Ἀντιλαλοῦν Ἀσίας τὰ πλευρά!
 Καρδία μου, τί τρέγ' ἐλσεινὴ,
 Καὶ ὁ τριταῖος σὲ εὐσαῖ, καὶ ἅμα ἔνθους ἠδονή;
 1) Λάμπ' ὁ Οὐρανός (φωνὴν ἀκούω τότε)
 2) Ζέφυρος τερπνὸς νεφέλῃσι, πατριῶται,
 3) ἔρει λευκὴν· εἰς ὑψηλὰ πετᾶ
 4) ὡς ἄγγελος πτερόεις μετὰ πτερ' ἀνοικτὰ.

ὦ Οὐρανέ! φωνάζω καὶ πηδῶ σπὶ τὴν Σρωμνὴν,
 Καὶ παρευθὺς κινῶ πρὸς τὴν φωνήν.
 Στὸ Ἄλωνάκι (*) τρέχω μετὰ χαρᾶν.

(*) Ἄλωνάκι, τὸ πλησιέστερον εἰς τὴν Θάλασσαν ὑψη-
 λὸν ἄκρον τῆς Καρμπούλειος Ν. Χαρλιβαίου.

Ο Ζέφυρος ἐδρότιζε περιοχὴν πολλὰ λαμπράν·
 Πέριξ ὁ λαὸς μ' ἄλλαλαγμὸν θωροῦσαν·
 « Μένας ὁ Θεὸς » τὰ ὄρ' ἀντιλάλουσαν·
 Ἐφώναξα δακρύων πρὸς Δυσιαάς,
 Θεέ, τί τό σημεῖον αὐτό δηλοῖ σ' ἡμᾶς;

ὦ ἱερά ἐλευθερία! Σέ ἐσέ θωρῶ,
 Κι' ὡς Οὐρανοῦ σέ δῶρον λακταρῶ.
 Ἐλευθερία! μ' ἀγκάλας ἀνοικτάς
 Ἡ Σάμος σου σέ καρτερεῖ εἰς τὰς κλεινὰς αὐτῆς ἡμέρας.
 Διὰ νὰ σωθῆ ἀφ' ὅσους πάσχει πόνους
 Νὰ σ' ἀξιώσῃ τοὺς δέκα τῶρα χρόνους.
 Φθάνουν, Θεά, τῆς Σάμου τὰ δεινά.
 Ἐλα τὰ τῆς δροσίσης τοὺς κάμπους καὶ βουνά.

„ Ἐως ἐδῶ (ἀκούεται φωνή) τοῦ ὀρισμοῦ
 „ Εἶν' ἡ γραμμὴ, πικροῦ μας χωρισμοῦ.
 „ ὦ Σάμιοι, σᾶς ἀπογαιρετῶ.
 „ Ὑπὲρ τὰ ὄρια αὐτὰ δὲν συγχωροῦμαι νὰ πετῶ.
 „ Φίλοι μου πισοὶ θαρσεῖτε πλὴν νευναῖοι!
 „ Ἄνδρες θαυμασοὶ καὶ γέροντες καὶ νέοι!
 „ Ὅσοι λαοὶ δικαίως μὲ ζητοῦν
 „ Μ' εὐρίσκουν ἕως τέλους, καὶ δόξαν ἀποκτοῦν!

Στρέφεις λοιπὸν, Θεά, καὶ παραιτεῖς ἕνα λαὸν
 Πολυπαθῆ, βοῶ δακρυρροῶν.
 Δὲν σέ μαλλάττει κλαυθμηρὰ Ἥχώ,
 Φωνάζουσα κατόπιν σου φωνὰς Σαρμίων δυσυχῶν.
 Κλαύσατε Βουνά, θρηνήσατε Κοιλιάδες,
 Κάλλη θερινά, ὄραϊαι Πεδιάδες,
 Τύχην κακὴν τῆς γῆς σας τῆς λαμπρᾶς.
 ὦ ἐποχὴ δακρύων, κ' ἡμέρα ἀποφράς!

Βλέπετε σεῖς, ἂν ἄνθρωποι σιγοῦν, Κέρκη, Φτερί.
 ὦ Ἄμπελε, Καρβούνη, καὶ Μπουρνιά.

Παράλια πορφόρα, καὶ Ἐσὺ
 Πολύπειρε Πορθμὲ τῆς Σάμου, καὶ Μυκάλη θαυμαστὴ
 Τὰ ἑπταετῆ φρικτὰ τῆς Σάμου πάθη,
 Πῶς καὶ διατὶ σὰ ὄπλ' ἀνδρεία ἔσθη.
 Ἐλευθερίᾳ, Σὺ εἶσαι κ' ἡ ἀρχὴ
 Καὶ ὁ σκοπὸς εἰς ὅλα, ἡ τῶν Ἐθνῶν ψυχὴ.

Λοιπὸν, Θεά· ἢ πρέπει νὰ χαθῆ ἀπὸ τὸ Πᾶν
 Ἡ εὐκλεῆς ἡ Σάμος μιᾶν φοράν,
 Ἡ πρέπει σὺ μέ δόξαν εἰς αὐτὴν
 Ν' ἀνοίξης τέλος τῆς μητρὸς Ἑλλάδος οὐρανὸν τὴν κλειστὴν
 Πρώτη εἶν' αὐτὴ, καὶ νέ' ἀπόφασίς της·
 Σὲ θ' ἀναζητεῖ καὶ μέχρι τῆς θανάτου της·
 Ἄλλ' ὦ Θεά! τὸ τέλος μὴν ἀργῆ.
 Τὴν κρίσιν της ὡς κρίνουν ὁ οὐρανὸς κ' ἡ Γῆ!

~~~~~***~~~~~

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ

ο

ΣΑΜΙΟΣ

ΔΡΑΜΑ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΝ:

Εἰς πέντε πράξεις.

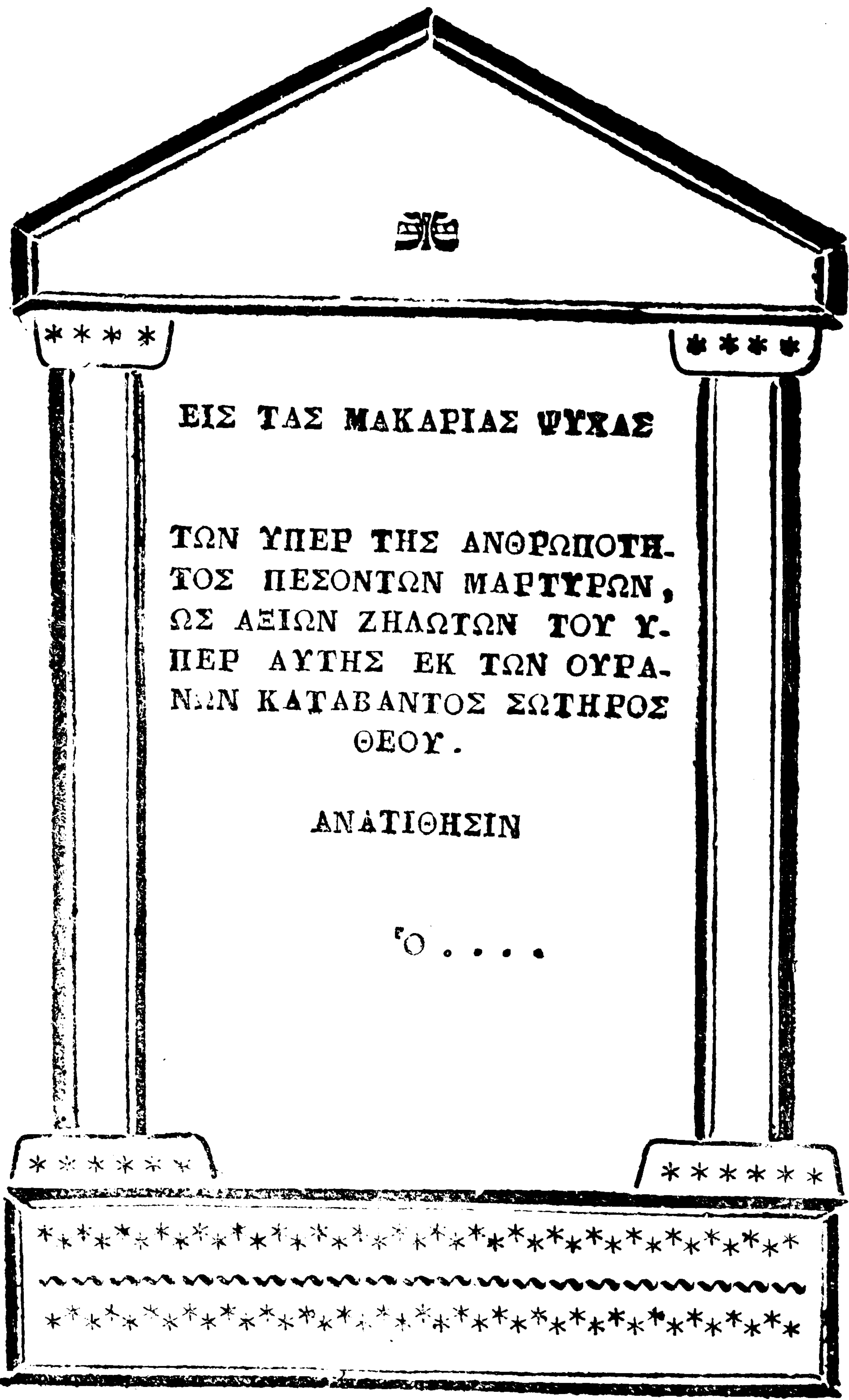
« Δούλου τὸδ' εἶπας μὴ λέγειν ἅτις φρονεῖ. »
Εὐριπίδ. Φοίνισα.

---

1 8 3 0

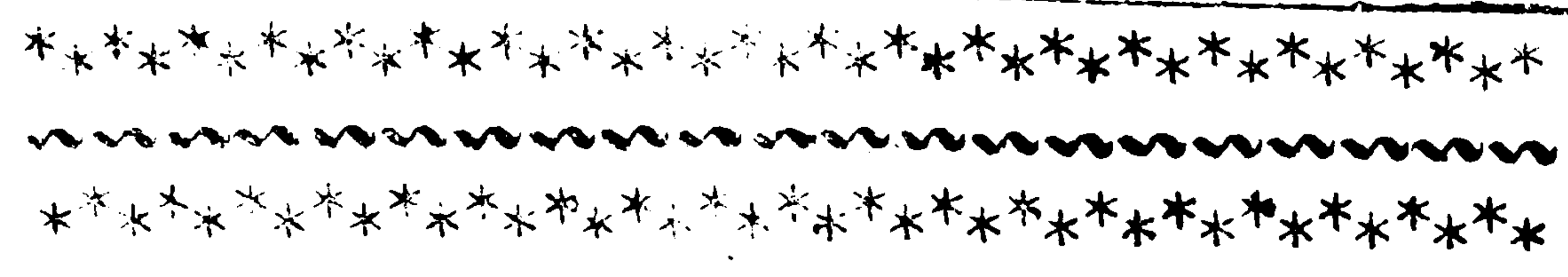
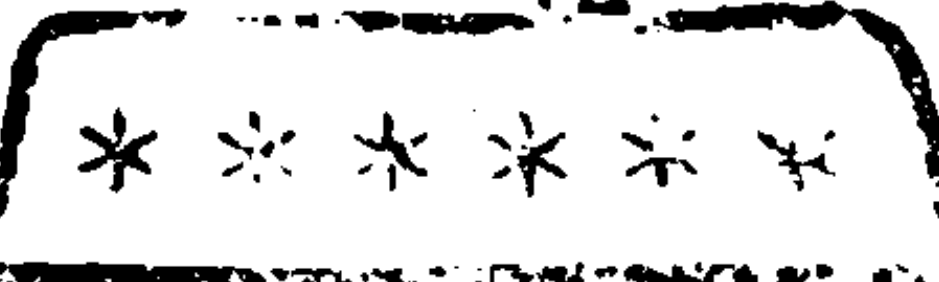

ΕΙΣ ΤΑΣ ΜΑΚΑΡΙΑΣ ΨΥΧΑΣ

ΤΩΝ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗ-
ΤΟΣ ΠΕΣΟΝΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ,
ΩΣ ΑΕΙΩΝ ΖΗΛΩΤΩΝ ΤΟΥ Υ-
ΠΕΡ ΑΥΤΗΣ ΕΚ ΤΩΝ ΟΥΡΑ-
ΝΩΝ ΚΑΤΑΒΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ
ΘΕΟΥ.

ΑΝΑΤΙΘΗΣΙΝ

Ο . . . .

100

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ .

ΕΠΕΙΔΗ ἔξ' αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ παρόντος Πονύματος γίνονται κατάδηλα τὰ κινήσαντά με αἴτια, τόσον εἰς τὴν σύνταξιν, καθὼς καὶ εἰς τὴν τύπωσιν αὐτοῦ, περιττὸν διόλου μὲ φαίνεται νὰ ταυτολογῶ εἰς τὸν Πρόλογόν μου.

Κρίνω δὲ μόνον χρέος μου νὰ πληροφορήσω τοὺς Ἀναγνώσας περὶ τοῦ κυρίου τοῦ τοιούτου Δράματος ἀντικειμένου, τὴν ιδέαν τοῦ ὁποίου δὲν θὰ ἴμφορέσουν βέβαια νὰ λάξωσι τελείαν ἐκ πρώτης ὄψεως.

Τὸ οὔσιῶδες τοῦτο ἀντικείμενον εἶναι τὸ νὰ μόθη τελευταῖον ὁ Κόσμος τὰ ἀληθῆ καὶ γνήσια τῶν Σαμίων αἰσθήματα περὶ τῆς παρούσης τύχης των· καὶ λαμβάνων συμπάθειαν πρὸς ἄνδρας ἀναξιοπαθοῦντας, οἵτινες διετήρησαν μέχρι θανάτου τὸν Ἑλληνοπρεπῆ χαρακτῆρα των, νὰ ἐμφράξῃ τῶν ἀπειροκάλων συκοφαντῶν τὰ στόματα, ὅσα πολλοὶκις ἠνοίχθησαν, διὰ νὰ προσρίψουν εἰς τὸ ἀξιότιμον ἔνομα τῆς Σάμου ἀδικώτατον ἔνειδος.

Διὰ τοιούτους λόγους φιλοτιμούμενος νὰ φανῶ διερμηνεύς ἀκριβῆς τῶν εἰρημένων Σαμίων αἰσθημάτων, παραμορφουμένων διαφόρως ἀπὸ τῆς γλωσσαλγίας τῶν λοιδορούντων, ἐπροσπάθησα, καθόσον ἡ ἰδιότης τῶν προσώπων τοῦ Δράματος μ' ἐσυγχάρει, νὰ δάσω εἰς ἕκαστον τούτων καὶ γλώσσαν ἀνάλογον, πολλὰ ἔλιπον προσέξας εἰς τοὺς κανόνας τῆς τέχνης, καὶ παντάπασι μὴ θελήσας νὰ περιορισθῶ εἰς τὸ ἐπιτηδευμένον, ἢ ὁμοιοκατάληκτον.

Τὸ ἀπόλυτον ταῦτο ὕφος μου θέλει ἴσως φανῆ δυσάρε-
τον εἰς τὰς ἀκοάς ἐκείνων, ὅσοι δὲν ἐσυνήθισαν νὰ τέρ-
πωνται εἰς τὰς ἀνεπιτηδεύτους τῶν λόγων φράσεις· πλὴν
καὶ τούτου δοθέντος, ἐλπίζω τοῦλάχιστον νὰ μὴ με κα-
ταδικάσωσιν οἱ τοιοῦτοι μακρὰν τῶν ὀρεινῶν κοιλάδων, ὅπου
τῶν ἀθῶν ἑοσκῶν ἢ χαρίεις Μοῦσα συγκαταβαίνει νὰ
εὐαρεσῆται εἰς τὰς διόλου φυσικὰς καὶ ἀπεριποιήτους ποιή-
σεις των, τὰς ὁποίας ἐξερεῦγονται ἀπεριέργως τὰ χεῖλη
ἀπὸ τὰς ἀναμμένας καρδίας των.

Ἐὰν δὲ ἄλλοι ἄλλως ὡς ἐμπαθῆ Τραγωδῶν, ἢ Κωμω-
δῶν με καταμεμφῶσι, δὲν ἐντρέπομαι νὰ τοὺς ὁμολογήσω
τὸ πάθος μου, ὅτι δὲν εἶναι, εἴμῃ Πατριωτισμὸς,
πάθος τῆς καρδίας ἀνίατον· πάθος, εἰς ἓνα λόγον, τὸ ὁ-
ποῖον οὔτε ἄνθρωποι, οὔτε Δαίμονες, οὔτε αὐτὸς ὁ ἄγριος
Ἄδης νὰ κατασβέσωσι δύνανται, ἐνόσω Θεὸς καὶ φύσις δὲν
πὸ ἀνασπάσσειν σύρριζε ἀπὸ τῆν ἀνθρωπίνην καρδίαν.

Παρασκευὴ

ὑπόθεσις τοῦ Δράματος εἶναι τὰ αὐθήμερα συμβεβηκό-
 εα Καριδίμου, Μενεδήμου καὶ Χαριτύχου, εἰς τὴν διατρι-
 βὴν αὐτῶν κατὰ τὴν Κοιλάδα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, κει-
 μένην ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ Κέρκη καὶ εἰς τὴν ἐκεῖθεν κα-
 τάβασίν των μέχρι τῆς Κωμοπόλεως Ν. Καρλοβάσου, περὶ
 τὸ Φθινόπωρον τοῦ 1880 ἔτους.

Παρασκευὴ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ( )
ΜΕΝΕΔΗΜΟΣ ( ) Πολῖται Σάμιοι.

ΧΑΡΙΤΥΧΟΣ, Φίλος αὐτῶν πάροικος τῆς Σάμου.

ΔΗΜΟΣ, Χωρικός.

ΔΗΜΙΔΑΙ, Οἱ τρεῖς υἱοὶ τοῦ Δήμου.

ΚΑΛΗ, Σύζυγος τοῦ Δήμου.

ΧΟΡΟΣ ΜΑΘΗΤΩΝ Τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

ΣΑΜΟΣ.

~~~~~

Ἡ Σκηνὴ κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Σάμου.

~~~~~

ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΡΩΤΗ

~~~~~**~~~~~

(Τὸ Θέατρον παρασαίνει ὑπὸ διακεχυμένην ὀμίχλην , τὴν μεταξὺ Κασριῶ , καὶ Πλάκας κατάφυτον κοιλάδα , ἡμιφανομένου ὄρεσι τοῦ Ἐξωκλήσιου τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς) .

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ .

Χαρίδημος .

(Μονωδῶν τὰ πάθη τῆς Σάμου παρὰ τὸν ῥύακα)

Ω Σάμος ! ὦ φιλτάτη Πατρίς μου Σάμος !
Ὡ σεβασή μου μήτηρ εὐλογημένη !
Ἄ , ἄ , παπαί ! τί ζάλη φρικωδεστάτη
Τὸν αἴθριον κατέλαβ' ὀρίζοντά σου !
Κ' ἐνῶ ἡμέραν ἔφωτιζε τῶν ἐλπίδων
Ὁ Ἥλιος δικαίας σου προσδοκίας ,
Σκότος βαθύ τὸ φῶς του ἀποσκεδάσαν ,
Ἐσκέπασε τοὺς κόμπους , καὶ τὰ βουνά σου ,
Κ' ἐχλώμιανε τὴν ἔψιν σου τὴν ὠραίαν !
Ἡ φύσις τάχα ἥλλαξε τὴν σειράν της
Καὶ ὁ χειμῶν παράκαιρα ἤδη φθάσας ,
Κατέλαβε τὸν τόπον τοῦ φθινοπύρου ;
Ἡ διεφθάρη πλέον ἢ ἀνθρωπότης ,
Ἡ ἀρετὴ συγχίσθη μὲ τὴν κακίαν ,
Ἢ ὁ Οὐρανὸς τὸ δείχνει διὰ σημείων ;

Αἰ! τίς ἤξεύρει, ποία κακίστη Μοῖρα
 Σ' ἐβάσκανεν, ἀθλία Πατρίς μου Σύμος!
 Κι' ὁ κόσμος ἀφοῦ 'σάθη κ' ἡ ἀνθρωπότης
 Καὶ εὖ ἐκατασάθη εἰς γῆς τὴν σφαῖραν·
 Αἰῶνες, ὅσοι ἔτρεξαν ἕως τώρα·
 Ὁ ἥλιος ὁσάκις τὴν γῆν σου εἶδε·
 Ἡ μείρ' αὐτὴ δὲν ἔπαυσε νὰ σὲ βλέπη
 Μὲ ὄμματα γεμάτα ζηλοτυπίαν,
 Καταδρομὰς μυρίας νὰ σ' ἐπιφέρη,
 Σκληρὰς μεταναστεύσεις, καὶ ἐρημώσεις·
 Ζητεῖ καὶ τώρα τάχα ἐκεῖν' ἡ Μοῖρα
 Τὰ ἴδια νὰ πράξη; ἢ δοκιμάζει
 Τὴν γνώμην τὴν ἀθῶαν σου, μήτηρ Σύμος;
 Ἄλλ' ὦ Θεέ! λυπήσου, καὶ μὴν ἀφήσης
 Τριάντα χιλιάδας λαοῦ ἀθῶου,
 Σκληρὸν νὰ γείνη θῦμα ἀπελπισίας,
 Ἡ τίγης τῶν ἐλπίδων τοῦ ἀναξίας!
 Εἰν' δέκα ἔτη σήμερον τέλος πάντων
 Ἀφότου ὑπὲρ Πίσεως, καὶ Πατρίδος
 Τὸν ἱερὸν ἀγῶνα ἐπεχειρίσθη,
 Ἐλπίζων εἰς τὴν Ὑψιστον δυνάμιν Σου·
 Δεήσεις μὲ νησείας τοῦ κ' ἀγροπνίας
 Κατεύθυνεν ἐν μέσῳ τῶν θλίψεων τοῦ
 Πρὸς σὲ τὸν Παντοδύναμον ἑορθόν τοῦ·
 Καὶ οἱ Ναοὶ σου ὅλοι εὐπρεπισμένοι
 Ἀντήγησαν νυχθήμερα μ' ὕμνων δίας
 Φωνὰς ἱκετηρίους πησοῦ λαοῦ Σου·
 Τὰ κλαύματα δ' ἀθῶων γυναικοπαίδων,
 Τὰς θείας λιτανείας ἀκλουθούτων
 Εἰς τὰ βουνὰ, εἰς σπείλαια, εἰς κοιλάδας,
 Κ' εἰς πέτρας ἀποτόμους, ἀνυποδήτων,
 Ἀντήγησαν μὲ τρόμον εἰς τὸν ἄερα
 Ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας κ' ἐλευθερίας·
 Καὶ ὄντως ἐγνωρίσθη εἰς τὸν κόσμον ὅλον
 Ὅτι ἐπικαμπτόμενος εἰς δεήσεις

τῶν ἐπικαλουμένων τὸ ἄνομά σου ,
 καὶ τὰ καθήκοντά των μὴ ἀμελοῦντων ,
 Ἐξήπλονες τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν σου
 καὶ εἰσχυες ἐραχίονας , καὶ καρδίας
 Σαμίων , μαχομένων κατὰ Θηρίου ,
 Ὅπου τὰ ἔθνη ὅλα τῆς οἰκουμένης
 Ὁρμήσαν κατεπάτησεν ὀλεθρίως .
 Ἐνῶ δὲ λυσσασμένον ἔτριζ' ὀδόντας ,
 τὴν Σάμον νὰ πατήσῃ , καὶ νὰ σπαράξῃ ,
 οἱ Σάμι' ἀψηφοῦντες τὰς ἀκκιλάς του ,
 Ὡς λέοντες ἐφύρμουν εἰς τὴν Ἀσίαν ,
 καὶ ὀλέθρου πῦρ ἐκπνέοντες κατερήκου
 λόγγους , καὶ πεδιάδας τὰς πελαγῶδεις ,
 Μυρμηγκιζόντων παίδων του κατοικίας .
 Ὡς δ' ἄσραπαὶ τὰ νέφη διατροπῶντες
 Ἀσιανῶν ὀρέων οὐρανομήκων ,
 Ἐρρίπτοντο εἰς βάθη τῆς φωλεάς του ,
 καὶ φλόγας των ἐβρόντων τὰς κεραυνώδεις
 κατόπιν τοῦ ἀγρίου Θηρὸς ἐκείνου .
 Ἐν ᾧρᾳ δὲ κρισίμῳ , καθ' ἣν ὁ Ἄρης
 Δρομαῖος περιτρέχων ἀκτὰς τῆς Σάμου ,
 τὴν θάλασσαν ταρασσών , τὴν γῆν κλονίζων
 με τοὺς καταχθονίους βαθεῖς του βόμβουους ,
 θανατηρᾶν ἐξέχεε καταχνίαν
 ἀπὸ τὰ βλέμματά του τ' ἄσραπηφόρα ,
 καὶ ἐφαίνετο συγχρόνως ὑπὲρ τὰ νέφη ,
 Παρόμοιον μὲ δράκοντα μελανόχρου ,
 Ὑπέρμεγα τεράσιον τι θηρίον ,
 Ὁρθίως ἀναβαῖνον ἐκ τῆς θαλάσσης ,
 Ἐροχάζον , πῦρ ἐκπνέον , καὶ ἀγρίως χάσκον
 τὴν Σάμον ὡς ἀρνίον νὰ καταπίῃ .
 Ἐξήπλονες τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν σου ,
 καὶ ὡς νέφαλα σηκόνων εἰς τὸν ἀέρα
 Ἑλλήνων ἀτρομήτων θαλασσοπόρων
 Μικρὰ , καὶ ὀλιγάριθμα πόσον πλοῖα ,

Ὡς κεραινοῦς ἐπέρριπτες ἀναμμένους
 Κατὰ τοῖ τρικεφάλου αὐτοῦ Θηρίου,
 Πρὸ γρόνων γεννηθέντος, καὶ ἀνατραφέντος,
 Πρὸς ἕλεθρον ἀνθρώπων, εἰς τὰ πελάγη
 Αἰγύπτου, Βυζαντίου, καὶ τῆς Λιβύας.
 Τὰς δὲ παχείας σάρκας του κατακαίων,
 Καὶ οὕτω τὰς ὀρμάς του ἀναχαιτίζων,
 Διέδιδες ἀμέσως τὸ πῦρ ἀμύνης
 Στὰ ἄντικρυ παράλια τῆς Ἀσίας,
 Καὶ τὰ ἐκεῖ φρυάττοντα κατὰ Σάμου
 Βαρβάρων πλήθη ἄπειρα συναγμένα,
 Ὡς νέφη ἐσκορπίζοντο ὑπ' ἀνέμου,
 Μ' ἀλλαλαγμοὺς ἐντρόμους τὸ πᾶν πληροῦντα.

Πρὸς τί λοιπὸν τὰ τόσα θαυμάσιά σου
 Ἐκλόμισαν, Θεέ μου, τὸν κόσμον ὅλον,
 Ἄν, ὅτε ἡ πολιάθλος αἴτη Σάμος,
 Ἐφ' ἑπταετία ἀνεγνωρίσθη
 Τ' ἀνατολικωτέρου ὄροσεῖου
 Προπύργιον ἀπόρθητον τῆς Ἑλλάδος,
 Καὶ θέατρον φρικώδους ἀπελπισίας,
 Ὅπου ἀνενεώθησαν λαμπροτέρως
 Αἱ νίκαι Σαλαμίνοσ καὶ τῆς Μικᾶλης,
 Κ' ἠλλάλαξαν τὰ ἔθνη χειροκροτοῦντα
 Ἑλληνικὴν ἀνδρείαν ὑπὲρ τὰ νέφη
 Πετώσαν, ἔξασράπτουσαν, ὑψουμένην.
 Τὴν δόξαν τῆσ καὶ εὐκλειαν τὴν ἀρχαίαν
 Στοὺς Οὐρανίους θόλους ἀναζητοῦσαν.
 Ἄν, λέγω, μετὰ τόσους λαμπροὺς ἀγῶνας,
 Τοσάκις ἀπ' τὴν νίκην εὐλογηθέντας,
 Ἐκλείσθ' ἀπροσδοκῆτως Ἑλλάδος θύρα,
 Κ' ἡ Σάμος παραιτήθη κλαίουσα ἔξω,
 Καθ' ἣν σιγμὴν ἐπρόσμενε νὰ συνάξῃ
 Καρποὺς τῶν θουσιῶν τῆσ ὀρίμουσ ἤδη;
 Σικαὶ Ἡρώων, ὅσοι ἐνθουσιῶντες
 Ἀλύπτιοσ ἐπροσφέρτε τὰς ζωάς σας;

Κ' ἐγύσετε τὸ αἷμα σας εὐχαρίσως
 Εἰς τῆς ἐλευθερίας βωμὸν τὸν θεῖον,
 Καὶ Μάρτυρες δοξάζεσθε τῆς Πατρίδος
 Δικαίως, καὶ ἀξίως τῆς προσφορᾶς σας!
 Ἄνδρες ἀκατακρόητοι, τοὺς ὁποίους
 Θαρρῶ νὰ βλέπω ζῶντας κατέμπροσθέν μου!
 Τί λέγετε; ἀνέγεσθε τὴν αἰσχύνην
 Νὰ μεταγίνη ἔδαφος τὸ Ἑραῖον
 Βακκῦφι Μουσουλμάνων ἀσεβειῶτων,
 Χωρὶς ν' ἀναπηδήσουν τὰ κόκκαλά σας,
 Καὶ ν' ἀντηχέσουν κάμποι, βουνὰ, κοιλάδες,
 Ἐκ τῶν ἐροντηρᾶς σας φωνῆς ἐργίλους
 Κατὰ τῶν ἤδη ζώντων συναθλητῶν σας;
 Ἄλλ' ὅμως ὄχι! ὄχι! δὲν τὸ πιζεῖω
 Νὰ πέσουν εἰς τὸ χάος τῆς ἀδοξίας
 Καὶ ζώντων, καὶ θανόντων θυσίαι τόσαι,
 Καὶ ν' ἀποβῶσι μάταια τέλος πάντων
 Τῆς δεξιᾶς Ἰψίσου τὰ μεγαλεῖα!
 Ἐλπίζω δὲ καὶ πάλιν, σεπτῆ Πατρίς μου,
 Καθ' ὅλων τῶν σκληρῶν ἐναντιοτήτων
 Τῆς τύχης σου, ζῶν κόσμον νὰ ἀποδείξῃς
 Τὸ πόσον ἀναξίως αὐτὴ σὲ θλίβει!
 Κι' ἄθῶα πόσον εἶσαι ἀπὸ τὰ ὅσα
 Χαιρέκακοι ἐλάλησαν συκοφάνται
 Κατὰ τοῦ χαρακτῆρος σου τοῦ γενναίου!

~~~~*~~~~*~~~~*~~~~

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος.

Μενέδημος (παρουσιαζόμενος μ' ἐκπληξιν).

Τί ἔπαθες, Χαρίδημε φίλτατέ μου,

Καὶ βλέπω, ἠλλοιώθη τὸ πρόσωπόν σου,
Τὰ ὄμματα σου φαίνονται βουρκαμένα,
Καὶ ἀθυμία τόση σὲ κυριεύει;

Χαρίδημος.

Δὲν μ' ἔκαμιν ἢ φύσιν πέτραν, ἢ ξύλον,
Νὰ κᾶθημαι ἀναίσθητος εἰς τὸν κόσμον.
Ἄλλὰ μὲ ἔκαμ' ἄνθρωπον μὲ αἰσθήσεις,
Καὶ ὁ θεὸς μ' ἐχάρισε νοῦν, καὶ φρένας,
Νὰ βλέπω, νὰ ἀκούω, νὰ συλλογαῖμαι,
Κ' αἰσθήματα ἀνάλογα νὰ λαμβάνω.
Τὶ εἰλέπω χαρᾶς ἄξιον, ἢ ἀκούω,
Καὶ νὰ χαρῶ, Μενέδημε; δὲν κυττάζεις
Μὲ θάμβος, τὶ ἑμίχλη ἔξαπλωμένη
Καθ' ὅλην τὴν ἀνῆλιον γῆν τῆς Σάμου,
Σκεπάζει τὸ κατὰχλωμον πρόσωπόν της,
Ὡσὰν μητρός τὰ τέκνα θρηνολογούσης;

Μενέδημος.

Τῶντι καὶ τὰ ἄψυχ' ἀκόμη κλαίου
Συμπάσχοντα, τὴν πάσχουσαν ἀναξίως
Φιλτάτην μας πατρίδα ὠραίαν Σάμον!

Χαρίδημος.

Εἰς ἐποχὴν τοιαύτην, Μενέδημέ μου,
Δὲν πρέπει τῆς πατρίδος ὅλα τὰ τέκνα
Μὲ λόγον, καὶ μὲ ἔργον νὰ τὴν συντρέξουν;

Μενέδημος.

Καὶ θάνατον ἀκόμη νὰ ὑποφέρουν
Ὅσ' εἶναι τῆς πατρίδος γνήσια τέκνα!
Ποία ψυχὴ εὐαίσθητος ὑποφέρει
Ν' ἀκούσῃ, ἢ νὰ ἴδῃ ἄλλοίαν τύχην
Διόλου ἀναξίαν τῶν θυσιῶν της,
Μὲ μέσον τῶν ὁποίων κατελαμπρύνθη,
Καὶ τ' ὄνομα Παρθένος σ' αὐτὴν ἐδόθη;

Χαρίδημος.

Νὰ σ' ἐρωτήσω, φίλε, μὲ δίδεις νύξιν
Ἐρώτημα σπουδαῖον περὶ πατρίδος.

Εἰς τὸ ὅποιον δέχομαι ἀναντιλέπτως
 Ὅποιον λόγον δούσης, πισειών ὅτι
 Θεὸς εἰς τὰς ἀδόλους ψυχὰς ἐμβλέπων,
 Οὐράνιον ἐμπνέει σοφίας πνεῦμα,
 Κ' ἐκφράζονται πολλάκις ἐξ ἀπροόπτου
 Ὅσ' ἄλλοι νόες ἔμπειροι, καὶ μεγάλοι
 Δὲν δύνανται χρονίως νὰ φαντασθῶσι.

Μενέδημος.

Δὲν πρέπει ἴσως οὕτω νὰ δοκιμάζηται
 Ἀπλοϊκόν, καὶ ἄπειρον φίλου πνεῦμα.
 Δὲν θέλω κολακείας!

Χαρίδημος.

Ἄλλὰ νομίζεις

Τὸ ὅτ' ἐγὼ τὰς θέλω; με εἶδες, φίλε,
 Καὶ ἤκουσες πολλάκις, ἂν ἐνθυμῆσαι,
 Πόσον μισῶ τοὺς κολακὰς τοὺς δολίους.
 Ἄ! δὲν τὸ ὑποφέρω, μὰ τὴν πατρίδα!
 Ὁ φίλος μου Μενέδημος, ὁ ὅποιος
 Πρὸ χρόνων τὴν ψυχὴν μου καλῶς γνωρίζει,
 Ὡς κολακὰ τοῦ ἤδη νὰ μ' ὑποπτεύη.

Μενέδημος.

Χαρίδημε! πολλάκις σὰς ὁμιλίας
 Πειράζουν φίλοι φίλους με ἀκακίαν.
 Ἄλλ' ἂν εἰς τὸ φιλότιμον ἐπειράχθης
 Ἀπὸ ἴνα λόγον φίλου τόσου ἀθῶν.
 Τί ἄραγε θὰ ἔλεγες περὶ ὧν
 Οἱ δικαιοδοτοῦντες ἀδίκως πράττουν,
 Καὶ μία μόνη λέξις αἰτία εἶναι,
 Τὸ ἴδιον συμφέρον των ἂν ἐγγίξη.
 Καὶ ὄχι τοῦ δικαίου αὐτὰς τὰς θάσεις;

Χαρίδημος.

ὦ! πόσον με ἐκπλήττει ὁ λόγος αὗτος!
 Νὰ σοῦ φιλήσω πρέπει, Μενέδημέ μου,
 Τὸ σῶμα, τὸν ἀθῶν διερμηνέα
 Ἀλήσου ἀληθείας εἰς τοὺς αἰῶνας.

Αὐτὴ ἢ παρατήρησις μ' ἐνθυμίζει
 Ἐθνῶν τῆς ἱστορίας μέγα τι μέρος,
 Ὅπου μὲ φρίκην δύναται τις νὰ ἴδῃ
 Ὅτ' ἀπὸ λέξεις μᾶλλον, ἢ ἀπὸ πράξεις,
 Κατὰ τοῦ αὐθαιρέτου τῶν δυναμένων,
 Ἐπήγασαν τῶντι σῆς Γῆς τὴν σφαίραν
 Αἱ τόσον καταβόητοι ἀδικίαι
 Πρὸς τόσας μυριάδας λαῶν ἀθῶων!
 Καὶ τόσαι περιπλέον ἀνήκουσ' ἄλλαι
 Πρὸς γείτονας, ἢ ἄλλους λαοὺς ἀπόντας,
 Ὑπὸ ζυγὸν ὡς κτήνη συσσυρομένους!
 Κι' ἀκόμη ἔως τῶρα δὲν ἀπολείπουν
 Φρικτῶν ἀδικημάτων αἱ συνεφίαι
 Τὰ φῶτα τοῦ αἰῶνος ν' ἀποσκιάζουν,
 Καὶ χάλαζαν νὰ ρίπτωσιν ὀλεθρίαν
 Στας ἀνθράς ἀμπέλους, καὶ ἐλαιῶνας
 Τῆς κοσμοσωτηρίου φιλοσοφίας.
 Ἄλλ' ὅσον οἱ χειμῶνες ἀγριωμένοι,
 Ἄθροα τὰ μετέωρα συνταράτουν,
 Θαλάσσας, ποταμούς τε, χειμάρρους ἅμα
 Κατὰ ξηρὰς ἀφρίζοντας ἀνεγείρουν,
 Καὶ ζῶα, δένδρα, γαίᾳ ἀναστατοῦντες,
 Τὸ πᾶν νὰ κατακλύσωσιν ἀπειλοῦσι,
 Ποτὲ δὲν ἔμποροῦσι καὶ γῆς εὐφόρου
 Τὰς ἀρετὰς ἐκείνας νὰ ἐξαλείψουν,
 Μὲ τὴν ὁποίαν ἀφθονὰ ἐπροικίσθη
 Ἀπὸ αὐτῆν τὴν φύσιν εὐλογηθεῖσα.
 Ὀλίγαι τοῦ Ἥλιου θερμαὶ ἀκτίνες,
 Ὀλίγη κλλιέργεια ἐν εὐδίᾳ
 Νὸ τὴν σολίσουν πάλιν ἀρκοῦν, ὡς πρῶτον.
 Ἐκτὸς ἂν οἱ χειμῶνες ἀλλάξουν φύσιν,
 Κ' αἰῶνια σὸν κόσμον ἐπικρατήσουν.

Μενέδημος :

Ω! πόσον αἱ τοιαῦται παρομοιώσεις
 Ἀρμόζουσι εἰς τὰ πράγματα τοῦ αἰῶνος!

Ἄλλ᾽ ἄς ἐπανεέλθωμεν τέλος πάντων
 εἰς τὸ περὶ τῆς Σάμου προκείμενόν μας.
 Χαρίδημος.

Ὀλίγον ἄς προσμείνωμεν ὡς νὰ φθάσῃ
 καὶ ὁ κύριος Χαρίτυχος νὰ ἀκούῃ.
 Διότι ὁ Χαρίδημος, τὸν ἠξεύρεις,
 τὰ πατριωτικά του δὲν μερικεύει.
 Ἄλλὰ καὶ εἰς παροίκους, καὶ εἰς μετοίκους,
 καὶ ὅπου ἢ περίσασις τὸ καλέσῃ,
 τὰ ἐξηγεῖται πάντοτ' ἀδιαφόρως.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Χαρίδημος Μενέδημος καὶ Χαρίτυχος.

Χαρίτυχος.

Ἐπιθυμῶ, Χαρίδημε, τὴν σειρὰν σας
 νὰ ἐξακολουθήσῃ ἀνεμπόδισως.
 Διότ' εὐαρεσοῦμαι πολὺ ν' ἀκούω
 τὰς πατριωτικάς σας συνομιλίαις.

Χαρίδημος.

" Ἄς ἔλθωμεν σὴν πρώτην μας ὁμιλίαν!
 Σὲ ἔρωτῶ, Μενέδημε φίλτατέ μου,
 Κατὰ Θεὸν νὰ μ' εἴπῃς τοὺς σοχασμούς σου
 ἐπὶ τῶν ὄρκων κείνων τῶν ἐθνικῶν μας.
 Ὅποιους δηλονότι, καὶ πῶς τοὺς ἐλέπεις,
 καὶ διὰ ποῖον τέλος ἢ Σάμος τότε
 μὲ τόσῃν προθυμίαν τοὺς ἀνεδέχθη.

Μενέδημος.

Τοὺς ὄρκους μας ἐκείνους τοὺς φρικαλαίους.
 Οἵτινες μᾶς συνέδεσαν μὲ τὸ ἔθνος;
 ὦ! πῶς ἀνατριχιάζω τῇ ἀληθείᾳ!

Θάρρῳ νὰ ἦμαι τῶρα, σὴν ἐκκλησίαν
 Μα' ἢ μὲ τοὺς λοιποὺς μου συμπατριώτας;
 Θάρρῳ νὰ εὐλέπω τόσην φτωχυσίαν,
 Ὅποση κατελάμπρινε τοὺς Ναοὺς μας;
 Λαμπάδες, καὶ Κανδύλια φωτοθόλου.
 Κηρία εἰς τὰς χεῖρας ἐκράτουν ὅλοι.
 Παράκλησιν ἐτέλουν οἱ ἱερεῖς μας.
 Οἱ Μουσικοὶ μὲ τάξιν ἐχωροστάτουν,
 Ψαλμοὺς, καὶ ὕμνους θεῖους συμμελωδοῦντες.
 Λαὸς μετὰ δακρύων ὕψωνε χεῖρας,
 Τὸν ὕψισον Πατέρα ἐδοξολόγει.
 Κ' ἐνώπιον ἰσάμενοι τῆς εἰκόνας
 Αὐτοῦ τοῦ παντεπόπτου Δημιουργοῦ μας,
 Ὁρκίσθημεν τοὺς ὄρκους τοὺς ἔθνικους μας,
 Μὲ δάκρυα καρδίας ἐνθουσιώσης!

Χαρίδημος.

Α! πόσον ἀνετρίχιασε τὸ κορμί μου!
 Πόσον φρικτὰ εἰσέθη ὁ μυελός μου!
 Διὰ Θεοῦ ἀγάπην, Μενέδημέ μου!
 Δὲν ἐνθυμείσ' ὀλίγας ἀπὸ τὰς λέξεις
 Τῶν ὄρκων μας ἐκείνων νὰ μ' ἀναφέρης;

Μενέδημος.

Ποῦ τῶρα δέκα χρόνους νὰ ἐνθυμοῦμαι;
 Ὑπομονὴν, Χαρίδημέ, λάβ' ὀλίγην,
 Καὶ ἴσως ἠμπορέσω καὶ νὰ φέρω
 Στὴν μνήμην μου. . . . Μὲ φαίνεται νὰ ἀρχίσῃ
 ,, Ἐνώπιον, ἢ ἐμπροσθεν τοῦ Ὑψίστου,
 ,, Καὶ πανταχοῦ παρόντος Θεοῦ τῶν ὅλων,
 ,, Θεοῦ δικαιοκρίτου, καὶ ἀδεκάστου,
 ,, Καὶ τιμωροῦ κακίας τῶν ἐπιόρκων,
 ,, Ὁρκίζομ' ὑπερ Πίστεως, καὶ Πατρίδος,
 ,, Κατὰ τε τῶν Τυράννων, καὶ ὀπαδῶν των.

Χαρίδημος.

Ἄρκει, ἄρκει, Μενέδημέ, ὅσον εἶπες.
 Τὰ κέρια τῶν ὄρκων δὲν εἶναι ἄλλα.

Ἐκ τούτου συμπεραίνονται περί πλέον
 Καί τὰ κατὰ συνέπειαν γεγραμμένα .
 Τώρα θὰ σ' ἐρωτήσω . αὐτοὶ οἱ ὅρκοι
 Συνδέουσι τὴν Σάμον μετὰ τοῦ ἔθνους ;
 Ἡ μοναχὴν τὴν Σάμον , Πατρίδα λέγεις ;

Μενέδημος .

Πῶς γίνεται νὰ δώσω ὑπὲρ Πατρίδας
 Τὸν ὅρκον μου , ὡς Ἑλλήν Ἑλλάδος γόνος ,
 Πατρίδος τῆς κοινῆς μας τυραννομένης ,
 Καί ἔπειτα Πατρίδα νὰ ἐννοήσω
 Τὸ μέρος τῆς Πατρίδος ἀντὶ τοῦ ὅλου ;
 Τοιαύτας ἀντιφάσεις , Χαρίδημέ μου ,
 Δὲν δύναται ὁ νοῦς μου νὰ τὰς συρράψῃ ,
 Διότι ἀντιβαίνουν τὸ συνειδός μου .

Χαρίδημος .

Ἄλλ' ἔσω καὶ πατρίδα νὰ ἐννοήσῃς
 Τὴν γῆν αὐτὴν τῆς Σάμου μερικωτέρως ,
 Ὡς μόνον ἀντικείμενον τοῦ Σαμίου
 Ὑπὲρ ἐλευθερίας ὀρκιζομένου !
 Γίνεται ἄλλη πρόφασις παρὰ ταύτην
 Κατὰ τῆς ἀληθείας ἀναιδεστέρα ;
 Ὅποιαν τυραννίαν ἡ Σάμος εἶδε ;
 Πόσας σφαγὰς , ἢ ἄλλας κακοπραγίας
 Ἐπέφερεν εἰς Σάμον ἡ τυραννία ;
 Ἡ Σάμος μὲ προνόμια ἴδιοικεῖτο ,
 Κ' ἐκεῖνα τὴν ἀσφάλιζαν διὰ πάντα ,
 Ὡς ἱερὸν βασιλοῦσιον εἴτ' Τουρκίας ,
 Καὶ τόσον δὲν ἐτόλμα ἡ τυραννία
 Ν' ἀνοίξῃ τὰ πτερά της εἰς τὴν γῆν τῆς Σάμου .
 Ἡ κ' εἰς τὰ νερά της νὰ πλησιάσῃ .
 Μικρὰ τινα σημεῖα τῆς τυραννίας
 Ἐφάνηκαν ἐσχάτως ἀνόμισσόν της ,
 Καὶ ταῦτα δὲν ἐπήγασαν , ὡς ἡξεύρεις ,
 Εἰμὴ ἀπὸ οἰτίας ἀντιβαινούσας
 Κατὰ δικαιωμάτων καὶ προνομίων .

Δέν ἀντιτείνω ὅμως ὅτι ἡ Σάμος,
 Κατὸ βεβαίως ἤδη τυραννομένη,
 Τὰ δίκαιά της ἔπρεπε νὰ ζητήσῃ,
 Κ' ἠμπόρει νὰ τὰ λάβῃ ἀπ' τὸν Σουλτάνου;

Μενέδημος.

Ἐνῶ λοιπὸν ἠδύνατο νὰ τὰ λάβῃ
 Μὲ τρόπον ὅγι βίαιον, τίς ἦ χρεία
 Τὰ ὅπλα νὰ σηκώσῃ κατὰ Σουλτάνου,
 Κ' εἰς τρομεροὺς κινδύνους νὰ ὑποπέσῃ,
 Καὶ εἰς ἀπελπισίαν νὰ καταντήσῃ,
 Ἄδύνατος διόλου καὶ πτωχοτάτη;

Χαρίδημος.

Τὸ διατί, Μενέδημε, εἶναι δῆλον·
 Ἄν ὅμως σὲ λανθάνῃ, ἄκουσε, φίλε,
 Καὶ βάθυνε τὸ πνεῦμα τῶν ὀρκῶν κείνων·
 Ἐλλὰς ἡ γλυκυτάτη κοινὴ Πατρίς μας
 Αἰῶνας ἤδη τέσσαρας κρατουμένη
 Στὰς τρομεροὺς ἀλύσσους τοῦ φρικτοτέρου
 Ἀπ' ὅλους τοῦς Τυράννους τῆς Οἰκουμένης,
 Ἐθρῆνει καὶ ᾠδύρετο, θεωροῦσα
 Τὰ τέκνα της σφαζόμενα ἔμπροσθέν της·
 Παρθένους τὰς ὀραίας της θυγατέρας
 Σκληρῶς ἀπ' τὰς ἀγκάλας της συρομένας
 Ἀπὸ βαρβάρων χεῖρας αἱματωμένας,
 Καὶ εἰς τὸ μακκελεῖον τῆς ἀσελγείας
 Τυράννου θηριώδους ἀπαγομένας·
 Ἐὰν τὰ ἔμματα σου δὲν εἶδαν, φίλε,
 Τὰ πάνδεινα ἐκεῖνα καὶ φρικταῖα
 Παθήματα Ἑλλάδος τῆς παναθλίας·
 Παθήματα τὴν φύσιν ὑπερνικῶντα,
 Ἐπιτόρων, ποιητῶν τε τὰς γλώσσας ὅλας,
 Ὡσε καὶ ὁ θεῖος Ὅμηρος εἰάν ἔζη,
 Ἀξίως ἠδυνάτει νὰ περιγράψῃ·
 Δέν ἔτυχε τοῦλάχισον ν' ἀναγνώσῃς
 Τὴν τοίτην ἰσορίαν ἐν περιλήψει;

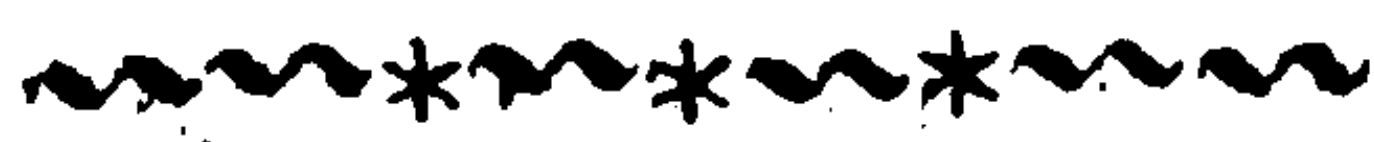

Μενέδημος.

Κ' ἀνέγνωσα, καὶ εἶδαν τὰ ὄμματά μου
Πολλὰ ἀφ' ὅσα ἔπασγεν ἡ Ἑλλάς μας
ὑπὸ ζυγὸν φρικώδη τῆς τυραννίας.

Χαρίτυχος.

Ἀκούω καὶ μὲ πράζει ὁ ἀνθρώπος μου
Ἐρμόφιλος, καὶ κἄτι νὰ τρέχη πρέπει.
Ἀκολουθεῖτε ὄμωσ τὴν ὁμιλίαν,
Καὶ δὲν ἀργῶ νὰ φθάσω. (πρὸς τὴν φωνὴν) ἔφθασα!
(ἀγαχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος.

Χαρίδημος.

Εἶδες λοιπὸν, Μενέδημε τὰς αἰτίας;
Ἐγνώρισες τὰ δίκαια, τὰ ὅποια
Ἠνάγκασαν τὴν δύστηνον τὴν Ἑλλάδα,
Τὰ ὄπλα νὰ σηκώσῃ κατὰ Σουλτάνου,
Κ' ἡ Σάμος ὡς ἐκείνης πιστὴ θυγάτηρ
Οὐδ' ἔπρεπ' οὐδ' ἐτόλμα νὰ πράξῃ ἀλλέως,
Εἰμὴ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν φωνὴν τῆς,
Νὰ τρέξῃ κατὰ χρέος νὰ βοηθήσῃ
Μητέρα τρισαθλίαν ἀπελπισμένην,
Καὶ ἡ μ' αὐτὴν γενναίως νὰ ἀποθάνῃ,
Ἡ ἐλευθέρα πλέον μ' αὐτὴν νὰ ζήσῃ;

Μενέδημος.

Ἐνόησα, Χαρίδημε, τέλος πάντων,
Ὅτι κατὰ συνέπειαν ὅσων εἶπες,
Εἰς τρεῖς ἀνεκνώθησαν ἐπομένως
Τοῦ ἔθνους συνελεύσεις εἰ ὄρκοι οὗτοι.

Ὡς ὁποῖον ἤθελε δειξέει τέλος
 Ἄγαν ὁ ἔθνικός μας, τὰ ὅσα μέρη
 αὐτὸν συνηγωνίσθησαν νὰ μεθεξέσῃ
 Τῆς τύχης τῆς ὁμοίας ἐπίσης ὅλα·
 Ἡ Σόμος διὰ τοῦτο καὶ δικαιοῦται
 Καὶ πρέπει ἀπὸ μέρους τῆς νὰ ἐμμένῃ·
 Καθὼς τὸ ἀπεφάσισε προλαβόντως
 Τὴν πέμπτην Ἰουνίου κατὰ τὴν Χώραν·
 Σφιγκτὰ μὲ τὴν Ἑλλάδα συνδεδεμένη·
 Προσέχουσα μὴ ἄλλως ἐπισηκίση,
 Τὴν πλέον φρικτοτέραν ἐπισηκίαν·

Χαρίδημος.

Ἐπρόλαβες συμπέρασμα, τὸ ὁπίουον
 Νὰ κάμω τελευταῖον διενουσίην·
 Καὶ χαίρω, ὅτι ἔχομεν ἐντοσοῦτω
 Τὸ φρόνημά μας σύμφωνον κατὰ πάντα·

Μενέδημος.

Μᾶς ἔρχεται ὁ Χαρίτυχος ὅλος σὺννοος·
 Νεώτερα θὰ ἔχωμεν, συμπεραίνω·

~~~~~

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Χαρίδημος, Μενέδημος, καὶ Χαρίτυχος.

Χαρίδημος (πρὸς τὸν Χαρίτυχον.)

Τὶ ἤθελε καὶ σ' ἔκραξ' ὁ ἄνθρωπός σου;

Χαρίτυχος.

Ἐπισολὰς μὲ ἔφεραν ἀπὸ Σμύρνην·
 Πλὴν τίποτε νεώτερον δὲν μὲ γράφουν,
 Εἰμὴ, ὅτι τὰ πράγματα τῆς Εὐρώπης
 Δὲν εἶν' ἐλπίς κάμμία νὰ βελτιώσουν
 Τὴν κόρη τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲ τῆς Σάμου·

Χαρίδημος.

Ἐγὼ ἐξεναντίας ἐλπίζω, φίλε,
 εἰς τοῦ Θεοῦ την πρόνοιαν, ὄχι μόνον
 Νὰ ἐκτανθοῦν τὰ ὄρα τῆς Ἑλλάδος,
 Κατὰ τὴν παλαιάν της Γεωγραφίαν,
 Ἄλλὰ καὶ ὄλ' ἡ πάσχουσα ἀνθρωπότης
 Τὸν Ἥλιον νὰ ἴδῃ τῆς σωτηρίας.
 Καὶ ἀπὸ ὑποθέσεις καὶ εἰκασίας
 Τῶν ἐπιστολογράφων, κ' ἐφημερίδων
 Τὸ πνεῦμα μου τελείως δὲν ἐκπτοεῖται.

Μενέδημος.

Πηγαίνωμεν ὡς τόσον περιπατοῦντες,
 Ἄν ἔχετ' εὐχαρίστησιν, ἕως κατῶ
 εἰς τὰς πηγὰς ἐκείνας τὰς δαφνοσέπτους
 τοῦ πλατανοσκεπάζου ρύακος τούτου,
 Νὰ λάβωμεν ἐκείνην τὴν εὐφροσύνην,
 Μ' ὁποῖαν συνηθίζει νὰ κατατέρπη
 Ἡ φύσις τὸν περίεργον θεατὴν της.
 Καὶ πάλιν ὑσερώτερ' ἀκολουθοῦμεν
 τὰς πατριωτικὰς μας συνδιαλέξεις.

Χαρίδημος.

Πηγαίετε οἱ δύο, ἐγὼ δὲ μόνος
 Ἄς ἔχω τὴν συγγνώμην τῆν φιλικὴν σας
 Νὰ περιδιαβάσω αὐτὸ τὸ δάσος,
 ἕως νὰ φθάσ' ἡ ὕρα τοῦ γεύματός μας.
 Ὅποτε φθάνω πάλιν ἀνάμεσον σας.

(Ἀναχωροῦν, οἱ μὲν ἐκ τοῦ ἐνός, ὁ δὲ ἐκ τοῦ ἐπέρου μέρους.)

Τέλος τῆς πρώτης Πράξεως.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

~~~~~*~~~~~

(Τὸ θέατρον παρασαίνει κατ'ὀλίγον τὰ ἐνδότερα τοῦ δάσους.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

Χαρίδημος.

(Περιπατῶν εἰς τὰς εἰσόδους τοῦ δάσους ἀνωθεν τοῦ ρύακος.)

Τὶ Δάσος! τί ὠραία τοποθεσία!
 Τί Πλάτανοι! τί Δάφναι! ὦ! τί Μυρσῆναι!
 Τί Ῥύαξ ὁ πλησίον μου παραρρέων!
 Τί καθαρὸν νεράκι! ἄ! ἄ! τί φλοῖσθος!
 Πόσον γλυκὰ σ' αὐτία μου ἀντικρούει!
 Κοιλὸς ὠραιότατη, πόσον εὐφραίνεις
 Τὰ ὄμματά μου ἅμα καὶ τὴν καρδίαν!
 Ἄλλ' οἴμοι! πόσον πάλιν, ὦ γῆ φιλτάτη,
 Δι' τόσαι χάριτές σου ὡς βέλη πλῆττον
 Τὰ σπλάγχνα μου, ὅσakis παρατηρήσω
 Ἐπλόνουσαν τὴν εὐχὴν ἐπάνωθεν σου
 Τὴν λυπηρὰν τῆς σκέπῃν τὴν μελανόχρουν!
 Ἄλλὰ δὲν εἶναι κρίμα τσιαύτη Νῆσος
 Μὲ τόσα προτερήματα σολισμένη
 Ἐνῶ Γεωγραφία, καὶ Ἱστορία

Τὴν μαρτυροῦν ἀνέκαθεν ὡς Ἑλλάδος
Γησιῖαν θυγατέρα, καὶ ὡς τοιαύτην
Ἐνώπιον τοῦ Κόσμου τὴν δικαιόουν
Ἐπταετεῖς ἀγῶνες της νικηφόροι.
Δὲν εἶναι, λέγω, κρίμα νὰ μεταπέσῃ
Εἰς χεῖρας ἀλλοφύλλων ἐγθρῶν βαρβάρων,
Καὶ πόδες συντριμμένοι εἰς τὰς ἀκτὰς της
Τὸ ἱερόν της ἔδαφος νὰ μιάνουν;
Ἡ ἄλλο τι χειρότερον τὴν πρόσμένει
Ὅπου ὁ χρόνος μέλλει ν' ἀνακαλύψῃ; ...
Θεὲ δικαιοκρίτα, σὺ μόνος κρίνε
Τὴν κρίσιν τῆς ταλαίνης μητρός μου Σάμου!
(Ἀκούεται ξυλοκόπημα· καὶ προχωρεῖ ἐνδοτέρω
διὰ περιέργειαν.)
Περίεργον! τίς ἄρα ἔλεως τύχη
Παρηγορὸν ἀθῶον μὲ προμηθεύει;

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Χαρίδημος Δῆμος, καὶ Καλὴ (συλλέγουσα ξύλα
καὶ παρακολουθουμένη ἀπὸ δύο ἀνήλικα παιδιά.)

Χαρίδημος.

Ὦρα καλὴ Πατέρα μου!

Δῆμος.

Πολλατάετη, γυιέ μου!

Χαρίδημος.

Τί κάμνεις; τί ἐργάζεσαι;

Δῆμος.

Πολέμους μὲ τὰ ξύλα.

Τί ἄλλο πλὴν μᾶς ἔμεινε, παρὰ ἡ πρώτη τέχνη.

Ἄφου ἔτελειώσαμε πατρίδας τὸν ἀγῶνα;

“ Ομως νὰ μάθω ἤθελα, θὰ μᾶς ἀφήσουν τάχα
Νὰ ζήσωμε σὰν Ἕλληνες; ἢ θὰ πετάξω πάλι
Τραχᾶ, καὶ τζάπα καταγῆς, καὶ θὰ ζωσθῶ τῆ σπάθα;
Χαρίδημος.

Δὲν εἶναι πλέον πόλεμος τῆς σπάθας, Γεροδήμο,
Ἄλλὰ τῆς πένας.

Δῆμος.

“ Ἀμποτε καλὸ νὰ λάβῃ τέλος,
Κατὰ τὸ δίκαια τὰ πολλά, καὶ φανερὰ σὺν κόσμῳ,
Ποῦ ἔχει ἡ Πατρίδα μας, ἡ μαύρη τοῦτη Σάμος.
(τὸν καλοκυττάζει, καὶ τὸν ἀναγνωρίζει.)

Δὲν εἶσαι ὁ Χαρίδημος, ὁ γυιὸς τοῦ Φιλοδήμου;
Χαρίδημος.

Ἐκεῖνος εἶμαι μάλισα!

Δῆμος.

Νὰ χაίρεςσαι, παιδί μου!
Νὰ ζήσης! σὶ! καὶ νὰ ξεύρες τὸ πόσο σ’ ἀγαπάει
Ὁ Δῆμος τοῦτος ὁ φτωχὸς, καὶ πόσο ἡ καρδιά του
Μετὰ πετᾶ ἀπ’ τῆ χαρὰ ὅσας φορὰς σὲ ἐλέπει!
(χαμογελῶν.)

Ἄμμὲ γιατί δὲν ζούλεφες καὶ σὺ νὰ χαιρετᾶης
Μὲ κάτι νέα σχήματα, καὶ γλωσσομόδαις ἄλλαις;
Θὰ σ’ ἐρωτήσω γιὰ τ’ αὐτὸ, καὶ νὰ μὲ συμπαθήσης.
Χαρίδημος.

Γιατὶ δὲν τὰ συνήθησα, καὶ οὔτε κἄν τὰ θέλω,
Οὔτ’ ἔχω εὐχαρίστησι εἰς ἄλλους νὰ τὰ βλέπω.
Ἐνα συμπατριώτη μου, ἕνα ὁμογενῆ μου
Δὲν νοσημεύομαι ποτὲ μὲ μία ξένη γλῶσσα,
Καὶ ξενικὴ συνήθεια, ἢ νὰ τὸν χαιρετήσω,
ἢ ἄλλο τι νὰ τοῦ εἰπῶ, διότι εἶμαι Ἕλλην.
Καὶ ὅταν οἱ χαιρετισμοὶ τῆς γλώσσης μας δὲν ἦναι,
Ἕλλην καὶ αὐτὸ Ἕλληνικοὶ, τοὺς ξένους τι τοὺς θέλω;

Δῆμος.

Τὰ Δῆμικα καὶ σὺ φρονεῖς, καὶ χαίρομαι γιὰ τοῦτο,
Ποῦ σέβῃσαι τοῦ πάππου σου τῆ γλῶσσα καὶ τὰ ἔθνη.

Αἰ! πόσο μίσα μου γελῶ γιὰ κάποιους "Ελληνες μας,
 Πού ὅταν νὰ τοὺς χαιρετῶ μὲ τὸ, Πολλατάτη,
 "Ὡρα καλὴ," ἔχετε γιὰ, Σᾶς προσκυνῶ, μου λένε,
 Δούλος σας ταπεινότατος, νὰ ἄλλα κουμαρένια,
 Νὲ σγῆματα παράξενα, διὰ νὰ δείξουν τάχα
 Πῶς εἶναι ἀπὸ εὐγενεῖς· ὡσὰν νὰ σέκ' εἰς τούτα
 "Ἡ καθαυτὸ εὐγένεια τῶν εὐγενῶν ἀνθρώπων.

Χαρίδημος.

"Ἀλλὰ γιατί, σὲ ἔρωτῶ, καὶ εὐγενεῖς τρώντι,
 Ἄν ἡ εὐγένεια σ' αὐτὰ δὲν σέκη καθὼς λέγεις,
 Νὰ κἀμνουν τοὺς χαιρετισμούς μ' αὐτὸ τὸν ἴδιον τρόπο;

Δῆμος.

Εἰς ταῖς κακοσυνήθειαις τοῦ κόσμου δὲν ἤξεύρεις,
 "Ὅτι καὶ ἅγιοι πολλοὶ καμώθηκαν πῶς κλίνουν,
 Γιὰ νὰ εὐροῦνε μέθοδο, καὶ τρόπο νὰ ταῖς κόψουν;
 Εἰς τὸ βουνὸ γεννήθηκα, πλὴν εἶδα καὶ ἄλλον κόσμον,
 Κι' ἀπὸ ἀνθρώπους κάτιτι θαρρῶ πῶς νὰ γνωρίζω.
 Αἰ! νᾶξευρες, παιδάκι μου, πόσο καλὰ κυττάζει
 Τὸ μάτι τὸ Σαϊγάδικον, καὶ πόσο ξεχωρίζει
 Τὸν εὐγενῆ, καὶ χρήσιμον ἀπ' τὸ ψευτοπολίτη!
 Ἄπο τὰ ἔργα φαίνεται καθένας εἰς τὸν Κόσμον,
 Τὶ ἔχει σὸ κεφάλι του, τί βράζει σὴν καρδιά του.
 Ἄν κρύβεται ὁ εὐγενής, δὲν κρύβεται ἡ εὐγένεια.
 Κι' ἂν κἀνη καὶ τὸν εὐγενῆ, γνωρίζεται ὁ ψεύτης.
 Τὰ ἄνθη τὰ μυρωδικὰ, καὶ τοὺς καρποὺς τῆς Χίντιας
 Ὅπου καὶ ἂν θέλῃς κρύβεται, τῆ μυρωδιὰ δὲν κρύβεις.
 Σταῖς βρωμαῖς ρίξε μυρωδιὰς! μὲ μύσχους κάπνισέ τας!
 Δὲ ξεβρωμοῦν, δὲ ξεβρωμοῦν! εἶναι καὶ θὰ ἴναι βρωμαῖς!
 Ἄργα καὶ πού σὰ μακριὰ τὸ μάτι μὲ λαθεύει,
 Ἡ μύτη ὅμως σὰ κοντὰ ποτὲ δὲν μὲ γελάει.

Χαρίδημος.

Πολλὰ καλὰ! ὅμως γιατί νὰ σὲ πειράζῃ τόσο
 Ἕνας ἀπλοῦς χαιρετισμὸς κακοσυνηθισμένος;

Δῆμος.

Γιὰ τὸ κακοσυνήθισμα ἐτοῦτο δὰ καὶ μόνο.

Ἐάν κ' ἡ γλῶσσα μαρτυρᾷ τοῦ καθενὸς ταῖς φρέναις,
 Τερνίζουνε, Χαρίδημε, σοῦ Ἑλληνα τῆ γλῶσσα
 Σιλαβαφεντιᾶς συνήθειαις, ποῦ τώρα δέκα χρόνους
 Μὲ ὄρματα καὶ γράμματα πασνίζει νὰ ταῖς κόψη;
 Ὁ ἄνθρωπος εἰς ἄνθρωπο, σοχάζομαι, δὲν πρέπει
 Οὐδὲ νὰ λέγεται ποτὲ, οὐδὲ νὰ ἦναι δούλος.
 Δούλος μονόγα ἤμπορεῖ νὰ λέγεται, καὶ εἶναι
 Στὸν ποιητὴ τοῦ τῷ Θεῷ, καὶ σοῦς ἑδικούς του νόμους.

Χαρίδημος.

Τὸ πνεῦμα σου εἰς πράγματα ἐξαίρετα θαθύνει.
 Ἄλλ' ὁ ὄξύς σου ὁ θυμὸς εὐθύς ποῦ σὲ προπάρη,
 Διαθύνεται, καὶ εἰς πολλὰ χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζης.
 Κι' ἄς ἔχω τὴν συγχώρησιν, ἀνίσως σὲ πειράζω.

Καλή.

Ναί, ναί, Χαριδημόκη μου! ἀληθινὰ τοῦ τόπες.
 Τὴν ἔχει τὴν ἀψοθυμιά, καὶ πάντα τοῦ τὸ λέγω,
 Μὴν ἦσαι Δῆμ' ἀψόθυμος, καὶ εὐλάφτεσ' ἀπατός σου,
 Μὰ δὲν μ' ἀκούει τῆ φτωχῆ, καὶ σκάζει ἡ καρδιά μου.

Δῆμος.

Τὰ γυναικοπαράπονα, νὰ σὲ χαρῶ, Καλή μου,
 Σ' αὐτὴ τὴν ὁμιλία μας εἶν' περιττὰ κι' ἄς λείψουν.

Καλή.

"Ἄχ, Δῆμο μου! ὄχ, Δῆμο μου! ἄς μ' ἀκουεσ κ' ἐμένα!
 Ὁ νοῦς σου ἄς ἠσυχάζεν ὀλίγο καὶ τὸ σῶμα!
 Ἄς μὴν παραεξέταξες τί γίνεται σὸν Κόσμο!
 Ἄς μὴ σὲ πρόπερν' ὁ θυμὸς νὰ λέγῃ ὅτι φτάξης,
 Κι' ἄς ἔπερνε ὁ Ἄγγελος ἀμέσως τῆ ψυχὴ μου!

Δῆμος.

Καλή, Καλή ἠσυχάσε! ὁ Δῆμος εἶν' τοῦ κόσμου.
 Δὲν εἶναι πέτρα τοῦ θουνοῦ, ἀν ἦναι καὶ θουνωτῆς.
 Καὶ εἰς τὴν ὁμιλία μας ὅτι δὲν ἔχεις μέρος,
 Πιρικοῦ ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ πῶ, σοχάσου το μονάχη.

Καλή.

(μὲ ὕφος παραπονετικόν)

"Ὅλα τὰ θέλετε καὶ σεῖς· καὶ πλιὸ ἢ πακομοίρικε

Κουτζά Σραβά να πείθονται στους άνδρες ή γυναίκες.
(αναχωρεί)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Δῆμος, και Χαρίδημος.

Δῆμος.

Δῆμος, και γυναικόπισος, ἐλεύθερος και δούλος
Τεριάζουνε, Χαρίδημε; και άνδρας εἶν' ἐκεῖνος
Ὅπου ἐξουσιάζεται τυφλά ἀπ' τῆ γυναῖκα;

Χαρίδημος.

"Ὅχι ποτέ· ἀλλὰ αὐτὴ ἡ φύσις μᾶς εἰάζει
Νὰ δείχνωμε συμπάθεια σὺν γυναικῶν τὸ εἶδος,
Γιατὶ εἶναι ἀδύνατο· και πρέπει δὲ ὀλίγο
Νὰ ἦσαι, Δῆμο, μαλακός και ἥμερος σὴ γνώμη,
Ὅποταν ἡ κυρὰ Καλὴ μὲ πόνο σου μιλάη.

Δῆμος.

Αὐτὴ τὴν ἡμερότητα, Χαρίδημε, τὴν ἔχω
Γιὰ γυναικίσα πράγματα ὁποταν μου μιλάη.
Εἶδὲ γιὰ πατριωτικά, εἶδὲ γιὰ τὴν Πατρίδα,
Και γιὰ ἀνδρίκια πράγματα, γυναῖκα δὲν ἀκούω.
Και ἔπειτα, Χαρίδημε, γυναῖκα θὰ κυττάζω
Μπροσὰ εἰς τὴ μονάκριβη Πατρίδα μου ἐτούτη;
Πατρί--πατρίδα γὼ θωρῶ, και προτιμῶ ἀπ' ὅλα.
Γυναῖκες πέρν' ἀκόμα δυὸ, κι' ἄς ἦμαι κι' ἀσπρογένης.
Πατρίδα ὅμως εἶναι μιὰ, και μιὰ θε νάχω πάντα.
Μὰ τὴν ἀγάπη μας αὐτὴ, κ' ἐκείνη τοῦ κυροῦ σου!
Και ἂν μου ἔδιν' ὁ Θεὸς τοῦ Φοίνικα τὴ χάρι,
Διὰ νὰ ξαναγεννηθῶ σὺν κόσμον ἀλλημῖα,
Τὴ σάχτη μου δὲν ἄφίνα ποτέ εἰς ἄλλον τόπο,
Ἐξ' ἀπ' τὴ γῆ, ὁπου τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πρωτοεῖδα.

Κι' ὀπού ἐγκόγει κόκκαλα κυροῦ, παπποῦ, προπάππου,
 Κ' ἀντιπροπάππου μου, καί, καί... αὐτά φρονεῖ ὁ Δῆμος.
 Αὐτὰ τὰ ἴδια κι' ὁ Κοσμᾶς ὁ γεροαδερφός του,
 Ὅπου γὰ περιγράλα σας τὴν κατοικιά του ἔχει.

Χαρίδημος.

Μ' ἐτρέλανες, μ' ἐτρέλανες, καλέ μου Πατριώτη!
 Τὰ λόγια σου ἀεροκοποῦν, ὡς τὰ λαμπρὰ ἀσέρια,
 Καὶ δίδουν φῶς ἐξάαιρετο, μὰ τὴν ζωί μου, Δῆμα!

Δῆμος.

Τί θὲ νὸ εἶπῃ, Χαρίδημε, ἀπὸ τὰ λόγια τοῦτα
 Ἐνὸς γωριότη ἀμαθῆ; τὰ πράγματα νὰ δοῦμε,
 Ὡς ποῦ θὰ καταντήσουνε μ' αἰτὰ ὀπού ἀκοίω.
 Ἀληθινὰ πῶς ἦρθανε διαταγαῖς καινούριαις
 Στὸν Τοῦρκο νὰ μεταγενῆ ὑπόδουλη ἢ Σάμος;
 Ὡς τότε θὰ τὸ γράφωμε; ὡς τότε θὰ τὸ λέμε,
 Ἐργιάδες δὲν γενόμεσθε, Τοῦρκο δὲν προσκυνοῦμε;
 Ἰὼ γιέ μου τ' ἀποφάσισα τρίχα νὰ μὴ σαλέψω
 Ἀπ' ὅ,τ' ἀποφασίσθηκε τὸ καλοκαῖρι ἔφետος
 Στὴ πρώτη μας συνέλευσι, σοῦ θερισῆ ταῖς πέντε,
 Καὶ ἀπὸ φεβερίσματα τ' αὐτί μου δὲν ἰδρόνει.
 Ἐν ζυτῶ τὸ δίκιο μου, φανερωμένο δίκιο,
 Οὔτε ἀνθρώπους ἠτρέπομαι, οὔτε Θεὸ φεβεῦμαι.
 Ὡς τότε τὸν κατακλεισμό τοῦ Νῆε θὰ μᾶς φέρνουν,
 Καὶ δισηνῶρα ζωντανούς θὲ νὰ μᾶς καταπνίγουν;
 ἢ θάνατος, ἢ λευβεριά ὁ ὄρκος μας δὲν εἶναι;
 Τελείασε, Χαρίδημε! ἄς ἔρθουνε κιὲ Τοῦρκοι,
 Κι' ἄς λύσουν τὴν ἀνακωχή, ἂν ἦναι ὀρισμός τους!

Χαρίδημος.

Ἄ! μὴν πιεεύης, Δῆμο μου, τὰ πλάσματα τῆς φύμης.
 Τοῦρκοι γῆ Σάμο δὲν πατοῦν, κ' ἰσύχασε, ξεννοιά σου!

Δῆμος.

Ἄι, καὶ μακάρι νάτανε, καὶ πόσο τὸ ποθοῦσα
 Νὰ ξεσκουριάσω τ' ἄρματα ποῦ σκούριασαν γῆ θῆκη!
 Τὰ ἐλέπει; νά τα, νά τα 'κεῖ γὸ δένδρο κρεμασμένα!
 Ποδάρι Τοῦρκου δὲν πατεῖ τοῦ Δῆμου τὴν Πατρίδα!

Εἰθὺς πετᾶει τὸν τραχᾶ κι' ἀδράγνει τὸ τούρεκι .
 Ὁ δῆμος εἶναι Ἕλληνας , καὶ Ἕλληνας θά ζήσῃ !
 Δὲν ἐγεννήθη σὴ Βλαγιά , διὰ ζήσῃ Βλάχος !
 Δῆμος ῥαγιαῖς δὲ γένεται ! χαπατζὶ δὲν πλερόνει !
 Τὸν ὄρκο ποῦ ὠρκώθηκεν ὁ Δῆμος δὲν πατάει ,
 Οὔτ' εἶναι οὔτε θὰ γενῆ σὰ δίκια του Μιχαλῆς !
 Καί σ' ἀλυσσίδες ἀν' θαλθῆ μ' ἀπάτη , ἢ μὲ βία ,
 Θὲ νὰ ταῖς σπάσῃ γλήγορα , καὶ σὸ φτερό θὲ νάβγῃ .
 Κάλλις κλαρὶ πκρά κλουεὶ μὲ διαμαντένιαις πέτραις .
 Τῆ λευθεριά τ' ὁ Ἀετὸς εἰς τὸ φτερό τῆ βρίσκει .
 Ὅσο καὶ ἀν' φαρσεύεται σὰ κάλλη τὸ παγῶνι ,
 Ὁ Ἀετὸς τῆ δόξα του σὰ κάλλη δὲν προδίνει .
 Νὰ δῆ μὲ μάτι σοβαρὸ , νὰ φαντασθῆ μονάχα
 Τὸν Ἀετὸ γιὰ δούλο του , κι' αὐτὸς νὰ τὸ γνωρίσῃ ,
 Αἶ ! πῶς θὰ ξαίνῃ πεταχτὰ ! πῶς θ' ἀνεμοσκορπίζῃ
 Τὰ πλουμισὰ χρυσόφτερα μὲ τ' ἄγρια του νύχια !

Χαρίδημος .

ὦ ! πόσο μ' ἐνθουσίασαν τὰ λόγια σου ἐτοῦτα !
 Καὶ πόσο πρέπει νὰ κεντοῦν ὅσαις καρδιχῆς γνωρίζουν
 Πατρίς καὶ Δῆμος τί θὰ πῆ ! ἄχ ! ἀπ' τοὺς νέους τάχα
 Θ' ἀξιωθῆ ἢ Σάμος μας κι' ἄλλον κινέμεν Δῆμο ;

Δῆμος .

Καὶ τ' εἶμ' ἐγὼ , Χαρίδημε ; ἀπὸ ἐμὲ τὸ γέρο
 Χίλιαις φοραῖς καλῆτεροι νέοι θὰ ἔγουνε Δῆμοι .
 Τοῦτο μονάχα ἤθελα ἐγὼ πρὶν ἀποθάνω .
 Ἀπὸ μακριὰ ὅσοι θωροῦν καὶ κρύνουν τοὺς Σαμιώταις
 Καλὰ καλὰ νὰ μάθουνε , καὶ νὰ βεβαιωθοῦνε ,
 Ὅτι δὲν ὑπερήθησαν ἀπ' τὴν ἀπλότητά τους ,
 Καὶ ἀπὸ νοῦ ἀνθρωπινὸ , διὰ νὰ συλλογοῦνται ,
 Καὶ τὰ μεγάλα δίκια τους σὸν κόσμῳ νὰ φωνάζουν .
 Καὶ ὅτι τὸ δαιμόνιο τοῦ Δῆμου ὅπου ξεύρεις ,
 Μ' ἐνέργεια ξεχωριστῆ τοῦ ἔρχετ' ὦραις ὦραις ,
 Καὶ ἄμχ ὅπου ἀξαφνὰ τὸ αἶμα του θολώσῃ ,
 Ἐφρόνιμο τὸν πῆς λωλό , ἢ ἄγνωστο μὲ γνῶσι ,
 Ἄγραμματο γραμματικὸ , κι' ἀδιπλο διπλωμάτη .

Κάνενα ἴσως ἀπὶ αὐτὰ δὲν θέ νὰ πέση κάτω·

Χαρίδημος.

Γνωρίζω τ' εἶν' τὸ νόημα τῆς ἀσειότητός σου·

Ἄλλ' ὡς πρὸς τὴν περίσασι χρειάζεται ὀλίγο

Νὰ ᾄσαι μετριότερος.

Δῆμος.

Τὶ μετριότη νάχω;

Τὸν χώνουν ὅποιος δὲν ἔμιλει, λέγει μιὰ παροιμία·

Κι' ἂν μ' ἀπροπέρνη ὁ θυμός κάμιά φορά, παιδί μου,

Προτοῦ νὰ πάθω τίποτες, κάποια θὰ ᾔην' αἰτία.

Εἶδες ταῖς σφήγκαις πῶς χυμοῦν ἀπάνω σου διαβάταις

Πολαῖς φοραῖς, χωρὶς αὐτοὶ ποσῶς νὰ ταῖς πειράξουν;

Γιὰ τὴν ἐλευθερία τους μονάχη ὑποψία

Μήπως καὶ ταῖς πειράξουνε σὴν ἥσυχη φωλιά τους,

Εἰς τοῦτο ταῖς παρακινᾷ, καὶ ὄχι ἢ κακία.

Ἔτζ' εἶν' κι' ὁ Δῆμος ποῦ θωρεῖς, μέλισσα γιὰ τοὺς δίκιους,

Καὶ σφήγκα γιὰ νὰ γώνεται σαῖς μύταις τῶν ἀδίκων.

Πῶς μὲ θωρεῖς, Χαρίδημε, πολὺ διαλογισμένος;

Μὴ σὲ πειράζει τάχατες ἢ ἀπραγὴ μου γλῶσσα;

Ἢ σὲ παραξενίζουνε τὰ λόγια τῶν χωριάτων;

Χαρίδημος.

Δὲν μὲ παραξενίζουνε, ἀλλὰ μ' εὐχαρισοῦνε

Ὅσο ἔμπορεῖς νὰ σοχασθῆς, τὰ λόγια σου ἐτοῦτα.

Ἄλλὰ ὡς πρὸς τὴν θέσι μας χρειάζονται καὶ μέτρα

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια σύμφωνα, καὶ τοῦτο συλλογοῦμαι.

Εἰμὲν σαθὴ ἀδύνατο νὰ ἐναθῆ ἢ Σάμος,

Ὡς ἐπιμένει καὶ ζητεῖ, μὲ τὴν λειπτὴν Ἑλλάδα,

Τὶ μέτρα θὲ νὰ λάβωμε;

Δῆμος.

Στὰ ἴδια νὰ σαθοῦμε.

Χαρίδημος.

Κ' ἐγὼ εἰς τοῦτο σύμφωνα· ἀλλ' ὅμως, Γεροδῆμο,

Παρατηροῦμε κ' ἡ Ἑλλάς σχεδὸν τετραγωνίσθη.

Καὶ ἂν τραβίξουν τὴ γραμμὴ ὡς τὸν πορθμὸ τῆς Σάμου,

Καὶ τῆς Ἀσίας θὰ παρθῆ ἔχι ὀλίγο μέρος,

Καὶ τοῦτο θαίβαια ποτὲ δὲν εἶν' συγχωρημένο.

Δ ἦ ρ ο ς .

Καὶ πῶς τεσσαροκάντουνες δὲν εἶναι καὶ ἡ ἄλλαις
 τοῦ Κόσμου ἐπικράτειαις, μόν' ἔχουν τόσαις κάγκλαις,
 Κι' ἂν γένη κ' ἡ Ελλάδα μας, καθὼς εἶναι κ' ἐκεῖναις,
 Ἡ κάγκλαις τί περάζουνε, τὸ δίκιο σοῦ προσάζη;
 Ἐνα χωράφι, σ' ἐρωτῶ, παππουδικό σου κτήμα,
 Κληρονομιά σου νόμιμη, ἀδίκως ἔρπαγμένο,
 Ἀφοῦ μέ γρόσα κ' αἷμά σου τὸ πῆρες πάλι πίσω,
 Καὶ ἕνας Κόσμος τὸ βογαῖ πῶς εἶναι ἐδικό σου,
 Κ' ἡ πέτραις, καὶ τὸ χῶμα του κατακοκκινισμένα
 Ἀπὸ τὸ ἴδιο αἷμα σου τὸ μαρτυροῦν ἀκόμα,
 Καντουνωτὸ, ἡ σρογγυλὸ, ἡ κάγκλαις μάγκλαις ἔχει,
 Ἡ ζοῦς Δρακαίου (α) βρίσκεται, ἡ ζῆν Κολώνα πίσω (β),
 Ποιὸς νόμος, ἡ ποιὸς ἄνθρωπος, ἡ ποιὸς θεὸς τὸ κρίνει.
 Νὰ σοῖ τὸ πάρουν ξανικῶς, καὶ ἀπὸ κτήτορά του
 Ὡς νοικιάση νὰ σέ καλοῦν ζὸ νόμιμό σου κτήμα;
 Μήπως ἐκεῖνοι ποῦκαμαν τοὺς νόμους γιὰ τὸν Κόσμο,
 Διπρόσωπους, καὶ δίγνωμους τοὺς ἔκαμαν, νὰ κρίνουν
 Ἄλλειῶς γιὰ τὴν Ἀνατολή, κ' ἄλλειῶς διὰ τὴ Δύσι;
 Ἐτοῦτο δά, Χαρίδημε, δὲν τὸ χωρᾶ ὁ νοῦς μου,
 Καὶ ἡ ταῖς φρέναις μ' ἔχασα, ἡ χάθηκ' ἡ ἀλήθεια.

Χ α ρ ί δ η μ ο ς .

Πολλὰ σωζή, καὶ νόμιμη ἡ παρατήρησίς σου.
 Ἄλλ' ἂν...

(α) Δρακαῖοι· τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο Χωριδίων τοῦ Καλαμπακτασίου, δυτικωτέρας παραθαλασσίου πλευρᾶς τῆς Σάμου ὑπὸ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Κέρκη.

(β) Κολώνα, ἐν ἀπὸ τὰ σκαλῶματα τῆς ἀνατολικωτέρας πλευρᾶς τῆς Σάμου, οὕτως ὀνομασθὲν ἐκ τῆς ἐκεῖ ἐτι σωζομένης ὀρθίας Κολώνας ἐπὶ τῶν ἐρειπέων τοῦ περιφήμου Ναοῦ τῆς Ἥρας.

Δῆμος.

Τό, ἄν, Χαρίδημε, εἰς τὸν ἀπλό μου ὄρα
 «Ἡ λευθεριά, ἢ θάνατος», ἔλειπε, καὶ ἄς λείψῃ.
 Γῶ σου τὸ λέγω πατριὰ. Ὁ Σκύλλος καὶ ὁ Γάτος
 Τὰ σασικὰ τους γράμματα γλήγωρα τὰ ξεσχίζουν,
 Κι' ὅποιος τὰ γράψῃ, μάταια τὸν κόπο του θὰ χάσῃ.
 Τὴ λευθεριά π' ἀγόρασε μὲ τ' ἀκριβότου αἶμα
 Δὲν τὴν πουλεῖ ὁ Δῆμος σου μὲ τὸ μελάνι. ὄχι!
 Στραβώθηκα ν' ἀπογενῶ ἡμέρα μεσημέρι
 Προδότης τῆς Πατρίδας μου, προδότης τῶν παιδιῶν μου,
 Κ' αἰώνιο ἀνάθεμα νὰ σέρνω σὴ ψυχὴ μου;
 Εἶναι καὶ εἷα θὰ μου 'πῆς. καλῶς νὰ ρθῇ κ' ἢ εἷα!
 Τὶ ἄλλο; εἶν' καὶ θάνατος; καλῶς νὰ ρθῇ κ' ἐκεῖνος,
 Καὶ τόσο πρὸ ὀγλήγωρα, ὅσο τιμὴ μου τόχω
 Ἀπάνω εἰς τὰ δίκια μου σὰν ἄνδρας ν' ἀπόθάνω,
 Παρὰ νὰ ζήσω καύχημα τοῦ πρὸ ἀφύχου Τούρκου,
 Δὲν θ' ἀποθάνω μιὰ φορά, ἢ ἕτερα ἢ πρῶτα;
 Τὶ σήμερα! τί αὔριο! τί φέτος! τί τοῦ χρόνου!
 Ὁ Δῆμος χρόνους δὲν μετρᾷ, παρ' ὅσους ζῆ σὰν Δῆμος.
 Κι' ἂν ἦναι γιὰ νὰ βιασθῇ τὸ εἶναι του ν' ἀλλάξῃ,
 Κι' ἀπὸ ἀνθρώπου πρόσωπο, ζώου νὰ λάβῃ μοῖρα,
 Ἡ νὰ τὸ πῶ ξεκάθαρα, σὰν ἄλογο νὰ ζήσῃ
 Δεμένο χρυσοσέλωτο, καὶ μὲ πολλὰ κουδούνια,
 Στὸ διάβολο τέτοια ζωὴ, καὶ μοῖρα μπομπωμένη!

Χαρίδημος.

Πολὺ τρώντι ἄξιζαν, ἂν ἦτο τρόπος Δῆμο,
 Ἐτοῦτα τὰ λογάκια σου ἐκεῖ νὰ 'μιληθοῦνε
 Εἰς τὴν κοινὴ Συνέλευσι -

Δῆμος -

Καὶ τί ἄλλα θὰ ποῦνε.

Ἀπὸ τὰ βουνοχώρια μας ὅσοι ἐκεῖ θὰ πάνε;
 Μὴ καθεμέρα δὲν τ' ἐκοῦν νὰ τὰ φωνάζ' ὁ κόσμος;
 Μὴ δὲν ἤξεύρουν τί λαοῦ πρόσωπο θὰ δεχθοῦνε,
 Κι' ὅτι αὐτὸς ἐλεύθερος λογιέται κ' εἶναι πάντε
 Ἀπὸ τὸ καθ' ἐνάντιο ὅπου ἐκεῖνοι πράξουν;

Ὁ πατριώτης ὁ καλὸς τῆ ψῆφο του τῆ ἐλέπει
 Σὰν ἄγιο εἰκόνημα τῆς ἰδίας του Πατρίδας,
 Καὶ κάθε μεταχείρισι ἐπὶ κακοῦ λογιᾶζει.
 Σωστὴ βρισκὰ καὶ ἀτιμὰ σὸ ἴδιο πρόσωπό της.
 Κι ὅταν σὰν πληρεξούσιος κἀθεται σὸ σκαμνὶ του,
 Δὲν ἀφουγκράται τί θὰ πῆ ὁ τὰδες, καὶ ὁ τὰδες
 Τυφλά, καὶ ἀνεξέταστα γὰρ νὰ τὸ βεβαιώσῃ,
 Ἀλλὰ τὸ συλλογίζεται, τὸ κρίνει, τὸ ἔξετάζει,
 Καὶ ἔτσι, ἢ τὸ δέχεται, ἢ τ' ἀναιρεῖ μὲ λόγῳ.
 Τοῦ Δήμου τὰ φρονήματα ἐτοῦτα εἶναι παιδί μου.

Χαρίδημος.

Ἐξαίρετα, ἔξαίρετα, καλέ μου Γεροδῆμο.
 Καὶ ἂν δὲν ἐβιάζουμουν, πολὺ ἐπ' ἀληθείας
 Εἶχα τὴν εὐχαρίστησιν ἀκόμη νὰ βασάξῃ
 Αὐτὴ ἡ ὀμιλία μας, διὰ τὸ μέγα σέβας,
 Πῶς ἔχω εἰς ταῖς συμβουλαῖς πολυπαθῶν γερόντων.
 Ἐχε ὑγεία τοιοπὸν, καλέ μου πατριώτη!
 Μὲ λύπη μου σὲ παραιτῶ, ἀλλ' ὅμως βεβαιώσου,
 Ποτὲ δὲν σὲ ἀλησμονῶ, καὶ ὅσο σ' ἀγαποῦσα
 Διπλάσια θὰ σ' ἀγαπῶ, διότι τὸ ἀξίζεις.

Δῆμος.

Ἄμε, παιδί μου, σὸ καλὸ! ἀγάπα καὶ δὲν χάνεις,
 Τὸ Γεροδῆμο τὸ φτωχὸ, κι' ἄς ἦναι καὶ βουνιώτης.

~~~~~*~~~~~

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Δῆμος, καὶ Καλὴ.

Καλὴ (ἔχουσα πλησίον τὰ δύο μικρά της παιδιά.)

Ἄνισως, Δῆμο, δὲν γενοῦν καθὼς ἐσὺ τὰ θέλεις,
 Ὅσα πασχίζεις καὶ ποθεῖς γὰρ τὴν πατρίδα τούτη,
 Καὶ πῆς τα πῆς τα μάλληχσε ἢ γλῶσσα σου ὡς τώρα,

Τί πρέπει πλιό νά κάμωμε; αὐτό ἡμεῖς νά 'δοῦμε!

Δῆμος.

Δικὴ σου δὲν εἶναι δουλιὰ, τὸ τί θὰ κάμ' ὁ Δῆμος;
Σὺ κύτταζε τὴ ρόκκα σου, καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ σου,
Κ' ἐγὼ μὲ τ' ἄλλα τὰ παιδιὰ ποῦ ἔχουν ἡλικία
Τὸ τί θὰ κάμω ἔννοια σου!

Καλή (μὲ δάκρυα.)

Διὰ Θεοῦ ἀγάπη!

Νὰ μὴ νὰ μὴ σαλέψωμε ἀπ' τὴ γλυκειὰ Πατρίδα,
Κι' ὅτι 'μπορέσης, Δῆμο μου, γι' αὐτὸ καὶ μόνο κάμε,
Ἄν ἐρωτᾷς γιὰ λόγου μου, κάλιο ἢ γῆ ἐτούτη
Ποῦ χώνεψε τὰ κόκκαλα γονιῶν μου κι' ἀδερφιῶν μου
Μιὰ ὥρα πρὶο μπροσῆτερα κ' ἐμένα νὰ σκεπάσῃ,
Παρὰ εἰς ἄλλα χῶματα ποδᾶρι νὰ πατήσω!
Μὰ τοὺς καῦμούς τῶν Κρητικῶν, καὶ ἄλλων ἐδικῶν μας,
Ὅπου σὰν ἄτυχα πουλιὰ ἀνεμοσκορπισθῆκαν,
Χάνοντας ταῖς Πατρίδαις τους, παιδιὰ γονιούς ἀδέρφια!
Ὅ, τι θὰ κάμῃς Δῆμο μου, γιὰ τοῦτα θὰ τὸ κάμῃς;
Γιὰ τοῦτα δὲ τὰ ἄκακα ποῦ λαχταρῶ, καὶ τρέμω.
Εἰς τὸ λαιμό σου τὰ κρεμνῶ γονιός τους εἶσαι Δῆμο!
Δὲ σπαρταρᾷ τὸ αἷμα σου; δὲν τὰ πον' ἡ καρδιά σου;
Λυπήσου ἄχ, τὰ σπλάγχνα σου...

(Κρεμᾶται εἰς τὸν λαιμὸν του.)

Δῆμος (μὲ ταραγμένην ψυχὴν.)

Νὰ σὲ χαρῶ Καλή μου!

Μὴ μού κεντᾷς παραπολὺ τὰ γονικά τὰ σπλάγχνα,
Ὅταν Πατρίδα μοναχὴ ὅλο τὸ πᾶν κυττάζω,
Καὶ ἡ καρδιά μου, καὶ ὁ νοῦς ἐκεῖ εἶναι δροσμένα.
Ποιός θὰ μὲ 'πῆ τουρκοραγιά; ποιός θὰ μὲ χαρατζώσῃ;
Ποιός θὰ μὲ βγάλῃ ἀπ' τὴ γῆ τὴν πατρογονική μου,
Ὅπου τὴν ἐδιαφέντεψα μὲ τόσαις δυσυχίαις,
Κι' ἀκόμα βασανίζομαι, διὰ αὐτὴ καὶ μόνο;
Εἶναι καλὸς ὁ Δῆμος σου νὰ κάμῃ ὅ,τι πρέπει.
Καὶ ἄφες με παρακαλῶ νὰ ἡσυχάσω ἄλλο,
Γιὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀσφάλειάν μου.

Καλή (καθ' ἑαυτὴν ἀναχωροῦσα μὲ δάκρυα)
 Θεέ μου, δίνε δύναμι τοῦ Δῆμου μου καὶ γγῶσι.
 Αὐπήσου τὰ παιδάκια μου, καὶ ὄλουνοῦ τοῦ κόσμου.

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ.

Δῆμος (μόνος καθήμενος ἐπάνω μιᾶς μεγάλης πέτρας
 τοῦ δάσους, καὶ ἀκουμβῶν ἐπὶ τῆς μακρᾶς του ῥάβδου, με-
 τὰ σιωπὴν ὀλίγων σιγμῶν τεταραγμένος.)

Δός μου, Θεέ, βοήθεια, δυὸ πόνους νὰ παλέψω,
 Ὅπου ἐτούτη τῆ σιγμῇ μὲ ἔπιασαν κ' οἱ δύο
 Σφοδροὶ καὶ ἀνυπόφοροι, Πατρίδας καὶ παιδιῶν μου.
 Τὲ τρέχει ἀπ' τὸ σῆθος μου ἔως εἰς τὸ κεφάλι;
 Ἄ! δυὸ φωναῖς ἀσύμφωναις βοῖζουν εἰς τ' αὐτιά μου.
 Πατέρα μὲ φωνάζ' ἢ μιὰ, κ' ἢ ἄλλη Πατριώτη!
 Ἄλλὰ ὡσὰν κατάδικος σὴ μέση ἀφημένος,
 Βοήθεια μὴν ἐλπίζοντας ἀπὸ κανένα μέρος,
 Παιδιά ἄθῶα ἐλέπωντας, καὶ μάνα πονεμένη,
 Ἄνδρας, Πατέρας νὰ φανῶ; ἢ Πατριώτης Δῆμος;
 Θεέ, τὸ νοῦ μου φώτισε νὰ μὴ! .. εἰς τὴν ἀνάγκη.
 Ἀπελπισίας ὁ καπνὸς τὰ μάτια μ' σὰ σκοτίση,
 Ποιὸ χέρι ἀπ' τὰ χέρια μου θὰ τὰ γλυτώσῃ τότε;
 Μόνο, Θεέ, τὸ χέρι σου ὅπου παντοῦ προφθάνει.
 Δέξου λοιπὸν σὴ σκέπη σου τὴ μαύρη φαμελιά μου,
 Καὶ φώτισε ἀμαρτωλό, καὶ ἀμαθῆ πατέρα,
 Πῶς πρέπει τώρα νὰ φερθῶ σοὺς ἀκριβοὺς υἱούς μου,
 Ποῦ καὶ Πατέρας νὰ φανῶ καὶ Πατριώτης Δῆμος.
 Νικόλα μου, Δημήτρη μου, καὶ Γεώργη μου ποῦ εἴσθε;

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ

Δῆμος,· και οι τρεις υιοί του.

Δημίδαι.

·Εδώ· μασθε, Πατέρα· μας· πρόημα· σ'· ὅ,τ'· ὀρίζεις·
(παρουσιάζονται με σέβας ἔμπροσθεν τοῦ πατρός των)

Δῆμος.

(Κλίνας τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς μακρᾶς τοῦ ράβδου σιλλῆ· γίξεται· μετὰ δὲ μικρὸν ἀνανεύσας, ἀρχινᾷ μὲ κατάνυξιν, ἣτις κατ' ὀλίγον μεταβάλλεται εἰς ἥρωϊκὴν σοβαρότητα, διαρκούσαν μέχρι τέλους τῆς σκηνῆς.)

Αἴ,· κακορίζικα· παιδιᾶ!· αἴ,· και· νᾶ· ἤμπορούσα
Νᾶ· ἀνοιγα· τὸ· σῆθος· μου,· νᾶ· ἔλέπετε· τὶ· φλόγες·
·Ανάφτουν· εἰς· τὰ· σπλάχνα· μου· ἐτούτη· δᾶ· τὴν· ὥρα,
Και· λίγο· νᾶ· γνωρίζετε· τὸ· τί· θᾶ· πῆ· Πατέρας!
Τὸ· μοναχό· μου· καύχημα,· ἢ· μοναχὴ· χαρά· μου,
·Η· μοναχὴ· ἐλπίδα· μου· σᾶ· μαῦρα· γηρατεῖᾶ· μου,
Και· οἱ· καρποὶ· τῶν· κόπων· μου· ἔσεῖς· παιδιᾶ· μου· εἴσθε.
·Η· Μοῖρα· δὲν· σᾶς· ἔκαμε· παιδιᾶ· κυροῦ· πλουσίου·
Πλούτη· γιᾶ· νᾶ· ἔρετ'· ἔτοιμα,· και· ἀκοπα· νᾶ· ζῆτε·
·Αλλά· ἀπ'· τῆς· παλγκαριᾶς,· και· λευθεριᾶς· τὸ· πλοῦτος·
Ποῦ· ἔχετε· κληρονομιᾶ· ἀπὸ· τῆ· γεννεᾶ· σας,
Και· μέσα· εἰς· ταῖς· φλέβαις· σας· βαθειᾶ· νᾶι· φυλαγμένο,
Κι'· ἀπ'· ὅ,τι· μὲ· τὸν· κόπο· σας,· και· μὲ· τὸν· ἴδρωτά· σας·
Μπορεῖτε· νᾶ· κερδαίνετε,· και· μὲ· οἰκονμία·
Νᾶ· ζῆτε,· δίχως· μάταιαις· και· περιτταῖς· φροντίδαῖς,
Τὶ· ἄλλα· πλοῦτη· θέλετε;· τὶ· ἄλλα· χρησιμεύουν·
Στὰ· παλικάρια· τ'· ἄξια· ὅπου· καλὰ· γνωρίζουν,
·Ὅτι· μὲ· κόπους· ἄλλωνῶν· νᾶ· ζῶνε· δὲν· τοῖς· πρέπει,
Οὐδὲ· τοῖς· πρέπει· ἢ· ζωὴ,· παρὰ· γιᾶ· τὴν· Πατρίδα,
Οὐδὲ· χροσουνε· θάνατο,· παρὰ· εἰς· τὴν· Πατρίδα;
Σήμερα· σήμερα· θᾶ· δῶ!· σήμερα· θᾶ· τὸ· μάθω,
·Ἄν· ἐνομε· και· ἔχω· γυροῖς,· κ'· εἶν'· ἄξιοι· ν'· ἀποθάουν,

Ἡ νὰ χαροῦν τῆ'λευθερίᾳ τοῦ τοῦς ἀφίνω προῦκα!

Δημιδαί.

Πῶς ἔκαμες, καὶ ἔχεις γυούς, κί' ἀξίζουσι τοῦ κυροῦ τδύς,
Δέν πρέπει, σοχαζόμεσθε, νάχης ἀμφιβολία.

Τὸ αἷμα τὸ γεννησιμιό, ποῦ ἀπὸ τὴν καρδιά σου

Σταῖς φλέβαις μας ἐπέρασε, τί ἄλλο μαρτυράει;

Εἰπέ λοιπόν, πατέρα μας, τὸν τρόπο μόν' εἰπέ μας,

Πῶς θέλεις, ἢ νὰ ζήσωμε, ἢ ν' ἀποθάνωμε ὅλοι.

Δῆμος.

Ὅσο δια' νὰ ζήσετε κατὰ καιρὸ, καὶ κύρη,

Ποῦ μήτε νὰ κλωτσήσετε τὴν τύχη τοῦ καιροῦ σας,

Μήτε νὰ λησιμονήσετε παιδιὰ πῶς εἶσθε Δήμου,

Ταῖς συμβουλαῖς ἀκούσετε ταῖς πατρικαῖς μου τούταις.

Ὁ ἄνθρωπος ἀπ' τὸ Θεὸ ἐλεύθερος ἐπλάσθη,

Καὶ ὁ Θεὸς τὸν τίμησε μὲ νοῦ καὶ μ' ἄλλαις χάρισις,

Τὸν κόσμον γιὰ νὰ χαίρεται, καὶ ἓνα μόν' ἀφέντη

Τὸν πλάσθη τοῦ νὰ προσκυνᾷ, καὶ νὰ λατρεύῃ πάντα.

Ὁ Διάβολος ἐφθόνησε τὴ δόξα τοῦ ἀνθρώπου

Κί' ἀφοῦ μεταμορφώθηκε μὲ πονηριὰ σὲ φίδι,

Τὸν ἔπλανεσε, τὸν ἔκρεμψε ἀπὸ τὴ δόξα ἑκείνη,

Καὶ τύραννός του ἄσπλαχνος ἐσάθη τόσους χρόνους.

Τί ἄλλο εἶν' οἱ τύραννοι, ἐὰν δέν ἔχω λάθος,

Παρὰ Διαβόλοι αἰσθητοὶ ἀνθρωπομορφωμένοι;

Κί' ὅσοι τοῦς κατατρέχουνε, κ' ἐλευθερίᾳ ζητοῦνε

Τί ἄλλο τάχα κάνουνε, παρ' ὅ,τι κί' ὁ Χριστός μας

Ἐκάμε κατεβαίνωντας τὸν κόσμον, γιὰ νὰ σώσῃ

Τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὴν σκλαβιά τοῦ Τυραννοδολιχθόλου;

Κί' ἀπ' ὅ,τι καὶ ὁ ἴδιος μὲ τὸ χρυσὸ τοῦ Σόμκ

Μᾶς λέγει, παρὰγγέλνωντας ἄφοβα νὰ πατοῦμε

Σὲ φίδια ἄνω καὶ σκροπιούς, καὶ εἰς τὴ δυνάμει ὅλη

Ἐκείνου τοῦ μισόκαλου ἐχθροῦ τῆς ἀνθρωπότης;

Γιὰ τούτο δᾶ σὺς ἔλεγα, καὶ πάλι σᾶς τὸ λέγω.

Ἐλευθεροῦς εἰς τὴ ζωὴ σᾶς θέλω διὰ πάντα.

Ὅμπρός σας μύγα νὰ φανῇ, ἢ ἴσκιος τυραννίας,

Ἡ μύρωδιὰ τυραννική, ποτὲ μὴν τὸ δεχθῆτε.

Ἀλλὰ νὰ θυσιάσετε καὶ τὴ ζωὴ τὴν ἴδιαν
 Γιὰ τὴν ἐλευθερίαν σας, ἂν χρεια τὸ καλέσῃ.
 Ὅταν τινὰς ἀπ' τὴν ἀρχὴν κάθε κακὸ προτέρημα,
 Δὲν ἔχει ζάλαις ὕστερα πῶς νὰ τὸ ξερρίζωσῃ.
 Κι' ὅπως ζωὴ καταφρονᾷ γιὰ τὴν ἐλευθερίαν,
 Ἐκεῖνος ἠξεύρει μονάχ' ἐλεύθερος νὰ ζήσῃ.
 Ὅμως γιὰ νὰ γνωρίσετε καλά τὸ τί σᾶς λέγω,
 Χρειαζέται νὰ ἔχετε σὸν ἑαυτὸ σας νόμο,
 Μὴ σᾶς προτέρησιν ἀξάρτα τὰ πάθη, ὅπως τύχη,
 Καὶ τρέχετ' ὅπως σᾶς κινεῖ τοῦ αἵματος ἡ φλόγα,
 Πρὶν μέσα εἰς ταῖς φρένας σας καλά νὰ ὠριμάζῃ
 Ὁ κάθε σας συλλογισμὸς γιὰ κάθε κίνημά σας.

Δημίδαϊ.

Ἀλλὰ περὶ πολιτισμοῦ, πατέρα, τί μᾶς λέγεις;

Δῆμος.

Ὁ Κόσμος πλέον ἄλλαξέ, καὶ ἀπ' ὀλίγ' ὀλίγο
 Καὶ σεῖς, καὶ ἄλλ' ἀπ' τὰ βουνά, θὰ τὸ καλέσ' ἡ χρεια
 Σταῖς χώραις νὰ κατέβετε γιὰ νὰ πολιτευθῆτε.
 Σεῖς ὅμως μὴ ξεχάσετε, σᾶς διπλοπαραγγέλνω,
 Ὅτι βουνὰ ἐγλύτωσαν, βουνὰ ἐδιαφεντέψαν
 Τὴν ἐλευθερίαν τοῦ γένους μας σὸν ἄγριο χειμῶνα
 Τῆς τυραννίας τῶν Τουρκῶν, κ' ἀπὸ βουνὰ ὡς τέλους
 Τὴν ἀνοιξὴ τῆς ἐλευθερίας οἱ κάμποι πρωτοεῖδαν.
 Μὴδὲ ξεχάσετε ποτὲ, ὅτι καὶ σᾶς, παιδιὰ μου,
 Βουνὰ σᾶς ἐγεννήσανε, βουνὰ σᾶς ἀναθρέψαν
 Μὲ ὄσπρια, μὲ χόρτα τους, μὲ τὰ κρυὰ νερά τους,
 Μὲ νόσιμα κινήγια τους, καὶ μὲ γαλακτερά τους,
 Κ' ἡ κάψαις, τὰ κρυώματα, κ' οἱ κόποι τῶν χειρῶν σας.
 Γερά κορμιά σᾶς ἔδωκαν, καὶ λουλουδέλαις ἔψαις.
 Μὴδὲ ξεχάσετε ποτὲ ταῖς χάραις τῶν βουνῶν μας,
 Πῶς δάσκη, μάνδραις, ρεματιαῖς, σπηλιαῖς, σελάδες, βράχοι,
 Πολλαῖς νυχτῆραις σᾶς πρόσφεραν γιὰ πάπλωμα, καὶ σρῶμα
 Χορτάρια, πέτραις, καὶ κλαδιά, καὶ ὅτι ἄλλο εἶχαν.
 Κι' ὁ οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα του, ἡ γῆ μὲ ταῖς φωτιαῖς της,
 Καὶ τὰ τραγούδια τοῦ βουνοῦ, ἡ λύραις, τὰ πιναύλια,

Καὶ οἱ τσουπάνικοι χωροί, καὶ δειπνα τσουτανίσσά
 Κοντὰ σὲ δευδροσκίπικτα τρεχάμενα νεράκια,
 Ἐκεῖ ὅπου τὸ ἀγρυπιο πεπλάκισμα χορεύει
 Μὲ τ' ἀνεμοσφουρίσματα π' ἀκούονται τριγύρου,
 Σὰν ὄργανα θεόρκιασα, καὶ θεοτερισμένα.
 Καὶ ἡ θλιβεροσύνη νυχτοπουλιῶν φωλιταῖς
 Ἀκολουθοῦνε ψάλλοντάς τὸν Ποιητὴ τοῦ Κόσμου
 Κάτω ἀπ' τὴ γαλάμενη ἀστροφωτοχυσία,
 Που δείχνει τὴν ἀκούμητη σοφίαν του ἐκείνη.
 Ναι, λέγω, μὴ ξεχάσετε ποτὲ εἰς τὴ ζωὴ σας,
 Πῶς τοῦτα ὅλα μὲ ζωχτὰ διὰ καλὴ σας τύχη,
 Εἰς ταῖς ὠραίας ἐσοχαῖς ἐτούτων τῶν θρονῶν μας
 Γλυκὰ γλυκὰ ἐσύντρεχαν καὶ σὰς παρηγοροῦσαν.
 Ἔτσι, παιδιά μου, κ' ἔθρεψε καὶ μένα ὁ παππούς σας
 Ὁ Γεροσάθης ὁ Σαϊγάς, καὶ εἶδα τί ἀξίζει
 Αὐτὴ ἡ λιγοζούλευπη χωριάτικη ζωὴ μας
 Σ' ἐκείνους ὅπου ἀναποῦν, καὶ νιχτὰ νὰ χροῦνε,
 Καὶ γηρατειὰ ἀδάσκα, κ' ἡσυχὰ νὰ περάσουν.
 Κοιτάξετε λοιπὸν κηλὰ! ὅσο πολιτευθῆτε,
 Ὅσο κι' ἂν καλομάθετε, νὰ μὴν κταφρονέζε,
 Νὰ μὴ ξεσυνηθίσετε καὶ τὴ ζωὴ ἐτούτη,
 Που ἔκαμε τὸ γένος μας ἄξιο νὰ γλυτώσῃ
 Ἀπὸ σκλαδιὰ τόσων χρονῶν ἐνὸς τυράννου τέτοιο,
 Ὅπου ἐκαταπλάκωτε κ' Ἀνατολὴ καὶ Δύσι.
 Μήπως σὴν καλομάθεια παραπολύ δοσμένοι,
 Ψευτίσετε τὸ χάρισμα τὸ πατρογονικὸ σας,
 Καὶ μὲ παιδιὰ ἀνάξια νὰ λέγονται Σαϊγάδες,
 Ἐτροπιάσετε τὸ ὄνομα τῆς γενεᾶς σας τοῦτο,
 Καὶ σβύσετε μὲ τὸ αὐτὸ καὶ τὴν ἐλευθερίαν,
 Ὅπου τῆς ἴδιας γενεᾶς τὸ αἷμα σὰς ἀφίνει.

Δημίδαϊ.

Χρυσὰ εἶναι τὰ λογίχια σου, πετάρμας, ἐτούτα.
 Ἀνίσως ὅμως δὲν ἔμπορεῖ τινὰς νὰ ἀπορύγη
 Τοῦ Κόσμου ταῖς συνήθειαις εἰς πολιτείας μέσα,
 Χωρὶς νὰ τὸν περιγελοῦν οἱ ἄλλοι ὡς χαριέτη.

ὅπως πρέπει τότε να φερθῆ;

Δῆμος.

Ἀκούσετε, παιδιὰ μου!

Ὅσοι γελοῦν τ' ἀγέλασα γελοῦν ἀπ' ἀγνωσία.
Σὲ τέτοια ὅμως δὲν γελοῦν ποτὲ κι' ὅσ' ἔχουν γνώσι·
Ὅποιος κυριεύεται ἀπὸ κακαῖς συνήθειαις,
Καὶ ἀπατός του βλάφτεται, τοὺς ἄλλους γιὰ τὴν ἀρέσῃ,
Οὔτ' εἶν', οὔτε νὰ λέγεται ἐλεύθερος τοῦ πρέπει.
Χωρὶς λοιπὸν ν' ἀκούετε τῶν ἀνοήτων λόγια,
Κι' ἀπὸ συρμούς νὰ σέρνεσθε εἰς τὸν ἀφανισμό σας,
Μὲ φρονιμάδα τρέχοντας τὸ δρόμο τῆς ζωῆς σας,
Θωρεῖτε κ' ἂν ἀσκόνταφτα ταῖς πέτραις νὰ πηδάτε,
Ποῦ δὲ ἔμπορεῖτε εὐκόλα νὰ ταῖς μετατοπίσε·
Καὶ τόσο πρὶο λιγώτεραις νὰ ἔχετε ἀνάγκαις,
Ὅσο πρὶο λίγα πράγματα κι' ἀπλὰ σὰς χρησιμεύουν,
Διὰ νὰ ζήσετε ζωὴ μὲ λίγοςαῖς φροντίδαῖς,
Καὶ πρὶο ὀλιγοέξοδη, καὶ πρὶο εὐτυχισμένη,
Καταναθεματίζοντας τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνον,
Ὅποιον σὰν ἄλλος Διάβολος ἐχθρὸς τῆς ἀνθρωπότης,
Τῆ λευθεριάτης ἔδεσε, καὶ τὴν κρατεῖ δεμένη
Εἰς ἓνα σρογγυλόκοφτο μέτταλο μπομπρωμένο.
Ἄν πρέπει ν' ἀκλουθοῦν συρμούς καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Δήμου,
Αἰῶνια παραγγελιά, εὐχὴ κ' ἀτάρ' ἀφίνω,
Ἐκεῖνους μόνο τοὺς συρμούς νὰ δέχεσθ' ὅσοι ἔχουν
Τ' ἀπλό, τὸ λίγο, καὶ καλὸ παντοῦ καὶ διὰ πάντα.
Ὅσο διὰ νὰ ζήσετε, καθὼς προτοῦ σὰς εἶπα,
Καὶ κατὰ τὸν πατέρα σας, καὶ κατὰ τὸν καιρό σας,
Εἶν' ἀρκεταῖς, σοχάζομαι, ἢ συμβουλαῖς μου τούταις.
Ὅσο γιὰ ν' ἀποθάνετε - -

Δημίδαϊ.

Αὐτὸ, αὐτὸ, πατέρα,

Προσμένονμ' ἀνυπόμονοι ν' ἀκούσωμεν ἀκόμα,

Σὺςὰ διὰ νὰ κάμωμε τὰ υἱικά μας χρέη.

Δῆμος.

Ὅσο γιὰ ν' ἀποθάνετε μὲ δόξα τελοσπάντων.

Ραργότερα, ταχύτερα, ως ο καιρός τό φέρη,
Γιὰ τὴν τιμὴ τοῦ γένους σας, καὶ γιὰ τὴ 'λευθερίαν σας,
Ἐπίτιδες ἔχω σκοπὸ νὰ σᾶς μιλήσω τώρα.

Νικόλα, φέρε τ' ἄρματα, καὶ δός μου τα!

Νικόλας (φέρων κ' ἐγχειρίζων τ' ἄρματα)
Ὅρισε!

Δῆμος (μετὰ μικρὰν σιωπὴν.)

Παιδιά μου! τοῦτα τ' ἄρματα γιὰ σᾶς καὶ γιὰ πατρίδα.
Χρόνους ἑφτά μου πλήγωναν τὴ μέση, καὶ τὸν ὄμο.

Ἀφοῦ τὸν Κόσμο ἔγνων, καὶ εἶδα τί ἀξίζει

Μιὰ τιμημένη λευθερίαν εἰς ἓνα παλικάρι,

(Καὶ παλικάρι δὲν θωρῶ παρά τὸν πατριώτη,

Ὅπου ἤξεύρει νὰ τιμᾷ ταῖς χάρας ὅπου ἔχει,

Γιὰ δόξα τῆς πατρίδας του, καθὼς καὶ τοῦ αὐτοῦ του)

Ποῦ νὰ σᾶς λέγω; ποῦ καιρός; τὰ τί ἐδοκιμάσαν

Κάτω ἀπὸ τὰ χέρια μου, αὐτὰ τὰ ἄρματά μου;

Τοῦτο σᾶς λέγω μοναχὰ χωρὶς πολυλογία,

Ὅτι, καθὼς τὰ ἔτιμα, μὲ ἔτιμασαν καὶ τοῦτα,

Καὶ μ' ἄσπρο πάντα πρόσωπο μὲ ἔβγαλαν εἰς τὸν κόσμον.

Τάχα παρατηρήσετε κἄμια φορά, παιδιά μου,

Πῶς εἶναι γλῶσσα χωριστὴ ἢ γλῶσσα τῶν ἀρμάτων,

Κι' αὐτὴ τὴ γλῶσσα δύσκολα παύνας τὴ μαθαίνει,

Ὅταν τοῦ λείπη ἓνα χοῦ, σωστὰ γιὰ νὰ τὴ μάθῃ;

Ἡ γνώση εἶν' αὐτὸ τὸ χοῦ, σμιχτὴ μὲ τὴν ἀνδρεία.

Χωρὶς τὴ γνώση τίποτε ἀνδρεία δὲν ἀξίζει.

Δαμάλι καταντᾷ σωστὸ τὸν ἄνδρα ποῦ τὴν ἔχει.

Τιμὴ δὲν ἔχουν τ' ἄρματα· ὁ ἄνδρας τὰ τιμᾷ.

Καὶ πάλι δὲν εἶν' ἀτιμία· ὁ τρόπος τ' ἀτιμᾷ.

Στὸ χεῖρ τοῦ παλικαριοῦ, καὶ εἰς τὸ κεφάλι σέκει

Καὶ ἡ τιμὴ κ' ἡ ἀτιμία ἐτούτων τῶν ἀρμάτων.

Τὸ παλικάρι τὸ καλὸ ἀπάνω εἰς τὴν καρδιά του

Σμίγει τὴ γενναϊότη του μὲ τὴ φιλανθρωπία.

Κι' ὡς θέλει τὴν ὑπόληψιν νὰ τοῦ βασᾷ κατένας,

Βασάει τὴν ὑπόληψιν τοῦ καθενὸς κ' ἐκεῖνο.

Ἄν δὲ δὲλῶ μίτ' ἄδικᾷ μίτ' ἄδικᾷ νὰ ἀδικᾷται,

Μήτε βασὰ τοῖς ἀδυναίαις ποῦ γίνεται σοῖς ἄλλοις,
 Χωρὶς νὰ κόμ' ὅτ' ἔμπορεῖ γιὰ τὴ δυναιοσίγη.
 Σὸν γρέος του σοχαῖεται καθε νόλο νὰ κάνη,
 Καὶ κάνει μὲ εὐχαρίστησι ὅσα καλά μπορέση
 Στὸ νέος, εἴην Πατρίδα του, καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότη,
 Καὶ δὲν τὸ καταδέχεται νὰ καυγηθῆ ποτέ του,
 Μηδὲ τὰ ἐπαινέματα τοῦ κόσμου τὸ ἔπιόζουν,
 Ἀλλ' ἴμῳ εὐχαρίστησι, ἀσθάνεσθ', ἂν τ' ἀξίζη.
 Κ' ἂν δὲν τ' ἀξίζη, μόνο του τὸ διακρίνει πάλι,
 Κ' ἀξάνει τῆς φιλοτιμῆς τὰ ἔργα εἰς νὰ φθάση
 Να' γοριστῆν τέλεια καὶ τὴ συνειδή του.

"Ὅσο μπορῶ νὰ σογασθῶ μὲ τὴν ἐπλόττητά μου,
 Λίτος εἶν' τοῦ παλγκαρῆ, παιδιά μ', ὁ γορακτῆρας,
 Κ' ἐκεῖνον λέγω μοναγὰ πῶς εἶναι παλγκέρι,
 Ὅποιος φυλάγει ἐδολο τὸν ἴδιο γορακτῆρα,
 Ὡσὸν σολῶδι ἀκριθῶ ψυχῆς καὶ τοῦ κορμιῶ του,
 Στελίδι Θεοτίμητο καὶ κοσμοπαινεμένο,
 Στελίδι ποῦ αἰώνια τιμῆ, καὶ δόξα φέρνει
 Σ' ἐκεῖνον ὅποι τὸ φορεῖ ἐλαίρατο γιὰ πάντα.

Δημίδα.

Μὲ τὴν εὐχὴ σ' ἐλπίζομε, γλυκύτατε πατέρα,
 Κάρμῶ ὅπο ταῖς ὀγαῖς ἐτούταις συμβουλαῖς σου,
 Ὅποι ἢ ἴδια μας καρδιά ταῖς σίρει σὸν μαγνήτης,
 Κάρμῶ νὰ μὴ ματαιοθῆ! Καὶ τίς τὸ ἔποφέρει
 Ἀνάξιος νὰ κηρυχθῆ υἱὸς πατρός τοῦ Δήμου,
 Ποῦ τῆνομα κ' ἢ χόραις του τὸ καύχημά μας εἶναι;

Δῆμος.

Μόν' τῆς πατρίδας ἄξιοι μοῦ φθάνει νὰ σοβῆτε.
 Πατρίδα ὅποιος προτιμῶ, τιμῶ καὶ τοὺς γονεῖς του.
 Καὶ πάλιν ὅποιος προτιμῶ γονεῖς παρὰ πατρίδα,
 Καὶ τοὺς γονεῖς ἐπτιμῶ, καὶ τὴν πατρίδα ἔρίζει.
 Μόν' τῆς πατρίδας τὸ λοιπὸν ἢ ἔξίζετε σὰς θέλω.
 Μνηρέσουνα καὶ Κόλυβα μετὰ τὸ θάνατό μου
 Τὶ ἄλλα θέλω πορ' αἰτῆ τῆ δεξιά καὶ τιμῆ σας;
 Τότε ναί, τοτ' ἀληθινὰ μοῦ φαίνεται, παιδιά μου.

Καὶ ἡ ψυχὴ μου ἄνεσι θὲ νάχη, καὶ τὰ ἴδια μου
 Τὰ κόκκαλό μου χαίρωντας θὲ νὰ πηδοῦν ζόν τάφο.

Δημίδαϊ.

Πολλὰ καλὰ ἔγνωρίσαμε τὸ πνεῦμα σου πατέρα.

Δῆμος.

Καιρὸς λοιπὸν ν' ἀκούσετε καὶ ποιῶ εἶναι τὸ τέλος
 Αὐτῆς τῆς ὁμιλίας μου, καὶ ἡ ὀλοσερινή μου.
 Παραγγελγιά καὶ προσαγή, κοντὰ εἰς συμβουλαῖς μου.
 Ἄνισως καὶ ὁ θάνατος ἐξαφνικῶς μ' ἀρπάξῃ,
 Πρετοῦ νὰ φθάσω νὰ ἰδῶ τῆς τύχης σας τὸ τέλος,
 Ὁρκίζω τὸν καθένα σας σὲ τοῦτα τ' ἄρματα μου,
 Στους ἴδρους καὶ εἰς τὰ εἴσανα, ποῦ τράβιξα ὡς τώρα
 Γὰρ τὴν Πατρίδα, καὶ γὰρ σᾶς! ν' ἀνοίξετε τὰ μάτια,
 Μὴν τύχη καὶ ἀσόχασα πρὸσέτε μονάχοι.
 Τῆ λευθεριά σας ποῦ αὐτὰ σῶς εἴσαξαν ὡς τώρα.
 Ἀλλὰ ν' ἀποφασίσετε καὶ οἱ τρεῖς μὲ μία γνώμη,
 Σὰν παληκάρια, καὶ ἄξια παδῖὰ τοῦ Γεροδήμου,
 Ἕλληνες ν' ἀποθάνετε, ἢ Ἕλληνες νὰ ζῆτε.
 Εἶδὲ καὶ δὲ φυλάξετε τῆ συμβουλή μου τούτη,
 Καὶ ἄλλ' ἐντ' ἄλλα κάμετε μετὰ τὸ θάνατό μου,
 Καταραμένοι καὶ οἱ τρεῖς! ἀπόκληροι, καὶ ξένοι
 Ἀπ' τὴν κληρονομία μου, καὶ ἀπ' τὴ γεννεά μου!
 Βρισαῖς καὶ ἀναθέματα ν' ἐκοῦτε ὅσα ζῆτε,
 Καὶ αὐτὰ τὰ ἴδια ἄρματα νὰ ἦν ὁ θάνατός σας!
 Ναί, μὰ τῆ γῆ, ποῦ θὰ δεχθῆ τὸ μαῦρο τὸ κορμί μου!
 Ἀπὸ τὸν Ἄδη θὲ νὰ ἔγω, ζόν τάφο μου θὰ τρέξω,
 Καὶ ἀπὸ τὸν τάφο σύσσωμος θὰ σηκωθῶ ἀράπης,
 Καὶ νύχτα σὰν βρουκόλακας θὰ νάρθ' ὅπου καὶ ἂν εἴσθε,
 Τὰ ἴδια μου τὰ ἄρματα θ' ἀρπάξω εἰς τὸ χέρι,
 Καὶ σὰν κατζίκια καὶ τοὺς τρεῖς θὲ νὰ σᾶς κατασφάξω!
 Ὅλα αὐτὰ τὰ λόγια μου σωσὰ νὰ θυμηθῆτε,
 Καὶ νὰ τὰ καταγράψετε μονάχοι σας τὸ βράδυ,
 Σὰν διαθήκη μου σωσῆ κοντὰ σας γὰρ νὰ μείνουν,
 Μαρτυρημένη τακτικὰ, καὶ πρῶτα πρῶτ' ἀπ' ὅλους
 Μὲ τὴν εἰχὴ καὶ ὑπογραφὴ τοῦ ἑφημέριου μας

Τοῦ ἁγίου Πνευματικοῦ γεροπαπᾶ Λευθέρη,
 Ἐκείνης τῆς ἐνάρετης ψυχῆς ὅπου ἠξεύρει,
 Καθὼς ἀξίζουν, νὰ τιμᾶ Ὁρησκεία καὶ Πατρίδα,
 Δ η μ ῖ δ α ι .

Πατέρα μας, ἠσύχασε καὶ ἄλλα τελειόνουν!
 Παιδιά σου εἴμασθε σωσά, κ' αὐτὸ τὸ ἴδιο αἷμα,
 Που τρέχει μέσ' σαῖς φλέβαις σου, τρέχει καὶ σαῖς δικαῖς μας,
 Μόν' τὴν εὐχή σου θέλομε· καὶ τότε ελέπ' ὁ κόσμος,
 Ἄν' ἤμασθ' ἄξια παιδιά Πατρίδος καὶ Πατρός μας!

Δ ἦ μ ο ς (μὲ πραότητα .)

Χαίρομαι, χαίρομαι παιδιά· ἔχετε τὴν εὐχή μου!
 Καὶ ἄμποτ' ἢ ἐλπίδες μου καλὸ νὰ λόβουν τέλος!

(Τοῦ ἀσπάζονται τὴν χεῖρα, καὶ ἀναχωροῦν .)

Σ Κ Η Ν Η Ε Β Δ Ο Μ Η .

Δ ἦ μ ο ς .

(Βάλλει παραλλήλως κατὰ γῆς τὸ σπαθί, καὶ τὸν τραχῆα
 του· ἐπὶ δὲ κεφαλῆς αὐτῶν, τὸ ἐνδεικτικὸν καὶ τὸ κηρί
 τῆς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἰρκαμοσίας του· ἔπειτα ὑψώσας τὰ
 ὄρματα του εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ κρατῶν ἀριστερὰ τῆς
 μακρᾶν του ράβδον ἐκφωνεῖ μὲ κατάνυξιν.)

Θεέ μου παντοδύναμε! Θεέ δικαιοκρίτη!
 Σὺ μόνος σου τελείωσε τοῦ Δῆμου σου τὴν κρίσι!
 Δῆμος, θεέ, γεννήθηκα, Δῆμος δὲ ν' ἀποθάνω!
 Δὲν θέλω τούρκους νὰ μὲ ποῦν Σαρμῶτη τουρκοδῆμο!
 Ἕλληνας ἐγνωρίθηκα, Ἕλληνας θ' ἀποθάνω!
 Γιατὶ διπρῶσωπο, Θεέ, νὰ μὲ εἰπῆ ὁ κόσμος;
 Νὰ ὁ τραχῆς! νὰ τὸ σπαθί! ἓνα καὶ ἓνα δύο.
 Νὰ τὸ χαρτί! νὰ τὸ κηρί τοῦ ἐθνικοῦ μου ὄρκου!

Ἡ "λευθερία, ἢ θάνατος! ἢ τό"να, ἢ τὸ ἄλλο!
 Τοῦ Δῆμου σου τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ μόνον εἶναι,
 Νὰ τελειώσ' ὁ ὄρκος τοῦ ποῦ ἔκαμε σὰν Δῆμος
 Σαμιώτης "Ελληνας σωσὸς με τοὺς ὁμογενεῖς σου.
 Καὶ ἐπειδὴ, Πατέρα μου, σ' ἔσένα μόν' ἐλπίζω,
 Σ' ἔσένα ποῦ με βάσαξες με θαύματα ὡς, τώρα,
 "Εάν τὰ δάκρυα ἐνὸς ἁμαρτωλοῦ σου δούλου,
 Ποῦ ἔβγαίνουν ἀπ' τὰ σπλάχνα τοῦ τὰ καταφλογισμένε
 "Απ' τὴν ἁγία τὴ φωτιὰ Ὁρησκείας, καὶ Πατρίδας,
 Καὶ χίλιαις ἐθυσίαζε γι' αὐτὰ ζωαῖς ἂν εἶχε.
 "Αν λέγω τέτοια δάκρυα κινοῦν τὸ ἔλεός σου,
 Παρακαλῶ σε, Κύριε, μὴ μοῦ καταφρονέσης
 Τὴν ταπεινὴ μου δέησι, κι' αὐτὰ τὰ δάκρυά μου.
 Ἀλλὰ μιὰν ὥρ' ἀρχήτερα κάμε νὰ τελειώσουν
 Τὰ βάσανα ὅπου τραβῶ τοὺς δέκα τώρα χρόνους,
 "Ἡ εἰς τὴ γῆ ὅπου πατῶ, ἢ κάτω εἰς τὸν Ἄδη!

Τέλος τῆς δευτέρας Πράξεως!

~~~~~

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΡΙΤΗ

~~~~*~*~*~~~~

(Τὸ Θέατρον παρασαίνει κατ' ὀλίγον τὸν δρόμον, τὸν ἀπὸ τῆς κοιλάδος τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς μέχρι τῆς Κωμοπόλεως, Ν. Καρλοβάσου.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

Χαρίδημος, Μενέδημος, καὶ Χαρίτυχος (καταβαίνοντες πεζοί.)

Χαρίδημος.

ΜΕ' πόσην λύπην, Θεέ μ', ἀφῆκα
 εἰς τὰς ἀγκάλας σεπτῆς Κοιλάδος
 Μέσα δ' ἄ βάθη τοῦ Δάσους 'κείνου
 Τὸν μικρομέγαν τῆς Σάμου ἄνδρα!
 Ἰγνωρίζεις, φίλε, Μενέδημέ μου,
 Τὸν Γεροδήμον τοῦ Γεροδάθη;

Μενέδημος.

Πῶς ἐξετάξεις περὶ ἐκείνου;
 Ὁ Γεροδήμος εἶν' σύντεκνός μου.
 Τοῦ ἔχω, φίλε μου, βαπτισμένου
 Τὸν Νικολάκην μικρὸν υἱὸν του.

Χαρίδημος.

Τί πατριώτης ἐπ' ἀληθείας!
 Τί μέγας ἄνθρωπος κεκρυμμένος!

Κρίμα εἶν' βέβαια νὰ σερῶνται
 Πόλεις, καὶ Χώραι τοιούτους ἄνδρας,
 Καὶ νὰ τοὺς τρώγουν βουναὶ, καὶ λόγγοι·
 Ὅποταν τύχωμεν εὐκαιρίαν,
 Ἐνθύμησέ με νὰ σ' ἀναφέρω
 Τὸ πῶς συνέβη ν' ἀνταμωθῶμεν
 Κατ' εὐτυχίαν ἐντὸς τοῦ δάσους,
 Καὶ μὲ τ' ἀπλοῦν του καὶ ῥέον ὕφους
 Ὅποίας μ' ἔκαμεν ἑξαίρετους
 Περὶ πατρίδος παρατηρήσεις·
 Ὡσε νὰ φρίξῃς, Μενέδημέ μου
 Τὸ πνεῦμα ἡκείνου, καὶ τὴν καρδίαν·
 Ὁ Διογένης ἂν ἔζητοῖσε
 Μὲ τὸ φανάρι του τὴν ἡμέραν
 Γενναῖον ἄνθρωπον δίχως δόλον,
 Ἄς ἔβγῃ τώρα ἀπὸ τὸν Ἀἶθρον,
 Καὶ νύκτ', ἂν θέλῃ, ἐκεῖ ἄς πάγῃ
 Νὰ τὸν γνωρίσῃ χωρὶς φανάρι.

Μενέδημος·

Καλὰ γνωρίζω τὸν Γεροδῆμον·
 Καὶ πρὶν μὲ εἶπῃς τὰ περὶ τούτου
 Δύναμαι ἴσως νὰ συμπεράνω
 Τὰς Δημικάς του τὰς ὁμιλίαις,
 Καὶ πόσον ἔπρεπε νὰ σ' ἀρέσουν·

Χαρίδημος

Σὲ βεβαιώνω, Μενέδημέ μου·
 Δὲν εἶδ' ἀκόμη εἰς τὴν ζωὴν μου
 Δεύτερον ἄνθρωπον ὁμοῖόν του·
 Μόνη τῷ ἔντι γεννᾶ ἡ φύσις
 Μεγάλους ἄνδρας καὶ ὄχ' ἡ τέχνη·
 Αὕτη δὲν δύναται, παρὰ μόνον
 Ν' ἀνακαλύπτῃ καὶ νὰ μορφώσῃ
 Ἐπὶ τὸ κρεῖττον τὰς ἀρετὰς των,
 Καὶ τὰς δυνάμεις των τὰς ἐξόχους·

(Ὁ Μενέδημος προπορεύεται, καὶ γίνεται ὀφανεὺς εἰς τὸ
Θέατρον.)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Χαρίτυχος, καὶ Χαρίδημος.

Χαρίτυχος.

Σ' αὐτὴν τὴν εἰκαιρίαν, Χαρίδημε καλέ,
 Ἐὰ εἰ ἐπενθυμίσω καὶ πάλιν γρωςῶ
 Ἐκεῖν' ὅ, που πολλάκις, ὡς φίλος σου πιστός
 Σὲ εἶπα κατ' ἰδίαν. Δὲν πρέπ', ἀγαπυτέ,
 Ἄλλ' οὔτε σὲ συμφέρει τὸ τόσον ἀφελές,
 Ἀνακαλυμμένον, καὶ τόσον σαβερὸν,
 Καὶ ἀκαμπτόν σου ἦθος, εἰς τὰ πολιτικά.
 Διότ' ἢ ἀνθρωπότης ἐπλάσθη φυσικά
 Τρεπτή, καὶ ὡς τσιαύτη ἐπάναγκες νὰ ζῆ.

Χαρίδημος.

Φάσκεῖς, καὶ ἀντ' φάσκεῖς, καθὼς παρατηρῶ,
 Τοὺς φυσικοὺς συγγέων μὲ ἠθικοὺς δεσμούς.
 Ὁ πατριώτης, φίλε, δισόλου ἠθικός,
 Δὲν ἔμπαρεῖ ἀλλέως, παρ' ἠθικῶς νὰ ζῆ.
 Λοιπὸν καὶ τὸ νὰ γράφη, καθὼς καὶ νὰ λαλῆ
 Ὅποίας ἔχ' ἰδέας περὶ πολιτικῶν,
 Ὑπαύθυνος δὲν εἶναι ποτέ ὡς πρὸς αὐτά.
 Ἄρκει νὰ ἔχη τοῦτο κανόνα γενικόν,
 Ποτὲ νὰ μὴ προτρέχη εἰς γλῶσσ' ἀπὸ τὸν νοῦν.
 Καὶ ἢ κατὰ Θρησκείας λαλεῖ τῆς Ἱερᾶς,
 ἢ τῶν κοινοσεβάσεων ἀργῶν τῆς Ἠθικῆς,
 ἢ λέγει κατ' ἀτόμων ὕβρεις προσωπικάς.
 Τσιοῦτον εἶν τὸ εἶδος τοῦ ἐλευθέρως ζῆν.
 Ἄν ἢ ἐλευθερία δὲν εἶναι ἱερὰ.

Εἰς μόνους τοὺς πλουσίους, καὶ δυνατοὺς τῆς γῆς,
Καὶ ἂν τῶντι ᾗναι ἀσέβεια φρικτῆ,
Νὰ ἐλέπῳσι τοὺς ἄλλους, ὡς ὄργανα τυφλά
Τυφλῶς ὑπηρετοῦντα τὴν θέλησιν αὐτῶν.

Χαρίτυχος.

Τὰ μὲν αἰσθήματά σου ὀρθά, καὶ ὑγιῆ·
Ἄλλ' εἶν' ἐξεναντίας πολὺ ἐγγικτικὰ
Εἰς τὴν διπλωματίαν τὴν τόσον ἱεράν.

Χαρίδημος.

Φθάνει νὰ μὴν ἐγγίζουσι τὸν λόγον τὸν ὀρθόν.
Ἄν ἔχουν τοὺς βαθμούς των τὰ θεῖα κ' ἱερά,
Τὶ ἄλλο πλέον θεῖον, ἢ πλέον ἱερόν
Ἄπ' τὸν ὀρθόν τὸν λόγον, τὸν ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ
Πηγάζοντ' ἀπ' ἐκείνην τῶν ὄντων τὴν ἀρχήν;
Καὶ ἔπειτ' ἂν δὲν λέγω, οὐδ' ἄλλο τι φρονεῖ,
Παρ' ὅτι πᾶς πολίτης φρονεῖ, κ' ἐπιθυμεῖ,
Τάχα πρὸς τί μὲ θέλεις ἀλαλον καὶ κωφόν;

Ὁ σοφίλικος ὁ φροσὸς τοῦ δούλου ἀεὶ φροσῆ!

Στὰ σῆθη ἐλευθέρων δὲν ἔχ' ἐπιρροήν·
Κακία εἶν' ἐπίσης, ἀκαίρως νὰ λαλήῃ,
Καθὼς καὶ τὸ ἀκαίρως νὰ σιωπαίνῃ τις·
Τὸ δὲ νὰ ὑποκρύπτῃ τὰς περὶ τῶν κοινῶν
Ἰδέας του, ἢ ἄλλος νὰ πάσχη προπετῶς
Νὰ τὸν καταφοβίσῃ, ὥστε νὰ φιμωθῆ,
Τὸ μὲν εἶν' ἠθος δούλου, τὸ δὲ δεσποτικόν.

Χαρίτυχος.

Ἀληθινά! πλὴν ἔργον φρονήσεως θωρῶ,
Τὸ ὅπου δὲν μᾶς φθάνει σοιστὴ ἢ λεοντὴ
Νὰ ράπτωμεν πλησίον καὶ τὴν Ἀλωπεκὴν·
Μεμπτόν δὲν εἶναι, φίλε, νὰ συμμορφοῦται τις
Μὲ τὰς ἐξ ἀπροόπτου καιροῦ μεταβολάς.
Τὸ κρύος, καὶ ἡ ζέση ἀνάλογα ζητοῦν
Φρέματα, καὶ τόπον, καὶ ἰκίταν ὁμοῦ.
Αἴ! πόσας ἔχ' ὡς κώρα ἐτόίμους ἀλλοτρίους
Θυμῶντος, πατρῷος; καὶ γένους ἐταπύτου!

Καὶ πόσον ἡ τοιαύτη πολύτροπος ζωὴ
 Πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν συντείνει ἀληθῶς
 Ἐκείνων ὅσ' ἠξέυρουν πανευτυχῶς νὰ ζοῦν
 Τὴν γῆν φρονοῦντες μόνην μητέρα γενικὴν,
 Μακρὰν ἀπὸ προλείψεις τοῦ πατριωτισμοῦ!

Χαρίδημος.

Ἄλλὰ ποῦ μένει τότε τὸ θεῖον λογικόν;
 Ποῦ χαρακτήρ πατρίδος, ἔθνους, καὶ θρησκισμοῦ;
 Δὲν ἠμπορεῖς, νομίζω, νὰ μὲ τὸ ἀρνηθῆς,
 Ὁ ἄνθρωπος ὅτ' εἶναι ὡς κέντρον κυκλικόν.
 Μὲ κύκλους διαφόρους μεγάλους καὶ μικροῦς.
 Περὶ τὸν ἑαυτὸν του, ἐκ τῶν ὁπίων τρεῖς
 Οἱ πλησιέστεροί του τὰ προκαταρκτικὰ
 Ἐμπεριέχουν χρέη, πρὸς τὴν πατρίδ' αὐτοῦ,
 Τὸ ἔθνος, τὴν θρησκείαν καὶ ὅσας βαθμηδὸν
 Ἐκ τῶν πλησιέστερων δὲν τρέχει λογικῶς
 Τοὺς παραλλήλους κύκλους ἰδίων του χρεῶν
 Μέχρι τοῦ τελευταίου, ἀλλ' ἀπολύτως ζῆ,
 Ὁμοιάζει μὲ θηρίον πλανήρη ζῶν ζωήν.
 Ἐδῶ δὲν εἶναι λόγος περὶ ἀπλῆς ζωῆς,
 Ὅποια εἰς τὰ κτήνη ἀρμόζει φυσικὰ.
 Ἀλλὰ περὶ ἐκείνης, ὅποια ἠθικῶς
 Ἀνήκει σοῦ ἀνθρώπου τὴν λογικὴν ψυχὴν.

Χαρίτυχος.

Ὅρθὰ λαλεῖς τῶνόντι, καὶ φιλοσοφικὰ.
 Δὲν ἦλθε πλὴν ἀκόμη ἐκεῖνος ὁ καιρὸς,
 Ὃτε ἡ ἀνθρωπότης θεὸν νὰ συμμορφωθῆ
 Κατὰ τὰς αἰωνίους ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς.
 Καὶ ὅσας ἔχει φρένας, ἀνάγκη τὸν καιρὸν
 Νὰ παίζη ἕως τότε, καὶ ὅπως ἠμπορεῖ
 Τὸ σάδιον νὰ τρέχη ζωῆς παντοειδοῦς.

Χαρίδημος.

Ἐπέραις ὅμως μάθε κ' ἐκεῖνος ὁ καιρὸς.
 Ὅποια εἰς πρὸς δούλους ἐσύμφερε πολὺ,
 Καὶ ἦσαν ἀναγκαῖον νὰ ζῶσιν οὕτω πῶς.

Εἰς κοινωνίαν ἤδη, ὅπου οἱ κοινωνοὶ
 Καὶ νομοθέται εἶναι, καὶ νομοτελεσταί,
 Προῦ βλέπεις τὴν ἀνάγκην, ἢ τὸ συμφέρον παῦ
 Τῆς ἐπαράτου 'κείνης δουλοπρεποῦς ζωῆς;

Χαρίτυχος.

Στὰ περιστατικά σου· σὴν θέσιν σου αὐτήν·
 Στὸ φέρον; τὸ ὁποῖον σὲ φέρει οὕτω πῶς
 Νὰ ζήσης ἐξ ἀνάγκης· ἢ τάχα ἀγνοεῖς
 ('Εὰν τὰ πάντα θέλης νὰ κρίνης ἠθικῶς)
 Ὅτι καὶ ἡ ἀλήθεια, ἢ τόσον ἱερά
 Σ' ἀνάγκας περιπίπτει ἐνίοτε φρικτὰς,
 Καὶ εἶναι βίασμένη, καὶ θέλουσα καὶ μὴ,
 Διὰ τὸν τελικόν της σωτήριον σκοπὸν,
 Μὲ πρόσχημα τοῦ ψεύδους εἰς μέσον νὰ φανῇ,
 Χωρὶς νὰ ἦναι τοῦτο παντάπασι μεμπτόν,
 Οὐδὲ παρὰ ἀνθρώποις, οὐδὲ παρὰ Θεῶ;

Χαρίδημος.

ὦ! πόσον εἶν' γελοῖος ὁ τρόπος σου αὐτός,
 Δι' οὗ ματταίως πᾶσχεις νὰ ὀπισθοδηγῆς
 Ὑπὲρ τὸ φῶς ἡλίου τοὺς βλέποντας καλῶς,
 Εἰς τὰ ὁποῖα μόλις διέφυγαν δεσμὰ
 Διῶνος Λαβυρίνθου Δαιδάλων μιμηταί,
 Καὶ βλέμμα των καὶ βῆμα ἐκτείνοντες ἔμπρός,
 Εἰς τὰ ὀπίσω πλέον δὲν ὀπισθοποδοῦν.

Χαρίτυχος.

Ἐνύπνια ἐξύπνου φαντάζεσαι θωρῶ,
 Καὶ τὰς θεβαίας φεύγεις μ' ἐλπίδας σου κενάς.

Χαρίδημος.

Ἐλπίδας σπριγμένας εἰς λόγον τὸν ὀρθόν
 Κενὰς ὀνοματίζεις, τὰς τόσον ἱεράς;
 Ἐἰ ἄλλο πλὴν ὅ,τ' ἔχω ἐλπίζω, καὶ ζητῶ
 Κατὰ τὰ δίκαιά μου νὰ ἐξασφαλισθῇ,
 Καὶ ὅ,τι μ' ἀφρέθη νὰ μὲ ἐπιστραφῇ;
 Ἄραγε διὰ ταῦτα νὰ καταδικασθῶ
 Μὲ πρέπει;

Χαρίτσχος.

Ἀντιβαίνων σοῖς ἰψηλοῦς σκοποῖς,
 Τῶν δυνατῶν τοῦ Κόσμου, θέλαια τί ζητεῖς,
 Παρά τὴν τιμωρίαν ἐγκλήματος φρικτοῦ;

Χαρίδημος.

Τὴν σκᾶφην σκᾶφην λέγων, τὰ δίκαια ζητῶν,
 Πισὸς εἰς τὴν πατρίδα, σὸ ἔθνος μου πισὸς,
 Καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν μου, ἂν πρέπει κατὰ σέ,
 Καθὸ ἐγκληματίας νὰ καταδικασθῶ,
 Κ' ἐγὼ τὸ ὑποφέρω, τί τάχα μ' ἀπειλεῖς;
 Καὶ τί πρὸς σέ (ἂν οὕτως ἢ ζήσω, ἢ χαθῶ)
 Ἐμποροῦν παρικοῦντα, κ' ἠξεύροντα καλῶς
 Ὅποιαν νὰ διδάξης καὶ ἄλλους προσπαθεῖς
 Τέχνην τοῦ συμμορφοῦσθαι, καὶ πολυτρόπως ζῆν;

Χαρίτυχος.

Δὲν θέλεις νὰ βαθύνῃς, καθὼς παρατηρῶ,
 Στῶν λόγων μου τὸ πνεῦμα, καὶ τοὺς παρεξηγεῖς
 Μὲ ἄκραν σου ζημίαν, καὶ λύπην γενικὴν
 Τῶν ἄσ' ἰσέα, τῶς Σάμου φρονῶν, εὐνοϊκῶς.
 Τί τάχα ὠφελήθης, Χαρίδημε, νὰ ζῆς!
 Ἀπ' τῆς ἀνυποκρίτου ζωῆς σου τὰς ἀρχάς;
 Δὲν σ' ἔγιναν αἰτία τόσων δυσυχιῶν,
 Κι' ἀκόμη ἔως τώρα δὲν εἶσαι δυσυχής,
 Καταφρονῶν τὰ μέσα νὰ ζήσῃς εὐτυχῶς
 Προετοιμάζων ὅμα καὶ μέλλον εὐτυχές;

Χαρίδημος.

Ἄν δυσυχῶ τιμίως, ἄς ᾔμαι δυσυχής!
 Ἄλλ' ἂν πατρίδα ἔχω, πῶς εἶμαι δυσυχής;
 Ἄς ζήσῃ ἢ πατρίσ μου, καθὼς ἐπιθυμῶ,
 Κι' ἄς ᾔμαι, ὅπως εἶμαι, πτωχὸς καὶ ἐνδεής;
 Ἐὰν ὁ πατριώτης ζῶν καταφρονῇ
 Ὑπὲρ ἐλευθερίας πατρίδος ἱερῆς
 Ὅποιαν δι' ἐκείνην δυσυχιῶν πληθύν
 Δὲν ἔθελ' ὑπομείνει γενναίως, καὶ πισῶς;
 Καὶ ποῖαν ἔχει χρεῖαν νὰ ζῇ, ὡς σὺ φρονεῖς

Μονόμορφος πολίτης ὑπὸ μορφᾶς πολλᾶς ;
 "Ἡ , ἂν οἱ πατριῶται , καλὸν ὑποτεθῆ
 Νὰ ζῶσιν ἀναλόγως τῶν περιστατικῶν ,
 Κι' ἀφρόντιδες εἰς ὅλα νὰ ἦναι , κατὰ σέ ,
 Δία Θεοῦ ἀγάπην δὲν μὲ πληροφορεῖς
 Τὸ πότε , πῶς , καὶ πόθεν θὰ ἐπιταχυνθῆ
 Ὅ περι οὐ μαντεύεις πανευτυχῆς καιρὸς ,
 "Ἄν ὄχι ἀπὸ ἀνδρας γενναίους ζηλωτὰς
 Πρὸ πάντων τῆς ἰδίας πατρίδος ὁ καθείς ,
 Οἵτινες συγκεντρόνοι δυνάμεις ἠθικὰς
 Καὶ φυσικὰς τῶν ἅμα καθ' ὅλων τῶν δεινῶν ;

Χ α ρ ί τ υ χ ο ς .

Ἐξεναντίας ὅμως κ' ἐγὼ σὲ ἐρωτῶ .
 Πῶς ἠμπορεῖ πασένας νὰ ζῆ , ὡς σὺ φρονεῖς ,
 Μ' ἀνένδοτον καρδίαν εἰς ὅλα τὰ δεινὰ ,
 Σκληρῶς ἀντιπαλαίων αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ ;

Χ α ρ ί δ η μ α ς .

Τοῦ πατριώτου , φίλε , ψυχὴ ἢ σταθερὰ
 Τὸ πῶς αὐτὸ γνωρίζει καὶ δίχως διδαχὴν .
 Τὸν δὲ τοιοῦτον ἀνδρα , ὅσακις ἠθικῶς
 Θελήσης νὰ ἔξετάσης , εὐρίσκεις τὸν αὐτὸν
 Εἰς πάντα χρόνον , τόπον , καὶ τρόπον τῆς ζωῆς .
 Δὲν τὸν συσέλλουν εἰς ποινὰί , ἢ ἀπειλαί .
 Δὲν τὸν περιορίζουν κίνδυνοι διωγμῶν .
 Δὲν τὸν καταδαμάζουν πτωχείας κεραυνοί .
 Τὰ πλούτη , καὶ ἡ δόξα δὲν τὸν μεταμορφοῦν .
 Αἰῶνια δοξάζων , ἀθάνατα φρονῶν ,
 Τὰ πάντα θυσιάζει γενναίως δι' αὐτά .
 Χάνονται μ' ἓνα λόγον ἐμπρὸς του ὡς καπνός ,
 Καὶ τήχης γοητεῖται , καὶ τέχνης μηχαναί .
 Αὐτὸς δὲ κατὰ πάντων ἀντέχει σοβαρῶς ,
 Ἄκτινας πανταχόθεν ἐκπέμπων ζωηρὰς ,
 Ὡς ἥλιος φωτίζων πατρίδα του σεπτῆν ,
 "Ἄν ζῆ καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ πέρατα τῆς γῆς .
 Οἱ ζοφεροὶ χειμῶνες ματαίως προσπαθεῖν

Νᾶ τοῦ σκοτινιάσου τ' ἀκτινοβόλον φῶς·
 Ἄκτινες του ὡς βέλη τὰ νέφαλα τρυποῦν,
 Καὶ γῆ πατρίδος ἔχει τὸ φῶς παντοτείνον·
 Ψυχὴ τοῦ πατριώτου ἀφοῦ συναισθανθῆ
 Τὴν φύσιν τὴν ἰδίαν, ὅποια Ἐριννύς;
 Ὅποιος σκληρῆς Δαίμων θά τοῦ ἀντισταθῆ;

Χαρίτυχος·

Ἄλλ' ὅμως τέλοςπάντων, ὁ πλέον δυσυχής,
 Καὶ ὄθλιος πολίτης τοῦ κόσμου εἶν' αὐτός·
 Καὶ κάλλιόν σου εἶναι, Χαρίδημε πτωχέ,
 Βαθύων εἰς τὸ πνεῦμα μ' ὅποιον σὲ λαλῶ,
 Καὶ σώζων τὴν ζωὴν σου ἀπὸ φανταστικᾶς
 Ἰδέας ὀλεθρίους διόλου τῆς ζωῆς,
 Ἐγκαίρως νὰ φροντίσης, νὰ ἐπιταχύνθοῦν
 Εἰς τὸν λαόν τῆς Σάμου τὰ μόνα δυνατά,
 Παρὰ νὰ ἐπιμένῃ τ' ἀδύνατα φρονῶν.

(Ἐβθασαν τὸν Μενέδημον περιμένοντα αὐτοῖς καθ' ὁδόν.)

~~~~*~~~~*~~~~*~~~~

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Χαρίδημος, Χαρίτυχος, καὶ Μενέδημος·

Μενέδημος·

Ἠξαργήσατε, ὦ φίλοι, καὶ ὁ ἥλιος ἰδεῖ
 ἠλκισιάζει εἰς τὴν δύσιν· νὰ ταχύνωμεν λοιπόν!

Χαρίδημος·

Τὴν πατοῦντες ἐλευθέραν εἶν', νομίζω, τὸ αὐτό,
 ἢ βραδύνομεν ὀλίγον, ἢ ταχύνομεν πολὺ.

(Πρὸς τὸν Χαρίτυχον μετὰ μικρὰν σιωπηλὴν πρόοδον.)

Ἐπὶ τὸ προκείμενόν μας, κύριε, σ' ἀνακαλῶ,
 Καὶ νὰ μ' ἀναλύσης θέλω, ποῖα εἶν' τὰ κατὰ σέ,

Δυνατά νά ἐπιτύχη τῶν Σαμίων ὁ λαός,
 Δίχως νά ὑποτεθῶσιν ὡς δουλείας ἀρχαίων;

Χαρίτυχος.

"Ἐγείς ὅμως φίλε λαός· δέν τά ἔμχθες κελᾶ,
 Καί ἀνάγκη νά τ' ἀκούτης ὅπως ἔχουν ἀληθῶς·
 Μόν' ἡ γῆ αὐτή τῆς Σάμου θε νά ἦναι Τουρκική·
 Οἱ δέ Σάμιοι θε ζῆτε αὐτονόμως εἰς αὐτήν
 Μὲ προνόμια μεγάλα, ἔνδοξα καί θαυμαστά,
 Τὴν Σημαίαν, τὴν Σφραγίδα, ἐπιτόπιον Ἀρχήν,
 Κι' ὅσα ἄλλα κητ.δία σέ ἀνήγειλα προχθές·
 Ἐν χρόνιαιτοῦ φόρον θε πληρόνετε ἀπλοῦν,
 Καί ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Συμμαχικῶν Αὐλῶν
 Παιτελεύθεροι θε ζῆτε τὴν πατρίδα σας αὐτήν·
 Ὡς δ' ἐγὼ πληροφοροῦμαι, ἂν αὐτὰ τελειωθοῦν,
 Θε σαθῆ ἡ Σάμος, φίλε, καί λαμπρά καί ἰσχυρά·
 Θε γενῆ ἀνδρῶν μεγάλων ὀρμητήριον κλεινόν
 Ἀπ' Ἀσίαν καί Εὐρώπην, καί σχεδόν ἀπὸ παντοῦ·
 Τὸ ἐμπόριον θε ἀνοίξη, καί οἱ Σάμιοι κοινῶς
 Θε πλουτήσετε ἀπ' ὅλα, καί θε ζήσετε ζωὴν
 Εἰρηναίαν, λαμπροτέραν ἀσυγκρίτως τῆς ζωῆς
 Τῶν κητοίκων τῆς Ἑλλάδος κητὰ ἰήτους καί ξηράς·"

Χαρίδημος.

Τὰ προνόμια ὅλα ταῦτα, καί ἀκόμη περισσά
 Νά δοθῶσιν εἰς τὴν Σάμον εἶναι, φίλε, πιθανόν·
 Ἄλλ' εἶπέ με τὸν θεόν σου! ποία εἶν' διαφορά
 Μεταξὺ τῶν προνομίων, καί χρυσολαμποῦς ζυγοῦ;

Χαρίτυχος.

Ἀπατᾶσαι· κ' ἡ αἰτία τῆς ἀπάτης σου αὐτῆς
 Δέν εἶν' ἄλλη, πλὴν διότι δέν παρατηρεῖς ὀρθῶς,
 Τί καί πόσον διαφέρουν τὰ προνόμια αὐτά
 Παρ' ἐκεῖνα τὰ ἀρχαῖα τοῦ ζυγοῦ τῆς ἐποχῆς·

Χαρίδημος.

Δέν εἶν', φίλε μου, κημμία μεταξὺ διαφορά;

Χαρίτυχος.

Θέλω νά με τ' ἀποδείξης!

Χαρίδημος.

"Ακουσέ με τὸ λοιπὸν,
 Διὰ νὰ γνωρίσης τέλος, καὶ νὰ φρίξης ἔννοῶν
 (" Ἄν τὰ πράγματα τῆς Σάμου δὲν γνωρίζης ἀπ' ἀρχῆς)
 Πόσον εἶν' ἀπατημένοι ὅσοι ἔξωθεν φρονεῖν,
 "Ὅτ' ἡ Σάμος ἀπατᾶται εἰς τὰ περὶ ἑαυτῆς.
 Τὸ " Σαμίων Πολιτεία " ἢ Σημαία κ' ἢ Σφραγίς,
 Τίποτ' ἄλλο δὲν ὑπάρχουν, πλὴν σολίδια γρυσᾶ
 Εἰς φθορὰν συντομωτάτην ὑποκείμενα, καθὼς
 Εὐκόλα θὰ τὰ γνωρίσης, ἂν τὰ καλοσκοπεύῃς.
 Ἰ' Ἄνεξαρτητον ἑμοίως λέξις εἶναι μοναπλή.
 Που ἡ ἀνεξαρτησία, ὅταν ᾖ φανερά
 "Ὅλ' ἡ γῆ ἡ πατρικὴ μου εἰς τὸν Πόρταν κρεμασθῆν
 Καὶ τῆς γῆς αὐτῆς δὲν εἶμαι πλὴν ὡς ἐνοικιαστῆς;
 Γῆς ἰδιοκτεῖτου ὄλης πρὸ αἰώνων ἱκανῶν,
 Ἐξαγορασθείσης ἔτι μὲ τὸ αἷμα μου αὐτὸ
 Καὶ ἐκεῖνο τῶν συνάθλων μετ' ἑμοῦ ὁμογενῶν;
 Γῆς ἐκείνης τελοσπάντων, τῆς ὁποίας εἰς τὸ πᾶν
 Κύριος ἀνεκηρύχθη ὅς τις ἔδη πρὸ μικροῦ
 "Σιωπῆ νὰ μὴν ἀφήσῃ ζῶσαν ἐν αὐτῇ ψυχὴν;
 Τὸ Ἀυτόνομον ἡ Σάμος, ὅτι εἶχε καὶ προτοῦ
 Δὲν τολμᾷ εὐδ' ὁ Σουλτάνος θέβαια νὰ τ' ἀρνηθῆ.
 Περὶ τῆς ἐπιτοπίου τῆς Ἀρχῆς ἂν ἀπορῆς,
 Πήγαιν' εἰς Βαβὺ καὶ Χώραν νὰ ἰδῆς ἐκσατικὸς
 Λύπης θέαμα ταῖς οἴκους καὶ ἐγγόνους Ἀρχηγῶν
 Ἐντοπίων, καὶ νὰ μάθῃς πότε, πῶς, καὶ διατὶ
 Ἀφρέθ' ἀπ' τὸν Σουλτάνον καὶ ἐκεῖνο τελικῶς
 Τὸ προνόμιον τῆς Σάμου τ' Ἀυτοδιοικητικόν.
 Τὸ λοιπὰ ἐπουσιώδη παλαιὰ καὶ νεαρά
 "εἰς ταιαῦτα δὲν εἶν' χρεῖα καὶ νὰ τ' ἀναφέρῃ τις.
 "Ἴδε τὰ προνόμιά μου ἐν πρὸς ἐν ψηλαφητᾶ,
 Τὰ ὅποια θ' ἀγοράζω μὲ τοὺς φόρους ὡς τὸ πρῖν.
 "Ἐχεις ἄλλας ἀποδείξεις τελευταῖον, ἂν ποσῶς
 Διοφέρῃ ἡ παροῦσα ἐλευθέρᾳ, κατὰ σέ,
 Καὶ λαμπρὰ Σαμίων τύχη, ἀπ' ἐκείνην τοῦ ζυγοῦ.

Κι' ὡς πρὸς τὰς ἐνδεχομένας συνεπείας τρομερᾶς
χειροτέρα καὶ ἐκείνης ἂν δὲν ἔχη ν' ἀποβῆ;

Χαρίτυχος.

"Ὅταν ὅμως προσασίαν Δυνατῶν τῆς γῆς τριῶν
"Ἐχετε, πρὸς τί ἢ τόση τῶν ψυχῶν σας ταραχὴ;

Χαρίδημος.

Προσασίαι κ' ἐγγυήσεις τάχα δὲν τὸ ἐννοεῖς,
"Ὅτι εἶναι κατὰ χάριν πάντοτε προσωρινήν;
Καὶ λοιπὸν ἀφοῦ ἡ χάρις παύσῃ, πόθεν θὰ πιασθῶ;

"Ὅταν κατὰ δυσυχίαν εὐρίθῳ Τουρκοραγιᾶς;

Χαρίτυχος.

"Υποψία σὲ πειράζουν δίχως εἰσίμον ἀργῆν.
"Ἦσουν εἰβᾶια τὸ πρῶτον ἄθλιος Τουρκοραγιᾶς,
Δοῦλος ὄνομα καὶ πράγμα τοῦ Σουλτάνου· τῶρα πλὴν
Δὲν θὰ ἔχῃς παρὰ μόνον τ' ὄνομα ὑποτελής,
Καὶ πραγματικῶς θὰ ἦσαι παντελεῖθερος.

Χαρίδημος.

Ἄλλὰ

Τὸ νὰ κάμω σὺν Σουλτάνον πράξιν τῆς ὑποταγῆς
(Καθὼς σὺ μὲ συμβουλεύεις ἐπιμόνως πρὸ καιροῦ)

"Ὅτι ἐν καιρῷ ἀνάγκης δὲν ἐτόλμησα ποτὲ,

Οὐδ' ἐσάθη ἕως τῶρα τὸ παράδειγμα αὐτὸ

Μ' ἐλευθέραν θέλησίν του "Ἑλλην νὰ ὑποταχθῆ,

Τὶ σημαίνει μ' ἄλλους λόγους πλὴν τὸ ν' ἀρραβωνισθῶ

Προνομιακὴν δουλείαν χείρονα τῆς παλαιᾶς,

Καὶ χαλκοῦν ζυγὸν τεινάξας, μὲ χρυσοῦν νὰ ζυγωθῶ;

Χαρίτυχος (μετὰ μικρὰν σκέψιν)

Πλὴν καὶ τοῦτο τελοσπόντων θὲ νὰ τροπολογηθῆ,

"Ὡς ἔλ' αἱ ὑποψίαί μεχρι τέλους ν' ἀποβοῦν

Ἀνυπόστατοι διόλου δίχως τί πραγματικόν.

Χαρίδημος.

Καὶ ἀπλᾶι ἂν ἦναι λέξεις, θὰ πραγματοποιηθοῦν.

"Ὅφεις συρμέν ἀκούεις; δὲν εἶν' οὐδ' αὐτὸς μακρὰν·

Μεταβάλλεται ἡ φύσις πράγματος ψηλαφητοῦ

"Ὅσον μὲ τροπολογίας τοῦ ἀλλάξῃς τὴν μορφήν;

Τὶ χρειάζονται οἱ λόγοι νὰ δειχθῆ τὸ σκότος φῶς,
 Ἄν τὰ ὄμματα μου ἔχω, καὶ τὸ φῶς εἶν' αἰσθητὸν;

Χαρίτυχος.

Ἔσῳ νὰ συγκατακεύσω εἰς τοὺς λόγους σου αὐτοῖς,
 Ὅτι ἡ Ἀὐτονομία, ὡς τὴν διαζωγραφεῖς,
 Δὲν συμφέρει εἰς τὴν Σόμον· πλὴν πῶς ἄλλως σ' ἐρωτῶ·

ἢ ἔμπορὸν σο' ἐναντίον νὰ προφύλαγῆ αὐτὴ
 Ἐκ τῆν τελείαν πτώσιν εἰς τὸν Τουρκικὸν ζυγόν;

Χαρίδημος.

Περὶ τούτου μὴ σὲ μέλη· μὲ καρδίαν καθαρὰν
 Ὅς τις εἰς Θεὸν ὠρκίθη, καὶ ἐπαύδασ' ἀρκετὰ
 Ἡ ἐνδύξως ν' ἀποθνήσκῃ, ἢ εὐλεύθερος νὰ ζῆ,
 Κι' ὅς τις τὴν ἐπιτορκίαν θεωρεῖ ὡς φανεράν
 Ἐκ τῆς πατρίδος προδοσίαν καὶ ἀσέβειαν φρικτὴν,
 Μ' ἔε, φίλε, τελευταῖον, ὅτι δὲν ἀποτολμᾷ
 Ἐμπροσθεν Θεοῦ κι' ἀνθρώπων ψεύσης νὰ ἀναφανῆ·
 Καὶ ματαίως κοπιᾷ νὰ κλονίσῃ προσπάθειαν
 Ἄργον καθιερωμένης ἀποφύσεως λαοῦ,
 Τὴν ὅποιαν νὰ σαλεύουσιν δὲν ἔμπόρεσάν ποσῶς
 Λεγεῶνές τῶν βαρβάρων μὲ τρεῖς σόλους τρομεραῖς.

Χαρίτυχος.

Εἶπα ὅτ' ἐσοχαζόμεν ὡς συμφέρονσας κοινόν,
 Καὶ τὸ χρέος μου, νομίζω, ἔκαμα ὡς ἀληθῆς
 Τῶν Σαμίων καὶ τῆς Σόμου φίλος ἀγαθὰ φρονῶν·
 Ἐπειδὴ ὅμως οἱ λόγοι σᾶς δυσαρεσοῦν αὐτοῖ,
 Κάμετε, ἀγαπήτοί μου, ὅτι κι' ὅπως σᾶς φανῆ·
 Ἐντοσοῦτω δὲ συγνώμην σᾶς ζητῶ κι' ἀναχωρῶ
 Βιασμένος νὰ κινήσω αὔριον πολλὰ πρῶτ',
 Καὶ πρὸ τοῦ μεσημερίου εἰς Βαβὺ νὰ εὔρεθῶ,
 Λι' ἐμπορικὴν μου χρεῖαν κατεπείγουσαν πολύ·
 ἔχετε λοιπὸν ὑγείαν!

Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος·

Κατερῶδιον καλόν!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος.

(Φθασμένοι ἤδη πλησίον τῆς Κωμοπόλεως Ν. Καρλοβάσου.)

Χαρίδημος.

Ἄριετὰ νομίζω πλέον ἀπεδείχθη τ' ἀληθές
Κ' ἐγνωρίσαμεν πασένας πόσον εἶν' ἐπισφαλῆς
Ἡ Αὐτονομία Σάμου διὰ τῆς ὑποταγῆς.

Μενέδημος.

Ἄριετὰ (καὶ τοῦτο πρόσθε) τὴν ἀλήθειαν αὐτὴν
Καὶ τὰ νήπια τῆς Σάμου τὴν ἐγνωρίσαν κοινῶς.

Χαρίδημος.

Τὶ ἀλλαλαγμοὺς ἀκούω; τί φωνὰς ἐκπληκτικὰς;
(Παρατηρήσας κατὰ τὸ ἑσθρῆιον μέρος τοῦ χειμάρρου πλη-
θος μαθητῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ Σχολείου πετροπολεμου-
των.)

Τὰ παιδιά τοῦ Σχολείου βλέπω πετροπολεμοῦν.
Αἶ, ταλαίπωρα παιδιά! τὸ αὐθόρμητον αὐτό,
Καὶ ἀθῶον σας παιγνίδι δὲν εἶναι χωρὶς σκοπὸν.
Ἄς ὑπάγωμεν ὡς τόσον πλησιέστερα ἐκεῖ
ἀράματος τοῦ περιέργου νὰ γενῶμεν θεαταί.

(Προχωροῦν καὶ γίνονται ἀφανεῖς κατὰ τὸ ἀριστερὸν τῆς
Σκηνῆς μέρος.)

Τέλος τῆς τρίτης Πράξεως.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

~*~*~*~*~

(Τὸ Θέατρον παρασάει τὴν κατόφικτον θέσιν τοῦ Ν. Καρ-
λέάσου μὲ τὸν προκείμενον χείμαρρον.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

Χορὸς Μαθητῶν τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς.

(Συμειχόμενοι εἰς πολεμοσυμβούλιον ἐμβαίνουν εἰς τὴν
Σκηνὴν φωνάζοντες.)

ΑΠΟΦΑΣΙΣ! ἀπόφασις! ἢ θά χαθῶμεν ὅλοι,
ἢ θά κατατροπείσωμεν ἀπόψε τοὺς ἐχθροὺς μας·
Κι' ἄς ᾖναι πολυάριθμοι! κι' ἄς ᾖν' ὀχυρωμένοι!
Εὐστράτιος.

Ἐμόνοια! ἐμόνοια! κι' ἄς ᾖμεθα ὀλίγοι!
Ἄνδρείαν θέλ' ὁ πόλεμος· ὄχι πολυανδρίαν.
Εὐστάθιος.

Τὰ ἄνανδρα! τὰ ἄψυχα! τὰ χαῖνα! τὰ πυγμαῖα!
Τὶ λέγετε, ὦ Ἕλληνες; δὲν εἶναι ἐντροπή μας
Νὰ καυχηθῶν ὡς νικηταὶ Ἑλληνικῶν Λεόντων;
Δεωνίδης.

Τίνων πατέρων εἶμεθα παῖδες ἄς σοχασθῶμεν,
Καὶ τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν γὰρ μᾶς ὑπαγορεύσῃ
Τὸ πῶς νὰ ἐκδικήσωμεν τὴν πατρικὴν τιμὴν μας,
Ἐπὶ τοὺς ἀντιπάλους μας τισάκις ἕβρισθίσαν.

Νικητάς.

Εἰς τῆς ἀπελπισίας μας τὴν σταθερὰν ἐλπίδα.
 Ἡ νίκη παρεκρούθει σὰς θεβαιόνω, φίλοι.
 "Αὐτὴ μὴ βραδύνωμεν λοιπόν! πέτραι, σφενδόκαι, σὴθη",
 Ὀρμὴ ὑπὲρ τοὺς τάρρους των, καὶ κτύπημα γενναῖον!

Δημάρτος.

Μὴν τρέχης τόπου, κύριε! σοχάσου ποῖα θέσις,
 Τὶ πλῆθος, καὶ τί δυνάμεις ἐκείνους ἀσφαλίζει,
 Ὅποια θέτιν ἔχουεν ἡμεῖς, καὶ ἀδυναμίαν,
 Καὶ τὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοήτου τόλμης
 Νῶν βραδύνωμεν γωρὶς τινὰ ἐλπίδα
 Ἐπιτυχίας ἀδελφοῦς, ἢ καὶ ἀποτυχίας
 Ὀλίγον τι ἐπιβλαβοῦς.

Θεμισόκλης.

Δημάρτε, τί εἶπες;
 Κρίμα νὰ ζῆς, τυχλίπωρε, μὲ ἄνδρας γυναικόφρων!
 Αἱ προλαβοῦσαι νίκαι μας δὲν ἔρχονται σὸν νοῦν σου;
 Ἡ ἀπιστεῖς εἰς σεαυτὸν, καὶ εἰς τὸν ποιητὴν σου;

Δημάρτος.

Τὰς ἐνθυμοῦμαι, κύριε, πολλὰ κηλὰ· πλὴν τότε
 Συμβουθούς μας εἶχαμεν ῥαβδούχους, τοξοφόρους
 Νέους πολλοὺς καὶ ἐκλεκτοὺς τριῶν χωρίων ἄλλων.

Ἄρισείδης.

Ἀληθινὰ· πλὴν καὶ μ' αὐτοὺς τοὺς βοηθοὺς μας ὄλους
 Εἶδες ποτὲ ἰσότητα, ἢ καὶ ἀναλογίαν,
 Τῆς ὅλης μας δυνάμεως μ' ἐκείνην τῶν ἐχθρῶν μας;
 Πάντα μὲ τούτους ἀνισοί, ὡς νικηταὶ γενναῖοι.
 Δὲν ἐχειροκρητήθημεν ἀπὸ τοὺς θεατὰς μας;
 Δὲν ἡ ἀδυναμία μας σὲ ἀπελπίζη τόσον,
 Δὲν σ' ἐνθάρρυνε καὶ αὐτὴ ἢ πρὸς θεὸν ἐλπίς μας;
 Δὲν τὴν ὁποῖαν εἶδαμεν τέρατα καὶ σημεῖα,
 Θάρματα τόσον ζωηρὰ δυνάμεως τῆς θείας.
 Σ' ἐκείνους τῶν πατέρων μας τοὺς τρομεροὺς ἀγῶνας;
 Ὁρσούβαυλος (μ' ἐνθουσιώδη καὶ ταχεῖαν προφορὰν).
 Βουλαὶ δειλαίων δὲν χωροῦν σ' αὐτὴ τοῦ Ὁρσούβαυλου!

Βουλαὶ ταχεῖαι καὶ ἀνδρικαὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ πολέμου
 Πρέπει νὰ διακρίνωσιν ἀπ' τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους.
 Δὲν εἶν' ἐδῶ συμβούλιον πολιτικῶν ἡσυχῶν.

"Ὅσας κερδίζει τις σιγμὰς τὴν ὥραν τοῦ πολέμου,
 Βημέατα τόσα τὸν ἐχθρὸν σὴν νίκην προλαμβάνει.
 Τοὺς αὐτάς εἰς τὴν θάλασσαν, τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν μάχην
 Δὲν ἀσφαλίζει ἄλλο τί, ὅσον ἢ γρηγορότης.

Πρὸς τί λοιπὸν βραδύνομεν τὴν ἐξ ἐφόδου μάχην;

Ἀνέβρασε τὸ αἷμα μου! εἶα' ἀποφασισμένος!

Δὲν βλέπω, παρὰ τὴν σιγμὴν ὡς ἀσραπὴν εἰς πλῆθη

Τῶν πολεμίων νὰ χυθῶ μ' αὐτὸ τὸ ρόπαλόν μου,

Καὶ ἀρρισμένος κατ' αὐτῶν νὰ τ' ἀνεμογυρίζω

Κεφαλοχειροπόδαρα καὶ πλάτας κατασπάζων,

Ὡς νὰ χορτάσ' ἐκδίκησιν ἢ ὀπλισμένη χεὶρ μου.

Δὲν μὲ τρομάζ' ὁ θάνατος! ἢ σρέφω νικηφόρος,

"Ἡ πτώμα πίπτω ἔνδοξον ἐν μέσῳ τῶν ἐχθρῶν μου."

"Ὅποιος εἰς τὸ σῆθος τοῦ αἰσθάνεται καρδίαν

Δδούλωτον, ἀτρόμητον, ἀπόψε θα τὸ δείξῃ,

Προκινδυνεύων μετ' ἐμοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας.

Τὶ λέγετε; τί κάμνομεν, ἄνδρες συστρατιῶται;

Χορὸς Μάθητων.

Πάλι βουλοὶ δὲν εἴμεθα! τὸ εἶπαμεν; θὰ γίνῃ!

Ὅρμη ὄρμη πανστρατιᾶ κατὰ τῶν πολεμίων!

Διὰ τὴν σωτηρίαν μας δὲν μένει ἄλλος τρόπος.

Κλεόβουλος.

Τρόποντι· πλὴν τὸ κίνημα χρειάζεται νὰ γείνη
 Μὲ τάξιν καὶ μὲ φρόνησιν, καὶ ἔχει ὅπως τύχη.

"Ἡ τάξις ἢ πολεμικὴ ἀνδρίζει τοὺς ἀνάνδρους,

Κι' ἀδρειοτέρους καθιστᾷ τοὺς ἀληθεῖς ἀνδρείους.

"Ἡ δ' ἀταξία ἔχουσα τὴν τύχην μίνην εἶσιν,

Πολλάκις ἄνδρα πόδισεν ἀνδρῶν γιγάντων πλῆθη.

"ὦ! πόσον εἶν' ἀβέβαιον ἀτάκτου μάχης τέλος,

Καὶ πόσον εἶναι βέβαιον ἐκεῖνο τῆς ἐντάκτου;

"Ὅταν γενναῖος στρατηγὸς καὶ ἔμπειρος καθ' ὅλα

Τὴν διατάξει τακτικῶν καὶ μὲ οικονομίαν!

Κοιᾶντα παραδείγματα μὲ θαυμασμόν καὶ φρίκην
 Τὰς ἱστορίας τῶν ἔθνῶν δὲν βλέπομεν γεμάτας ;
 Λοιπὸν, στρατιῶταί μου, ν' ἀκούσωμεν ἀνάγκη
 Καὶ ὁ καλὸς μας Ἄρχηγός τὸ τί μᾶς συμβουλεύει .

Ἄνδρόνικος ὁ Ἀρχηγός .

Γενναῖοι στρατιῶταί μου ! ἡ συμπλοκὴ τῆς μάχης
 Χωρὶς τὰ στρατηγήματα τίποτε δὲν ἀξίζει .
 Ἡ νίκη εἶν' ἀμειψόρευτος . ἀλλὰ ἡ ἐδική μας
 Ἡ θέσις ἡ κατωφερής ὡς πρὸς τὴν ἄνω θέσιν
 Τῶν πολεμίων μας αὐτῶν φοβοῦμαι μὴ συνταίνῃ
 Πρὸς ὄφελός των , καὶ ἡμεῖς διόλου νικηθῶμεν .
 Τὴν νίκην νὰ κερδίσωμεν ἄλλος δὲν εἶναι τρόπος ,
 Εἴμῃ μὲ μίαν ἐνεδραν ἀπὸ τὸ πάνω μέρος ,
 Ἡτις ἀφοῦ σιγὰ σιγὰ τοὺς πὰρ' ἀπὸ τὴν πλάτην ,
 Νὰ θάλλῃ δυνατὰς φωνὰς , καὶ κάτωθεν συγχρόνως
 Δι' ἑξὶ πισθοφυλακαὶ ὁμοῦ συγκεντρωμέναι ,
 Νὰ ἐφορμήσουν κατ' αὐτῶν μὲ θάρρος καὶ ἀφοβίαν ,
 Καὶ οὕτως εἶμαι βέβαιος κερδίζομεν τὴν νίκην .

Χορὸς Μαθητῶν .

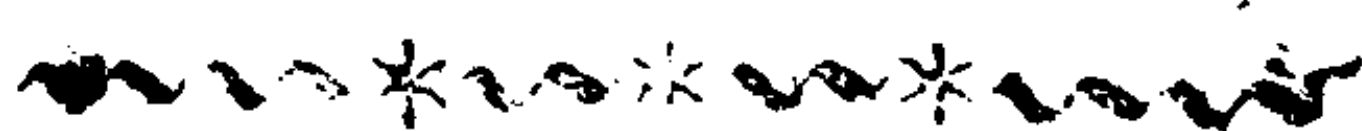
Ἐξαιρετὸν στρατηγήμα ! δόσε τὰς προσαγὰς σου .

Ἄρχηγός .

Ἀνίκητε Νικόλαε , σὺ θὰ τὸ ἐνεργήσης
 Μ' ὅσους ἀξιόους στρατιῶτας ἀπὸ τὰς φυλακάς μας .
 Ἡμεῖς ἐδῶ προσμένομεν ἐπίτηδες . διότι
 Εἴν' ἀτακτοὺ καὶ ἀδοξοὺ νὰ ῥιψοκινδυνεύῃ
 Κινούμενος παράκλιρα ὁ ἱερός ὁ λόχος .
 Ἄλλ' ἄμα ὡς ἀκούσωμεν τὸ σύνθημα « ὁ Δῆμος »
 Προφθάνομεν κατόπιν σας ἐν ὄρα τῆς ἀνάγκης .
 Νὰ σὲ ἴδῃ !

Νικόλαος .

Εὐθύς εὐθύς πηγαίνω , καὶ ἐλπίζω
 Εἰς τοῦ Θεοῦ τὴν δύναμιν , καλὴν ἐπιτυχίαν .
 (ἀναχωρεῖ .)

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Ο' Ἀρχηγός (πρὸς τὸν χορὸν τῶν μαθητῶν.)

Τὶ ἐλέπω ; ποῖοι φαίνονται ἐκεῖ καταντικρῶμας ,
Καὶ ὄλονέν σιμόνευσι , καὶ μᾶς παρατηροῦσι ;
Δέν εἶναι ὁ Χαρίδημος μετὰ τοῦ Μενεδήμου ;
Χορὸς Μαθητῶν .

Ἐκεῖνοι εἶναι μάλισσά · ἐκεῖν' οἱ ἴδιοι εἶναι .

Ο' Ἀρχηγός .

Ἄς ἀναμείνωμεν ἔδῳ ἕως νᾶ πλησιάσουν ,
Διὰ νᾶ παρασηύσωμεν σοῦς πατριώτας τούτους
Μὲ θάρρος , τὶ αἰσθήματα κινεῦσι τὰς ψυχὰς μας ,
Κι' ὅτι δέν νηπιάζομεν .

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Χαρίδημος , καὶ Μενέδημος (πλησιάσαντες τὸν
χορὸν τῶν Μαθητῶν .)

Χαίρετε , φίλοι παῖδες !

Τὶ κάμνετε ; τὶ πάθετε ; τὶ τρέχει μεταξύ σας ;
Πρὸς τὴν ὁ πετροπόλεμος καὶ τὸ συμβούλιόν σας ;
Χορὸς Μαθητῶν .

Ἦ καταχθόνιος ἔροντῆ τῶν τρομερῶν ἀλύσων ,
Ὅσας προκατεσύντριψαν αἱ σιχαράί σας χεῖρες
Στὰς ἀπαλάς μας ἀκοὰς ἀντήχησε μακρόθεν ·
Καὶ ἔκτοτε τὸν πόλεμον κρατοῦμεν ἕως τώρα ,
Διὰ νᾶ ἀποδείξωμεν ἐνώπιον τοῦ Κόσμου ,
Ὅτι δέν ὑποκλίνομεν αὐχένα εἰς ἐσθάρους
Υποσάκεις ἀπ' τὰς χεῖρας σας κατατραυματισθέντας ·
Ποῖα φυγὴ ἀπάνθρωπος ; τὶ χέρι μιαιφόνον
Στοῦς ἐλευθέρους μας λαιμοῦς ζυγὸν δᾶ ἐπιβάλη ,

Χωρίς τὸ πᾶν να κλονισθῆ, νὰ φρίξ᾽ ἡ ἀνθρωπότης
Τὸ τρομερὸν ἀδίκημα;

Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος.

Θαρσεῖτε, φίλοι νέοι,

Καὶ μὴν ταράττεσθε ποσῶς ἀφ' ὅσα περὶ Σάμου
Ἰκούονται ἀβέβαια. Παῖδας τοῦ Πυθαγόρου
Ζυγὸς δὲν διαδέχεται προκατασυντριμμένος.

Χορὸς Μαθητῶν.

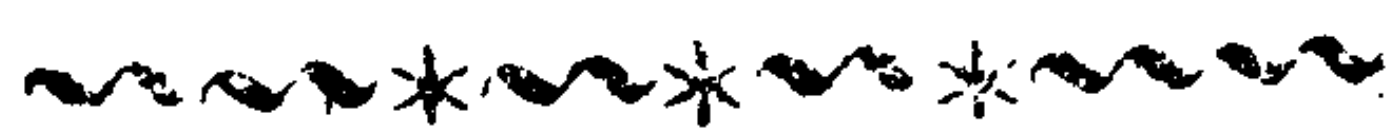
Δοιπὸν εἰς διακηρυχθῆσιν Οἰκουμένην ὄλην.
Ζυγὸν δὲν ἐπιδέχονται τὰ τέκνα Πυθαγόρου
Ἐλευθερίας τρῶφιμα καὶ τῶν Μουσῶν τῶν θεῶν.
Ἐάν δὲν ἐγνωρίσαμεν ἀκόμη τυραννίαν,
Κ' ἐλεύθεροι ἐξήσαμεν καὶ ζῶμεν ἕως τώρα,
Μᾶς πρέπει εἰς τὰ ὕψερα νὰ ὑποζυγοθῶμεν
Πατέρων γόνοι εὐκλεῶν ἐκ θεῶν προπατόρων;
Μὴ σοχασθῆτε, κύριοι, τὸν πετροπόλεμόν μας
Παιδαριῶδες κίνημα καὶ ἄθυρμα γελοῖον.
Δὲν παλεμοῦμεν βέβαια, εἰμὴ αὐτὴν καὶ μόνην
Τὴν ἐπιτηρμένην καθ' ἡμῶν ὄφρ' οὐ τῆς τυραννίας,
"Ὅχι τὴν ἀνθρωπότητα, ὅπου τὴν ἀπαντῶμεν."
Ἄλλ' εἴθε μὴ μᾶς φέρετε σ' ἀνάγκην τέλος πάντων,
"Ὡστε νὰ ἐφαρμύσομεν τὰς ἐπιπλάζουσας μάχας,
Εἰς ἅδρας ὅταν ἔλθωμεν, κατ' ἀληθεῶν τυράνων!
Ἄν' ἔπεσαν μαχόμενοι γιγιάδες νέοι Γάλλοι,
Σχολεῖων ὄντες μαθηταὶ ὑπὲρ ἐλευθερίας,
Ἡμῶς ἀνομιζόμενοι ἀνδρῶν Ἑλλήνων παῖδες
Νὰ ζήσωμεν ἀνδράποδα; . . μὴ γένοιτο Θεέ μας!
Καὶ ποῖα ὄξυα εἰς ἡμᾶς ἐπιθυμητοτέρα,
Παρὰ τὸ ν' ἀποθάνωμεν ἀξίως τῶν προγόνων,
Καὶ μ' ἄκραν εὐχαρίστησιν εἶναι καταβάντες
Ν' ἀγκαλιόσασμεν Σκιᾶς τῶν ελευτέρων Γάλλων,
Ποιάζοντες, διοκόντες ἀπὸ τὰ ἑμμετά μας
Ὅπως ἀπαντήσωμεν σκιᾶς τυραννοφροῶν;
"Ἄ! πλέον δὲν κωμούμεθα τὸν ὕπνον τῆς κοφίας!
Εἶδαμεν ποῖα ἔσάλευσαν ἐκεῖν' οἱ πρόγονοί μας;

Οἴτινες κη' ἂν ἀπέθνησαν ζῶσιν εἰς τὰς ψυχὰς μας.
 Τὶ κλαίεις, ὦ Χαρίδημε, ἀντὶ τῶν μῶν συγχαίρης;
 Χαρίδημος.

Τὸ ἀναμμένον σῆθος μου ἀπὸ τῆς χαρῆς τὴν φλόγα
 Πῶς ἄλλως πλὴν μὲ δόκρυα νὰ καταψύξω πρέπει;
 Εὖγε τῶν αἰσθημάτων σας, νέοι ἑλαστοὶ τῆς Σάμου!
 Ἀρκεῖ νὰ ἐπιμένετε ἀκλόνητοι εἰς ταῦτα,
 Καὶ τοῦ Θεοῦ ἡ πρόνοια ἐλπίζομεν νὰ κόμη
 Ὑπερεγούσας πάντα νοῦν εἰκταίας ἀλλοιοῦσας.

Ὁ Ἄρχηγός (πρὸς τοὺς χορὸν τῶν Μαθητῶν);
 Ζήτησαν ὁ Χαρίδημος καὶ ὁ Μενέδημος!
 (Ὅλος ὁ χορὸς ἀνευφημεῖ, καὶ διὰ νεύματος τοῦ Ἀρχηγοῦ
 ἀναχωρεῖ μὲ τάξιν εἰς τὰ ὄπισθον.)
 Χαρίδημος καὶ Μενέδημος.
 Νὰ ζῆ - νὰ ζῆτε ἀγαθαὶ ἐλπίδες τῆς Πατρίδος!

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Χαρίδημος καὶ Μενέδημος.

Χαρίδημος.

Ἴδου τὸ "Ἄνω ποταμῶν" ἀρχαίας παροιμίας.
 Τὰ νέπια, Μενέδημε, ἂν ἀνδρικοφρονῶσιν,
 Ἀριόζει τὸ ἀνάπαλιν οἱ ἄνδρες νὰ φανῶμεν;
 Μενέδημος.

Μὴ γένοιτο, Χαρίδημε, ποτὲ εἰς τὰς ψυχὰς μας
 Διάφορόν τι φρόνημα νὰ ἐμφιλοχωρήσῃ,
 Παρ' ὅτι ἐνεχάραξε σ' αὐτὰς ὁ Θεῖος ἔρως
 Τῆς παιδιόθεν ποθητῆς σ' ἡμᾶς ἐλευθερίας!
 Χαρίδημος.

Ἀνέλπιστον συνάντημα καὶ δῆμα τοιοῦτον
 Ἐπαύσαντο ἀνέφραστον μεθ' ἑκάστω τῷ σῆθος.

Κι' ὅσον τὸ ἀπὸ μέρους μου δὲν ὑπαφέρω, φίλε,
Ν' ἀναχωρήσω ἀπ' ἐδῶ, προτοῦ νὰ λάβῃ τέλος
Ἐξῆς δὲ δράμα παιδικὸν, εἰς τὸ ὁποῖον βλέπω
Ἐν ἡλικίᾳ ἀσθενεῖ τας ὑψηλὰς ἐκείνας
Καὶ ἐξαιρετοὺς ἀρετὰς Ἑλληνικῶν πνευμάτων.

Μενέδημος.

Κοινὸν ἔχεις τὸ αἶσθημα μὲ τὸν Μενέδημόν σου,
Πηγαίνωμεν λοιπὸν εὐθὺς εἰς ἀντικρὸ μας μέρος
Ὡς θέσιν τὴν κατάλληλον ἐκεῖ πρὸς Θεωρίαν.

(Προχωροῦν καθ' ἣν στιγμὴν ὁ χορὸς τῶν μαθητῶν φαίνεται ἐπανερχόμενος.)

Σ Κ Η Ν Η Π Ε Μ Π Τ Η

Χορὸς Μαθητῶν.

(Περιφερόμενοι κυκλοειδῶς, καὶ ἐξακολουθοῦντες νὰ ψάλλουν ἠρωϊκὰ ἄσματα, προπορευομένου τοῦ Ἀρχηγοῦ, καὶ φωνάζοντος εἰς τὴν ἀρχὴν ἐκάστης στροφῆς τῶν ψαλλομένων.)

Ἐμπρὸς ὦ ἄνδρες!

(Μετ' ὀλίγον φαίνεται δραμαῖος ἐρχόμενος εἰς ἀπεσταλμένος τῶν ὀπισθοφυλακῶν. ὁ δὲ Ἀρχηγὸς σηματοθεῖσας διὰ νεύματος τὸν χορὸν, φωνάζει.)

Σιωπή!

(Ὁ χορὸς σιωπᾷ, καὶ σέκει μὲ προσοχὴν καὶ τάξιν.)

ΣΚΗΝΗ ΕΚΤΗ.

Χορός Μαθητῶν, καὶ Ἀπεσπάλμενος.

Ἀπεσπάλμεος (πρὸς τὸν Ἀρχηγόν.)

Ζήτω ἔλευθερία!

Νικήσαμεν, ὦ Ἀρχηγέ· νικήσαμεν τοὺς Τούρκους!
 Τ' ὀπισθοδρόμημα αὐτὸ, καὶ τὸ κυκλοφερές σας
 Τὸ κίνημα ἐβόησαν ὅτ' εἶναι ἀπὸ φόβου,
 Κ' ἐδόθητε εἰς τὴν φυγὴν, διὰ νὰ φυλαχθῆτε.
 Ὅθεν εἰ βάρβαροι σ' ἤμας ἰρμήσαντες βιαίως,
 Ἀγριωμένοι ἔβασαν ὡς κότω εἰς τὸ ῥεῦμα.
 Τότε ἡ ἑνείρα ἐκεῖ κρυμμένη εἰς τὰ δένδρα,
 Καὶ μέσα εἰς γειτονικὸν ὄμπέλι τοῦ Σχολείου,
 Λίαντος ἐβγαίνει εἰς παρὸν, τοῖς πέρνει ἀπ' τὴν πλάτην,
 Τοὺς εἴλλομεν κατομεσθῆς κ' ἀπὸ τὰ δύο μέρη,
 Τοὺς δίδομεν, τοὺς δίδομεν μὲ πέτρας καὶ σφενδόνας
 Ἔως εἴ ὁμολόγησαν φωνόξαντες τὴν ἕπταν,
 Καὶ ἔλεος ζητήσαντες ἀπὸ τοὺς νικητῶντων.
 Οὕτω λοιπὸν ἐπαύσαμεν νὰ τοὺς κτυπῶμεν πλέον,
 Καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα συμπάθειαν λαβόντες,
 Τὸν δρόμον τοὺς ἀνοίξαμεν κ' ἔφυγον νικημένοι,
 Ἐξ οὗ μᾶς ἀνεκήρυξαν Ἕλληνας ἑλευτέρους.
 Ἴδου δὲ καὶ τὰ Τάγματα ἔρχονται τροπαιοῦχα
 Νὰ συγχαροῦν τὸν Ἀρχηγόν διὰ τὴν νέαν νίκην.

Ἀρχηγός.

Εὖγε σας, εὖγε Ἕλληνες! εὖγε συμπατριῶται,
 Τῆς Σάμου παῖδες ὀξίαι, κ' ἐχθροὶ τῆς τυραννίας!

(Ὁ Ἀπεσπάλμενος ποιῶσας σχῆμα σεβασμῆ πρὸς τὸν Ἀρχηγόν, ἀναχωρεῖ.)

ΣΚΗΝΗ ΕΒΔΟΜΗ :

Χορός Μαθητῶν :

Ο' Ἀρχηγός .

Ἀργίσατε , ὦ Ἕλληνες , καθὼς ἀρμόζει τῶρα
Τὴν νικητήριον ᾠδὴν τῆς προλαβούσης νίκης !

Χορός Μαθητῶν .

(ψάλλουν τὴν ἀκόλουθον ᾠδὴν ἀρμονικῶς .)

Ἡ νίκη μὲ τὰς δάφνας τῆς
Στᾶς θεϊκᾶς ἀγκάλας τῆς
Ἐγνώρισ' ὅτι πρέπει
Στοὺς Ἕλληνας νὰ ῥέπη .

Τὸ γένος τὸ Ἑλληνικόν
Ἀνδρεῖον καὶ ἠρωϊκόν
Ἡ νίκη πρὸ αἰῶνων
Διέκριν' ἔν και μόνον .

Κ' ἡ δόξα του δὲν θά χαθῆ·
Αἰῶνια θ' ὀκολουθῆ
Κατὰ τῶν ἐναντίων
Τῆς τύχης ἐμποδίων .

Ἐπίβλεψον , κλεινὴ Θεά·
Κ' εὐχήθητι χαροποιᾶ
Σαμίαν Νεολαίαν
Στὴν νίκην τῆς τὴν νέαν .

(Ἐφθασαν ἤδη τὰ τροπαιοῦχα Τάγματα καὶ γίνεται σιω-
πὴ διὰ νεύματος τοῦ Ἀρχηγοῦ .)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΟΗ.

(Ὅλοι εἰ χερσὶ κατὰ τάξιν ἰσάμενοι.)
 Οἱ πρῶτοι τῶν τροπαιούχων Ταγματῶν
 (πρὸς τὸν Ἀρχηγόν.)

Ἀγάλλου, χεῖρε, Ἀρχηγέ, διὰ τὴν νέαν νίκην!
 Ζήτω ἡ Σάμος ἡ Πατρίς! Ζήτω ὁ Ἀρχηγός μας!
 (Ὅλοι εἰ χερσὶ ἀνευφημοῦσιν ἐπαναλαμβάνοντες τὴν αὐ-
 τὴν εὐχὴν.)

Ὁ Ἀρχηγός.

Ἰῶμε σας, εἶγε Ἕλληνες! εἶγε συμπατριῶται,
 Τῆς Σόμου παῖδες ἄξιοι, κ' ἐγθροὶ τῆς τυραννίας!
 Ἐτοιμασθε τὸ λοιπὸν, θαλθῆτε κατὰ τάξιν,
 Χορὸν νὰ συγκροτήσωμεν κοινὸν διὰ τὴν νίκην,
 Καὶ νὰ συναγαθώσωμεν τὸν ὕμνον τῶν συνήθη.

(Χορεύουσιν Ἑλληνικῶς, καὶ τραγοῦδουσιν τὸν ἀκόλουθον ὕμνον.)

"Ὅς τραγοῦδήσωμεν μαζῇ,
 Ἐλευθερία μας νὰ ζῆ!
 Πόντα πάντα νὰ νικάμεν,
 Καὶ ἐλεύθεροι νὰ ζῶμεν!

"Ἐπεσαν Τούρκοι καταγῆς,
 Ὡσὰν τοὺς Τράγους τῆς σφαγῆς.
 Τὸ Ἑλληνικὸν μαχαῖρ:
 Ἐφιλάσαν καὶ τὸ χεῖρ.

"Ἕλληνες εἴμεθα σωσοί,
 Καὶ εἰς τὸν ὄρκον μας πισοί:
 Λεοντόρρα τοὺς Γαδάρους
 Δέν τρομάζουσι βαρβάρους.

Πολλὰ καλὰ τὸ μάθαμεν
 Ἄπ' τὰ κακὰ ποῦ πάθαμεν,
 Ὅταν εἰς βουνά, λαγκαθία,
 Ἐρέχαμ' ὡς ἀρνεοπαῖδια,

Πόσον εἶν' ἄπειμον νὰ ζῆ
 Τούρκος καὶ Ἕλληνας μαζ' ἡ.
 Κι' ὅσοι θ' ἔλθουν νὰ συήσουν
 Εἶναι βάρβαροι ἐξίσου.

Πατέρες μας ἀκούσατε,
 Θωρεῖτε μὴν προσκρούσατε
 Στὰ κοινὰ φρονήματά μας
 Καὶ μενάλια δικάά μας.

Ἡμεῖς ζυγὸν δὲν εἶδαμεν,
 Καὶ εἰς ζυγὸν δὲν κλίνομεν.
 Κι' ἂν ποτὲ τὸ αἰσθανθῶμεν,
 Εἰς τὰ ὅπλα θὰ σχθῶμεν.

Πολυπαθεῖς μητέρες μας,
 Θυμίζε τοὺς πατέρας μας
 Τὰ πικρὰ τὰ δάκρυά σας,
 Καὶ τὰ τόσα βάσανά σας.

Ὅταν μ' ἡμᾶς ἐτρέχετε
 Καὶ τὰ βουν' ἀνεβαίνετε.
 Μὴ σὰ μαῦρα γηρατεριά σας
 Δῆτε τὰ χειρότεραί σας.

Ἡμεῖς τὸ βάλλομεν τραβᾶ
 Ἡ' κάθε μιὰ τὴ θὰ τραβᾶ,

Ὅταν διὰ τὴν Πατρίδα
 Λάβωμεν σωστὴν φροντίδα.

Ὁ Ἀρχηγός.

Ἕλληνες! Σῆτε! ὁ χορὸς ἀρκεῖ ἀρκεῖ μας πλέον.
 Ἡγαίνωμεν κ' ἐθάμπωσε! . . .

(διαλύεται ὁ χορὸς, καὶ ἐμβαίνουν εἰς τάξιν ἡ ἀναχώρησις)

Βῆμα ταχὺ μὲ κρότον!
 (ἀναχωροῦν.)

Τέλος τῆς τετάρτης Πράξεως.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

~~~~~*~~~~~*~~~~~*~~~~~

(Τὸ Θέατρον παραφαίνει τὴν αὐτὴν θέσιν τοῦ Ν. Καρλοβά-
σου ἐν ἀρχῇ τῆς νυκτός.)

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ.

Χαρίδημος καὶ Μενέδημος (εἰσερχόμενοι εἰς τὴν
Κωμόπολιν)

Χαρίδημος (θεωρῶν ἐκστατικῶς εἰς τὰ ὀπίσω)

ΤΙ θεάμα, ὦ Οὐρανέ, μὲ διαδέχεται καινόν,
Καὶ παραδόξως μοῦ τραβᾷ εἰς τὰ ὀπίσω τὴν ψυχὴν!

Μενέδημος.

Τι ἔπαθες, ἀγαπητέ; τί βλέπεις; τί παρατηρεῖς;

Χαρίδημος.

"Α! φέρε σέβας! ἡ Πατρίς! ἡ Μήτηρ μας ἡ σεβαστή!

Μενέδημος.

Τι τρέχει ἄρα, ὦ Θεέ; καὶ ποῦ πηγαίνει μὲ τόφως;

Χαρίδημος.

"Ας ἀναμείνωμεν λοιπόν. ἀπέκειτο διὰ ἡμᾶς
Καὶ τούτου τοῦ ἔξαφνικοῦ ν' ἀπογενῶμεν θεαταί!

(Στέκονται παράμερα συνεσαλμένοι, καὶ μ' ἄκρον σέβας.)

~~~~~*~~~~~*~~~~~*~~~~~

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Σάμος, Χαρίδημος και Μενέδημος.

Σάμος. (Εἰς μὲν τὴν δεξιάν της χεῖρα κρατοῦσα φανάρι ἀναμμένον, εἰς δὲ τὴν ἀριστεράν της σέφανον δάφνης, καὶ κοντάρι μακρὸν, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου κρέματα ἐν εἶδει σημαίας ἢ εἰκὸν τοῦ τροπαίου της, συνισαμένη ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν νικῶν της, ὅσα περιγράφει ὁ Χαρίδημος ἐν τῇ προκαταρκτικῇ Μονωδίᾳ τῆς πρώτης Πράξεως)

ὦ ἄθλιά μου τέκνα μητρὸς ἀθλίας!
 Μὲ λύπην μου σᾶς λέγω τὸν Καλησπέραν.
 Χαρίδημος καὶ Μενέδημος
 Τὶ τρέχει, σεβασμία Πατρίς μας Σάμος;
 Τὶς τρέχει; δι' ἀγάπην Θεοῦ Ὑψίστου!
 Σάμος.

Ἦ γὰρ μὲ τρόμον ἔφθασεν εἰς τὸν Κέρκην
 Ἀκόμη πρὸ τῆς δύσεως τοῦ Ἥλιου,
 Καὶ τὴν πικρὰν μὲ ἔφερον ἀγγελίαν
 Τοῦ ὅτι ἡ ταλαίπωρος ἀδελφή μου,
 Ἡ πολυπαθεσάτη ὠραία Κρήτη
 Ματαίως ἠγωνίσθη νὰ ἀποφύγη
 Δυστύχημα ἀνάξιον τῶν εὐχῶν της,
 Καὶ τῶν ἀπεριγράπτων της παθημάτων,
 (Μ' ἀνυπομονησίαν.)

Χαρίδημε, Μενέδημε, τοὺς ὁποίους
 Ὁ Οὐρανὸς ὠδήγησεν ἔμπροσθέν μου,
 Ἐνῶ μὲ τὸ φανάρι ἀπὸ τὸν Κέρκην
 Ἐπίτηδες κατέβην ν' ἀναζητήσω! . . .

Χαρίδημος καὶ Μενέδημος.
 Τὶ θέλεις; τί προσάζεις, φιλτάτη Μήτηρ;
 Τὰ εὐπαθῆ σου τέκνα;

Σάμος.

(Χάρις, Θεέ μου,

καὶ δόξα εἰς τὸ πλῆθος τῶν εἰκτιρμῶν σου!
 καὶ δὲ μέ ἐσέρησες ἀπὸ τέκνα,
 γενναίως εἰς τὰς θλίψεις παρηγοραῖς μου.)
 καὶ γάλα σᾶς δοκίμω τὸ μητρικόν σας,
 καὶ γὰρ ὅπου ἐυζάσετε παιδιόθεν
 τοῦ καταπικραμένου μου τοῦτου στήθους,
 καὶ καταποτισμένου τασάκισ ἤδη
 ἀπὸ τοῦς αἱματώδεις μου τοῦς ἰδρωτάς!
 Ἐφοῦ ἐκεῖ συνέλθουν κατὰ τὴν χώραν
 σου μου πληρεξύσιοι, νὰ σκεφθῶσι
 περὶ τίνος προτάσεως, ἢ ὅποια
 καίριως κατεσπόραξε τὴν ψυχὴν μου
 καὶ ἡ ἀπροσδοκίτης με ἐνηγγέλθη,
 καὶ φθάσετε ταχέως καὶ νὰ εἰπῆτε
 ἐκεῖ πρὸς τοῦς κυρίους Ἀντιπροσώπους
 τοῦς λόγους τῆς μητρὸς σας τοῦς ἀκολαίβους.
 Τριάντα χιλιάδας λαοῦ ὀλέου
 συγκένετε τὴν σήμερον σὸν λαμόν σας,
 ὧ φίλοι Ἀντιπρόσωποι· σχολασθῆτε
 τὸ ἔαρος τῆς εὐθύνης σας πόσον εἶναι,
 καὶ ποία σκέψις ὄριμος ἀπετεῖται.
 Βουλεύθητε ἐραδέως, μὴ μετὰ βίας.
 Ζωῆς, θανάτου προκειται λόγος τέρα·
 δὲν εἶναι περὶ πραγματικὸς ἐφ'ημέρου.
 Ἄκρατος σᾶς ἔλαπει ἡ Ἰσερία,
 τοῦς λόγους καὶ τὰς πράξεις σας σημειοῖσα,
 φρονηθῆτε, σεβάσθητε παρουσίαν
 Κριτοῦ τοῦ ἀδεκάστου τῆς Οἰκουμένης,
 καὶ ἀξίως τοῦ γενναίου σας χαρακτῆρος,
 τῶν ὀρκῶν καὶ τῶν ἔργων σας τῶν προτέρων
 ἐκφθῆτε ἀποφασίσσετε τὸ πρακτέον.

Δαρίδημος, καὶ μενέδημος.

Ἄλλ' ἂν αἱ ἀποφάσεις δὲν λάβουν τόπον.

Ἐπόθεν εἶν' ἡ τύχη μας κρεμαμένη,
Τὶ ποιητέον τότε;

Σάμος.

Καὶ ἐκ δευτέρου

Προσκλαύθητε, ὦ τέκνα, καὶ τοῦ Ἰκίτου
Τὰ δάκρυα προσφέροντες εἰς τοὺς Θρόνους,
Προσθέσετε ἐν τέλει τοὺς λόγους τούτους.

Θυγάτηρ τὰ τοσαῦτα δεινὰ παθοῦσα
Ἐπὲρ μητρός Ἑλλάδος, αἰῶνας τόσους
Ἐπὸ ζυγὸν φρικώδη τυραννουμένης,
Ἀπὸ τὰς μητρικὰς τῆς αὐτὰς ἀγκάλας
Ν' ἀποσπασθῆ ἑσχάτως δὲν ὑποφέρει,
Κι' ἀτίμως τὸν αὐχένα νὰ ὑποκύψῃ
Σ' ἐκεῖνον, ὅς τις ὤμωσε πρὸ ὀλίγου
Κι' αὐτὴν καὶ τοὺς υἱούς τῆς ἐξ ὀλοκλήρου
Ἀπὸ τῆς Γῆς τὸ πρόσωπον ν' ἀφανίσῃ.
Καὶ πῶς νὰ ὑποφέρω, ἂν ἦμαι Σάμος,
Τὸ ὄνειδος ἀνθρώπων, ὅτι τὴν δάρνην
Νὰ ρίψω ἀπ' τὴν χεῖρα μου κατεδέχθην,
Καὶ δούλη τῶν Βαρβάρων νὰ ἐπιζήσω
Ἀρνήτρια μητρός μου τῆς πανσεοῦδος;
Ναί! κάλλιον ὁ τάφος νὰ μὲ σκεπάσῃ,
ἢ ζωντανὴ σὰ ἀγρία θάραθρά σου
Νὰ πέσω εὐχαρίστως, ὦ θεε Κέρκη,
Παρὰ ν' ἀπλώσ' ἐπάνω μου χεῖρ Βαρβάρων
Κατάδαπτος σὰ αἵματα τῶν ἀθῶων,
ἢ κἄν σκιά νὰ ψαύσῃ τῆς τυραννίας
Στολὴν τὴν ἀκηλίδωτον τὴν λευκὴν μου,
Τὸ ἱερὸν ἑραβεῖον τῆς θείας νίκης.

Χαρίδημος καὶ Μενέδημος.

Ἄλλ' ἂν ἐξεναντίας καὶ μ' ὅλα ταῦτα
Ἡ ὀρισθεῖσα τύχη σου δὲν ἀλλάξῃ, . . .

Σάμος.

Ποτὲ δὲν τὸ ἐλπίζω, εἰάν οἱ Θρόνοι
Προσάται τῶν δικαίων νὰ ἦναι πρέπη.

Καὶ ἂν ἡ προσδοκία μου εἴν' δικαία,
 Καθὼς ἐγὼ σοχάζομαι· μ' ὅλα ταῦτα
 Καὶ ἂν τὸ ἐναντίον ὀκολουθήσῃ,
 Μηδὲ εἰς τὴν ἐνάτην μου ἀτυχίαν
 Ποσῶς ἀπελπισθῆτε, ἀγαπηταί μου·
 Ἄλλ' ἔμπροσθεν τοῦ Θρόνου τοῦ Οὐρανοῦ
 Μὲ πίσιν τὰς ἐλπίδας σας ἀναθέντες,
 Εἰπέτε σὴν Ὑψίστιον τότε πλέον,
 Καὶ διαμαρτυρήθητε παρρησία.

Ἐπέρτατε, ἀθάνατε Νόμο Νόμων,
 Ἀδέκασον Κριτήριον Κριτηρίων,
 Τοῦ Κόσμου ἀνεξάρτητε Νομοθέτα,
 Λαῶν καὶ Θρόνων βάσις ἀσφαλεστάτη·
 Σὲ κράζει τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην,
 Καὶ σὲ ἐπικαλεῖται μετὰ δακρύων
 Ἡ Σάμος σὴν ἐσγάτην αὐτῆς ἀνάγκην·
 Διαμαρτυρομένη δ' ἐνώπιόν σου
 Καθ' ὅλα τὰ πασίγνωστα δίκαιά της,
 Δὲν ἔχει τίποτ' ἄλλο παρ' ἐν καὶ μόνον
 Ἄπλοῦν ἐρώτημά της νὰ σ' ἐρωτήσῃ·
 Ὡς δίκαιον τὸ ἐλέπεις; ἢ τοῦναντίον
 Νὰ γέσῃ ἡ θυγάτηρ μὲ τὴν μητέρα
 Μεθ' ἧς συντηκωσίσθῃ, κατὰ τοὺς ὄρκους,
 Καὶ κατ' αὐτὴν τὴν φύσιν ἣτις συνδέει
 Μητέρα μὲ τὰ τέκνα, καὶ ἀμοιβαίως;
 Σὺ μόνη ἀναδέχθητι τέλος πάντων,
 Καὶ δίκασον τὴν δίκην της ἀνεκκλήτως
 Ἐπέρτατον Κριτήριον τῶν ἀνθρώπων.

Χαρίδημος (καθ' ἑαυτόν.) :

ὦ! πόσον τὴν καρδίαν μου ἐρεθίζουν
 Ἀναξιοπαθούσης Πατρίδος λόγοι!

Σάμος.

Κηρύξαντες δὲ ταῦτα ὡς ἀπὸ μέρου
 Μητρὸς δεινοπαθούσης ὑπὲρ τῶν τέκνων
 Ἐκεῖ πρὸς τοὺς κυρίους Ἀντιπροσώπους.

Καὶ τοῦτο ἐποιμένως τὸ τρίπαιόν μου
 Παράδοτε μὲ σέβας εἰς τοὺς ἰδίους,
 Ὡς ἱερὸν ἐνέγγυρον τῆς μητρός των,
 Αἰώνιον μνημεῖον φρικώδους ὄρκου,
 Εἰς τὸν ὅποιον κώνον καὶ χρεωσέεται.
 (Ὁ Χαρίδημος λαμβάνει τὸ τρίπαιον, καὶ τὸ κρατεῖ μὲ
 σέβας.)

Ἐγὼ δὲ ἐκπληρώσασα κατ' εὐγῆν μου
 Ὡς μήτηρ τὰ πρὸς παῖδας καθήκοντά μου,
 Πηγαίνω ἐντοσοῦτώ, ἀγαπητοί μου,
 Καὶ σᾶς ἀφίνω πλέον τὴν Καληνύκτα.
 Χαρίδημος, καὶ Μενέδημος·
 Καλὴ σου νύκτα, μήτηρ φιλτάτη Σάμος·
 Ἡμεῖς δὲ τὰς σεπτὰς σου παραγγελίας
 Ἐγκαίρως τελειόνομεν καὶ οἱ δύο.

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ.

Χαρίδημος καὶ Μενέδημος.

Χαρίδημος.

Τίς πλέον ἀμφιβάλλει, ἐκτός ἂν ᾔναι
 Τυφλός, κωφός, καὶ ἀλαλος γεννημένος
 Περὶ τῆς ἀληθείας, ὅτι ἡ Σάμος
 Στούς ὄρκους τῆς ἐμμένουσα θαρραλαία,
 Ποτὲ δὲν ἐπεθύμησ' οὐδ' ἐφαντάσθη,
 Οὐδ' εὔχεται νὰ λάβῃ ἐν ὄσω ζήση,
 Ἡ ἀνωτέραν τύχην, ἢ κατωτέραν
 Τῆς τύχης τῆς Ἑλλάδος σεπτῆς μητρός της;

Ἢ, τίς ἐκ τῶν γνησίων υἱῶν τῆς Σάμου,
 Ὅσων τὰ σπλάγχνα φλέγει Πατρίδος ἔρωσ,
 Τὸν θάνατόν του μᾶλλον δὲν θά προκρίνη,
 Παρ' ἀρνησιπατρίας ν' ἀκούσῃ φόγον;

Μενέδημος.

Κάνεις δὲν εἶναι θέβαια ἐκ τῶν ὅσοι
 Ως ἀληθῆ σεμνύονται Σάμου τέκνα.

Χαρίδημος.

Λοιπὸν ὅς αἰσγυθῶσιν οἱ συκοφάνται!
 Κι' ὅς μάθουν ἐντοσούτῳ Λαοὶ καὶ Θρόνοι
 Τὰ ἄδοξα φρονήματα τῶν Σαμίων,
 Ἄνίσως τοὺς ἐλάνθαναν ἕως τώρα.
 Κι' εἰ μὲν τὰ εὖρουν δίκαια κατὰ λόγον,
 Ἄς δείξουν τὴν γενναίαν συμπάθειάν των
 Σ' ἀνθρώπους, ἀναξίως, δεινοπαθοῦντας.
 Εἰ δὲ τὸ ἐναντίον, ὅς μὴν ἀργήσουν
 Λαὸν καὶ Νῆσον ἅμα ν' ἀνασατώσουν,
 Κι' ὡς περιττὰ δι' ὅλου σὸν Κόσμον εἴρη
 Ἀπὸ τῆς Γῆς τὸ πρόσωπον ν' ἀφανίσουν.

Τέλος τῆς πέμπτης καὶ τελευταίας
 Πράξεως.

ΩΔΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ.

Τὶ ἀστραπαὶ σὴν Δύσιν καὶ θρονταὶ! τὶ τρομερὰ
 Ἀντιλαλοῦν Ἀσίας τὰ πλευρὰ!
 Καρδία μου τὶ τρέχ' ἔλσεινῆ,
 Καὶ ὁ τριταῖος σὲ θασᾶ, καὶ ἅμα ἔνθους ἠδονή;
 „ Λάμπ' ὁ Οὐρανὸς (φωνὴν ἀκούω τότε)
 „ Ζέφυρος τερπνὸς νεφέλην, πατριῶται,
 „ Φέρει λευκὴν· σὰ ὑψηλὰ πετᾶ
 „ ὣς ἀγγελὸς πτερόης μὲ τὰ πτερὰ ἀνοικτὰ.

ὦ Οὐρανέ! φωνάζω καὶ πηδῶ ἀπ' τὴν σρωμνὴν,
 Κι παρευθὺς κινῶ πρὸς τὴν φωνήν.
 Στὸ Ἀλωνάκι (*) τρέχω μὲ χαρὰν.
 Ὁ Ζέφυρος ἐδρόσιζε περιεχὴν πολλὰ λαμπράν·
 Πέριξ ὁ λαὸς μ' ἀλλαλαγμὸν θωροῦσαν
 „ Μέγας ὁ Θεὸς“ τὰ ὄρ' ἀντιχλοῦσαν.
 Ἐφρίναξα δακρυῶν πρὸς Δυσμᾶς.
 Θεέ, τὶ τὸ σημεῖον αὐτὸ δηλοῖ σ' ἡμαῖς;

ὦ ἱερὰ ἐλευθερία! Σὲ ἐσὲ θωροῦ,
 Κι' ὡς Οὐρανοῦ σὲ δῶρον λακταροῦ.

(*) Ἀλωνάκι, τὸ πλησιέστερον εἰς τὴν θάλασσαν ὑψηλὸν ἄκρον τῆς Κωμοπόλεως Ν. Καρλοβάσου.

Ἐλευθερίε! μ' ἀγκάλας ἀνοικτάς
 Ἡ Σάμος σου σὲ καρτερεῖ εἰς τὰς κλείνας αὐτῆς ἀκτῶς
 Δι' νὰ σωθῆ ἀφ' ὅσους πάσχει πόνους
 Νὰ σ' ἀξιωθῆ τοὺς δέκα τῶρα χρόνους
 Φύανουν, Θεά, τῆς Σάμου τὰ δεινά.
 Ἐλα νὰ τῆς ὀρασίσης τοῖς κόμπους καὶ βουνά.

~~~~**~~~~

„Ἐως ἐδῶ (ἀκούεται φωνή) τοῦ ὀρισμοῦ
 „Ἐἶν' ἡ γραμμὴ, πικροῦ μας χωρισμοῦ.
 „Ὡς Σόμιοι, σᾶς ἀποχαιρετῶ.
 „Ἐπὲρ τὰ ὄρια αὐτὰ δὲν συγχωροῦμαι νὰ πετῶ.
 „Φίλοι μου πιστοί, θαρσεῖτε πλὴν γενναῖοι,
 „Ἄνδρες θαυμαστοί, καὶ γέροντες καὶ νέοι!
 „Ὅσαι λαοὶ δικαίως μὲ ζητοῦν
 „Μ' εὐρίσκουν ἔως τέλους, καὶ δόξαν ἀποκτοῦν.

~~~~**~~~~

Στρέφεις λοιπόν, Θεά, καὶ παραιτεῖς ἓνα λαόν
 Πολυπαθεῖν, βοῶ δακρυρροῶν.
 Δὲν σὲ μαλάττει κλαυθμηρὰ Ἥχῳ
 Φωνάζουσα κατόπιν σου φωνᾶς Σαμίων δυσυχῶν.
 Κλαύσατε βουνά, θρηνησατε κοιλάδες,
 Κάλπη θερινά, ὠραῖαι πεδιάδες
 Τύχην κακὴν τῆς γῆς σας τῆς λαμπρᾶς.
 Ὡς ἐποχὴ δακρυῶν, ἢ ἡμέρα ἀποφράς!

~~~~**~~~~

Εἰπάτε Σεῖς, ὅν ἄνθρωποι σιγοῦν, Κέρκη, Φτεριᾶ,
 Ἴλι Ἀρπελε, Καρβούνη καὶ Μπουρνιά.
 Κορίθια πορφόρα, καὶ Ἐσὺ
 Πολύπειρε πορθμὲ τῆς Σάμου, καὶ Μικάλη θαυμαστή.
 Ἐν ἑπταετῇ φριατὰ τῆς Σάμου πάθη.
 Ἄλλο καὶ διατὶ εἶς ὄπλ' ἀνδρεία σάθη.
 Ἐλευθεριὰ σὺ εἶσαι κ' ἡ ἀρχὴ
 Ἐπεὶ ὁ σκοπὸς εἰς ὅλα ἢ τῶν ἔθνῶν ψυχὴ!

~~~~**~~~~

Δοιπόν, Θεά· ἢ πρέπει νὰ χαθῆ ἀπὸ τὸ Πᾶν
 ἢ εὐκλεῆς ἢ Σάμος μᾶν φορᾶν,
 ἢ πρέπει σὺ μὲ δόξαν εἰς αὐτήν
 Ν' ἀνοίξῃς τέλος τῆς μητρὸς Ἑλλάδος θύραν τὴν κλειστὴν.
 Πρῶτη εἶν' αὐτὴ, καὶ νέ' ἀπόφασίς της·
 Σε θ' ἀναζητῆ καὶ μέχρι τῆς θανάτης της.
 Ἄλλ' ὦ Θεά! τὸ τέλος μὴν ἀργῆ.
 Τὴν κρίσιν της ἄς κρίνουν ὁ Οὐρανὸς κ' ἡ γῆ!

ΜΥΘΟΙ.

Σκύλλος καὶ Γάτος.

Σκύλλος καὶ Γάτος συγκατοικοῦντες εἰς οἰκίαν τινα, ἐ-
 μάγοντο καθημέραν, καὶ κατεξέσχίζοντο συναλλήλως. Τού-
 των τοὺς θορύβους μὴ ὑποφέροντα πλέον τὰ γειτονιάζοντα
 ζῶα, ἐμεσολάβησαν φιλικῶς νὰ τοὺς εἰρηνεύσουν διὰ συν-
 θήκης, ὥστε ὁ μὲν Σκύλλος νὰ παύσῃ ἄδικῶν εἰς τὸ ἐξῆς
 τὸν ἀδύνατον Γάτον· ὁ δὲ Γάτος ὡς μικρότερος νὰ ὑπο-
 τάσσεται εἰς ἐναῖνον. Τοῦτο μόνον δὲν γίνεται, ἐφ' ἵναξεν
 ἀνατριχιάσας ὁ Γάτος. "Ὅσον ἐγὼ ἐνθυμοῦμαι, καὶ βλέπω
 εἰς τὸ δέρμα μου τὰς φαρμακεράς του δαγκαματίας· καὶ
 οὗτος πάλιν τὴν καταμαθήμενὴν ἀπὸ τοὺς ὄνυχάς μου προ-
 εῖαν του, γρήγορα θὰ ξεσχίσωμεν πάλιν καὶ τὰ δέρματα,
 καὶ τὰ γράμματά μας· ἔξω μόνον, ἂν ἡ εὐχὴ σας, ὦ σι-
 λόκαλα ζῶα, ἢ ζωντανούς μας ἀποχωρίσῃ, ἢ ταῦ ἐνὸς ἀ-
 πὸ τοὺς δύο ἐηκόσῃ πρόωρα τὴν ζωὴν.

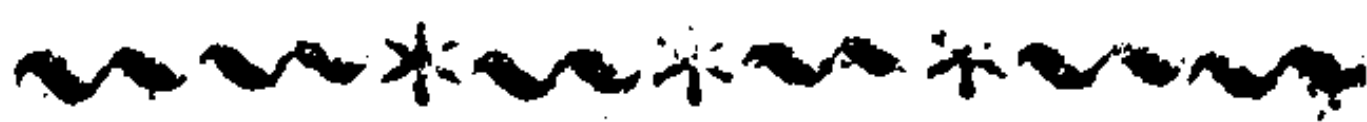
Λύκος καὶ Πρόβατον.

Λύκος προβάτου δέρμα φέρσας, ἐπεριφέρετο μεταξὺ τῶν προβάτων, καὶ ὑπεδέχετο ἀπ' αὐτὰ ὡς ὁμόφυλος. Ἐν ὁμοίως πρόβατον γηραλαῖον καὶ πολυπαθὲς ἄμα τὸν εἶδεν ἀπὸ μακρὰν, τὸν ἐγνώρισεν ἀπὸ τῆν φωνήν, καὶ ἀπὸ τὸ προπάτριά, καὶ δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν πλησιάσῃ. Διατί (ἔκραξε τότε ὁ προβατόσχημος Λύκος) διατί, ἀγαπημένον μου πρόβατον, μακρύνεσαι ἀπὸ τὸν φίλον σου, ὅς τις ἔργεται νὰ σὲ ὀδηγήσῃ εἰς ὠραίαν πεδιάδα, γεμάτην ἀπὸ βοσκῆν ἀξιόλογον; Ἄς ᾔῃναι διὰ λογαριασμόν σου, ἀνατειναχθέν ἀπεκρίθη τὸ πρόβατον. Τρὶς μ' ἐκυνήγησες, αἰμοβόρρε, καὶ τρὶς ἐξέφυγα τοὺς ἀγρίους σου ὄνουχας. Τετάρτην φορὰν, καὶ περισέρι ἂν γενῆς, δὲν θαρρῶμαι νὰ σὲ πλησιάσω.

Γεωργός καὶ Βόδια.

Γεωργός θέλων νὰ φανῆ εὐχάριστος εἰς τὰ καματερά του Βόδια, ἐσόλισε τὸν ζυγόν των μὲ ἀργυρὰ καὶ χρυσὰ νομισμάτα, καὶ ζεύξας αὐτὰ ἐζευγάριζεν. Ἀκούοντα τὸν ἦχον τῶν νομισμάτων τὰ βόδια, ἐσέναξαν ἀπὸ καρδίας καὶ εἶπαν. Ἐνόσω δὲν παύσῃ νὰ ᾔῃναι, καὶ νὰ λέγεται ζυγός, καὶ μ' ἀδαμάντια ἐόν τὸν σολίστης, φίλε γεωργέ, χειρότερα μᾶς τὸν θαρύνεις, παρ' ὅσον, ὅτι τὰν ἐλαφρύνεις, σοχάζεσαι.

Ἄλωπηξ καὶ Πίθηκος.

Ἐπὶ παρουσίᾳ ζώων τινῶν ἡ Ἄλωπηξ παρεκίνει τὸν Πίθηκον νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι τὴν χρεώσῃ πεντακόσια δίσηλαδός με, λέγουσα, ταυρίτην ὁμολογίαν, ἢ ἐγὼ ὀπίσχεμα.

δι' ἀνταμειβὴν νὰ σὲ ὀδηγήσω εἰς ἀπόκρυφον σπήλαιον, ὅπου ἡ τύχη φυλάττει διὰ σὲ προωρισμένον ἐκ γενετῆς σου θησαυρὸν ἀναρίθμητον. " Ἄν ἦσαι ἄγγελος τῆς τύχης μου, (ἀπεκρίθη χαμογελῶν ὁ Πίθηκος) χάρισμά σου, κυρία Ἀλώπηξ, ὅλος οὗτος ὁ θησαυρός μου, καὶ ἄς σὲ λείπη ἡ ὁμολογία τῶν πεντακοσίων δισηήλων, ὡς περιττή.

Ἀλώπηξ, καὶ Πρόβατα.

Ἀπεσαλιμένη ἀπὸ τὸν Λύκον παρουσιάσθη εἰς Μάνδραν Προβάτων ἢ Ἀλώπηξ, καὶ τὰ παρεκίνησε νὰ τὸν γνωρίσωσι Κυριάρχη των, ἂν θέλουν νὰ ὑπερευτυχίσουν, καὶ νὰ φυλάττωνται ἀπὸ πᾶν θηρίου ὑπὸ τὴν προστασίαν του. ἔγγραφο δὲ, ὅτι ἂν ὄψετοτε ἤθελε παραβῆ τὴν ὑπόσχεσίν σου ὁ Λύκος, νὰ προφθάνῃ αὐτὴ μὲ τὸ ἀνά γεῖρας της ἐπίσημον ἔγγραφόν του, πρὸς βοήθειαν τῶν προβάτων. Κάλιον μὲ φαίνεται, κυρία Ἀλώπηξ (ἀπεκρίθη τὸ γεροντώτερον καὶ πολυπαθέστερον πρόβατον) καὶ ἡμεῖς νὰ λείπωμεν ἀπὸ τὴν ὑπόσχεσιν, καὶ σὺ ἀπὸ τὴν ἐγγύησιν. διότι ἕως νὰ φθάσῃς ἢ ἀναγνώσῃς τὸ ἔγγραφο, Κύριος οἶδε, πόσ' ἀθῶα Πρόβατα θ' ἀνάληφθῶσιν ἀπὸ τὴν Μάνδραν μας.

Γάτος καὶ Χελιδόνι.

Γάτος ἀπὸ πολλῆς παρεμόνευσε κ' ἐκυνηγοῖσε ματαίως Χελιδόνι ἐμφωδῆσον πλησίον του. " Ἐλαχε κατὰ δυστυχίαν νὰ σερπνῆ τὰς πτέρυγὰς του τὸ Χελιδόνι, καὶ πλέον μὴ δύναμενον νὰ πετᾷ, ἐπίσθη ἀπὸ τὸν Γάτον. προφθάνοντες δὲ οἱ γείτονες γάτοι, δὲν τὸν ἐσυγκράτησαν νὰ τὸ φάγῃ, ἀλλ.

λά νά τ' ἀφήσῃ ζωντανόν εἰς τήν φωλεάν του, καί νά τῷ ἔχη ὁ ἴδιος εἰς τήν ἐξουσίαν του. Δέν εὐχαριστήθη ὅμως ὁ Ξάτος ἔως αὐτοῦ, ἀλλ' ἐζήτησε καί ἀπό τὸ Χελιδόνι ὑποσχετικόν τῆς ὑποταγῆς του ἔγγραφον. "Αν ἦ φύσις μ' ἐγέννησε, καί ἔζησα ὡς τώρα ἐλεύθερον, (ἀπεκρίθη τὸ Χελιδόνι μ' ἀγανακτήσεως δάκρυα) καί ἡ τύχη μ' ἔφερεν εἰς τὰς χεῖρας σου ἔρμαιον, μέ πρῶταν χεῖρα, ἡ καρδίαν θά δικαιώσω τήν ἀδίκον δουλείαν μου, ὅταν ἦ οὕτως, ἢ ἀλλέως, παρά νά ζῶ καί νά ζαίνομαι ὑπὸ τὰ φανικά σου βλέμματα, προτιμῶ μυριάκις τὸν θάνατον;

Καρκῖνος καί "Οφίς.

Καρκῖνος φιλικῶς μέ γείτονα "Οφιν, τὸν ἐπροσκόλει νά συγκατοικήσουν εἰς ὠραίαν παραπόταμον θέσιν. Τὴν ὀφελήθη (λέγων) ἀναπημένε μου γείτων, ἀπό τοὺς ὀμοφύλους σου; δέν ἀγωνίζεσαι τόσους χρόνους, καί ταλαιπορεῖσαι δι' αὐτοὺς μέ ζημίαν σου; ἔλα εἰς τὸ εὐρύγυρον τοῦτο Βασίλειόν μου, διὰ νά χαίρῃς παντοτεινὴν εὐφροσύνην καί ἀγαλλίασιν, χωρὶς νά πληρώνῃς κἀνέν τῆς συντροφίας μας ἔξοδον. Κἀλλίόν τις μέ τοὺς ὀμοίους του (ἀπεκρίθη ὁ "Οφίς) νά συγκατοικήῃ, καί νά ἐξοδεύεται, παρά θυσιάζων εἰς ἀνομοίους τήν ἐλευθερίαν του, ἢ ὀπολαμβάνη ἀνέξοδον μεταμέλειαν. Δέν μ' ἐξηγεῖς καθαρώτερα τὸ φρόνημά σου; ἤρπτησε λυπημένος ὁ Καρκῖνος. Μόθε το λοιπόν, ἂν μόνος δέν τὸ αἰσθάνεσαι, ἀπεκρίθη ὁ "Οφίς συμπεριπατῶν μετ' ἐκείνου. Ἐνόσω σὺ πηγαίνεις δίπλα, κ' ἐγὼ τὰ ἴσα, γρήγορα, φίλε Καρκῖνε, θά χαλάσωμεν τὰς φιλίας; ἂν συγκατήσωμεν.

Πάρδαλις και Πίθηκος

Πάρδαλις χαρτασμένη διακίνηεν ήσυχώς από διαφόρων ζώων
 άγέλας. κυρίς ποσώς. νείσφρη εις έκεινα τό βλέμμα της,
 και τήσικα να έξεδάρρευαν, νομίζοντα τό ήμερον φέρ-
 σαρόν της, ώς δείγμα τής καλοκαγαθίας της. Πίθηκος ό-
 πως παρατυγών, άμα εις τήν Πάρδαλιν, έκατάλαβε τήν αι-
 τήν τής άδιαφορίας της και άφοϋ με ψευδεϊς υποκλίσεις
 μακρόθεν τήν έχαίρετησεν, άπεσύρθη εύθυσ, και άνέβη εις
 ύψηλότατον έράχον, λέγουσα καθ' έαυτήν. αν και χορ-
 τάτην σε βλέπω, κυρία Πάρδαλις, κάλλιον μακρόθεν να
 σε κυττάζω, παρά να σε ύποδεχθώ από πλησίον με σέβας
 ένόστον. διότι αν πολλοί χορτάτοι δέν καταφρόνουν και τή
 παρατυγόντα φαγώσιμα, τί παράξενον, αν γίνω κ' έγώ
 ένόστον τής λαιμαργίας σου έρμαιον;

Παγιδευτής και Κορυδαλός.

Παιδί Γεωργού έσηνε παγίδας δια πουλία. Τουτο ιδών
 άπομακρόθεν Κορυδαλός, τί κάμνεις αύτοϋ; ήρώτησε με
 χαιμόγελον. και τό παιδί άπεκρίθη. Σου κτίζω, φίλε μου,
 χειμερινήν φωλεάν αξιόλογον, δια να ξεχειμάσης εις αύτήν
 με άνάπαυσιν. μήν πειράζεσαι, παιδάκι μου, άπεκρίθη ό Κο-
 ρυδαλός. προτιμώ να με τρώγη ή βροχή, τό χιόνι και τό
 χαλάζι, και να χαίρω τήν έλευθερίαν μου εις τοϋ θου-
 νού τά χαμόκλαδα, παρά να σιμώσω πλέον εις τό χειμα-
 δειόν σου. ήπάθεν αν πρό όλίγου να έκπηδήσω δέν έπρόφθακα,
 να ξεχειμάζω δια πάντα εις τήν κοιλίαν σου.

Γάτος καὶ Ποντικοί.

Γάτος γραλαῖος καὶ ἀσθενὴς ἐμήνυσεν εἰς Ποντικῶν σὺν
 ἑλευσίν, ὅτι ἀρκούμενος εἰς μόνον τὸ ἀκριδολόγημα δὲν θέ-
 λαι τοὺς πειράζει πλέον εἰς τὴν ζωὴν· φθάνει μόνον νὰ τὸν
 γνωρίσωσι βασιλέα τὸν. Σὲ εἰχαρίεν τὴν χάριν (τὸν ἀ-
 πεκρίθησαν ἐντόμως οἱ Ποντικοί) τότε νὰ μετανοήσῃς καὶ
 νὰ ἀλλόξῃς διαγωγὴν, ὅτε καὶ σὲ τὸν ἴδιον καὶ ἡμᾶς ὠ-
 φελούσῃς ἢ μετάνοιαι. τὰρα ὅμως, ὅτε ἡμεῖς μὲν ἐδιδάχθημεν
 ἀπὸ τόσων χρόνων παθήματα, τί ἔστιν ἐλευθερία; σὲ δὲ
 τὸ γῆρας καὶ ἡ ἀσθένεια ἐν ὄψεσιν νὰ καταβύσῃσιν
 εἰς τὸν μῖθον, πολλὰ ἄλλορον φροντίζομεν δι' ἕσθ' ἡμᾶς μη-
 λους περὶ κείρα.

καταβύσῃσιν

2

67